

ΝΟΜΙΚΗ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΘΕΜΑ: Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΣΤΗ
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: Κυριακάκη Ευγενία
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: 1340200100294
ΜΑΘΗΜΑ: Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Α. Δημητρόπουλος

Ακαδ. Έτος 2005-2006

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Α' ΕΙΣΑΓΩΓΗ **1**

Β' - Β1 ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ **2**

Εφ. Αθ. 4866/1975: Υπ. Ανάκλησης Άδειας Εξαγωγής Εφημερίδων

Ολ. ΣτΕ 2400/1971: Υπ. δικαιώματος εξαγωγής Εφημερίδων Β'

ΑΠ 794/1976, (Ολ.): Υπ. απαγόρευσης δημοσίευσης στοιχείων
ανάκρισης.

ΣτΕ 2209/1977, (Τμ. Γ') : Υπ. κυκλοφορίας πάσης ιδεολογίας
εφημερίδων.

ΣτΕ 323/1978, (Ολ.): Υπ. δικαιώματος πωλήσεως εφημερίδων.

ΣτΕ 2787/1980, (Τμ. Δ'): Υπ. οικονομικών εφημερίδων.

ΣτΕ 4129/1980, (Τμ. Δ'): Υπ. τιμής εφημερίδων Α'.

ΣτΕ 903/1981, (Ολ.): Υπ. τιμής εφημερίδων Β'.

Εφετείου Αθηνών 5280/1981, (Ποινική): Υπ.εσχάτης προδοσίας.

ΣτΕ 562/1980, (Τμ. Δ'): Υπ. «Οικονομική Πατρίς».

ΑΠ 66/1982, (Τμ. Γ'): Υπ. εγγραφής μέλους ΕΣΗΕΑ.

ΑΠ 546/1983, (Τμ. Ε'): Υπ. άσεμνων περικοπών βιβλίου.

Α.Π. 669/1985, (Τμ. Στ'): Υπ. Ιππικού Ομίλου.

Πρωτοδ. Αθ. 124/1985, (Ασφ.μ.): Υπ. «ΜΠΙΝΓΚΟ».

Μον.Πρωτ. Αθ. 8064/1986, (Ασφ.μ.): Υπ.ασέμνων περικοπών
βιβλίου Β'.

ΣτΕ 1802/1986, (Τμ. Γ'): Υπ. Σμηναγού

ΑΠ 980/1987, (Τμ. Ε'): Υπ. δημοσιογράφου – μάρτυρα.

ΣτΕ 2109/1988, (Ολ.): Υπ.εισφοράς στο ΤΑΤΤΑ.

ΑΠ 611/95, (Β' Πολ.Τμ.): Υπ. «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ».

Μον. Πρωτ.Αθ. 22338/1996 (Ασφ.μ.): Υπ.άσεμνου βιβλίου.

ΣτΕ 3037/1988, (Τμ. Δ', 7μελής σύνθεση): Υπ. ΕΛΤΑ.

Μον. Πρωτ. Αθ. 5208/2000 (Ασφ.μ.): Υπ. ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗ «Μ^Υ».

ΑΠ 1177/2002, Α' (Πολιτικό) Τμήμα: Υπ.ΨΕΥΔΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ.

ΑΠ 899/2001, (Τμ. Α')

Εφ.Αθ. 5594/2001: Υπ. δικηγόρου – σταρ.

Εφ. Αθ. 5593/2001: Υπ. «Ν.Μ.»

Πολ. Πρωτ. Ρόδου 279/2001 : Υπ. «Τύπος της Κυριακής»
Μον. Πρωτ. Λευκάδας 522/2002: Υπ. «Ακαρνανία»
ΑΠ 1672/2003, Τμ. Στ' .
Εφ. Αθ. 6234/2002
Πρωτ. Τριπόλεως 10/2003: Υπ. «πλαστή επιταγή»
Πρωτ. Πειραιώς 4100/2002: Υπ. εφημερίδας «Κ.»
Εφ. Δωδ. 116/2000: Υπ. Προέδρου Εφετών
Εφ. Θεσ/κης 1625/2003: Υπ. Εφημερίδας «Ε»
Πολ Πρωτ. Θεσ/κης 18905/2002: Υπ. Ραδιοφωνικού Σταθμού «Μ»
Εφ. Δυτ. Μακ. 44/2001: Υπ. εβδομαδιαίας εφημερίδας «Ε.»
Εφ. Θεσ/κης 2147/2001: Υπ. εφημερίδας «Ε.Β.»
Υπόθεση Tammer κατά Εσθονίας
Υπόθεση Κύπρου κατά Τουρκίας
Υπόθεση Vgt Verein Gegen Tierfabriken κατά Ελβετίας
Υπόθεση Maronek κατά Σλοβακίας
Υπόθεση «Sunday Times»

70

- Β2 ΕΝΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

**Γ' ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΟΥ
ΤΥΠΟΥ, ΟΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΚΑΙ Η ΤΑΣΗ ΤΩΝ
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ**

71

Δ' ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

74

Ε' ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

75

ΣΤ' ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ (SUMMARY)

76

Α' ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ελευθερία του τύπου κατοχυρώνεται στο άρθρο 14, παράγραφο 1 και 2 του Συντάγματος. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο άρθρο αυτό, ο καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά ή δια του τύπου τους στοχασμούς του, τηρώντας τους νόμους του κράτους. Ο τύπος είναι ελεύθερος ενώ η λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο απαγορεύονται. Φυσικά το δικαίωμα αυτό υπόκειται σε περιορισμούς οι οποίοι με τη σειρά τους πρέπει να είναι γενικοί, να μην αποτελούν μέτρα κατασταλτικού χαρακτήρα και να μην καταλύουν τον πυρήνα του δικαιώματος. Μεγάλη, επίσης είναι και η σημασία διατάξεων όπως η σ 25 παρ.3, ΑΚ 57, όπως θα καταφανεί από την παρουσίαση των δικαστικών αποφάσεων ελληνικών και ξένων δικαστηρίων, καθώς και του ΕΔΔΑ (Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου).

Β' – Β1 ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Απόφαση Εφ. Αθ. 4866/1975: Υπόθεση Ανάκλησης Άδειας Εξαγωγής Εφημερίδων

- Εισηγητής ο Εφέτης κ. Κ. Ατσάλης.
- Διαδικαστικά ζητήματα: Πρόκειται για την εκδίκαση έφεσης κατά απόφασης (υπ' αριθμ. 4752/1973 Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών), η οποία (η τελευταία) έκρινε ασκηθείσα αγωγή με αίτημα αποζημιώσεως κατά του Δημοσίου. Το πρωτοβάθμιο διακστήριο που εξέδωσε την εκκαλουμένη απόφαση δεν απεφάνθη επί της ουσίας της υπόθεσης μιας και ανέπεμψε την υπό κρίση αγωγή προς εκδίδαση στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών βάσει του άρθρου 535§1 ΚΠολΔ ως ίσχυε τότε.
- Πραγματικά περιστατικά: Ο Υπουργός Προεδρίας της Κυβερνήσεως και ο Υπουργός Εμπορίου εξέδωσαν κοινή απόφαση (υπ' αριθμ.

61660/13501/9.9.1969), η οποία δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 21/29.9.1969, τευχ. δ', κατ' εφαρμογή του άρθρου 16 του ν.δ. 4231/1962 δια της οποίας επετράπη μέσω της χορήγησης αδειάς στον εκκαλούντα να προβαίνει σε εξαγωγή ως 31/12/1971 μέσω ταχυδρομικών γραφείων κλπ στις Η.Π.Α. και στον Καναδά απεριόριστου αριθμού φύλλων και αντιτύπων εφημερίδων και περιοδικών αναφερόμενων στην οικεία άδεια. Ο εκκαλών προέβη στις σχετικές δαπάνες που απαιτούνταν προκειμένου να ανταποκριθεί στην αναληφθείσα από αυτόν εργασία. Εν συνεχεία, όμως, εξεδόθη η υπ' αριθμ. 8637/1769/19.2.1970 παράνομη απόφαση των προαναφερθέντων Υπουργών με την οποία ανακάλεσαν την προηγούμενη κοινή απόφασή τους. Ο εκκαλών προσέβαλε τη νέα αυτή κοινή Υπουργική Απόφαση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣΤΕ από εδώ), το οποίο με την υπ' αριθμ. 2400/1971 απόφασή του ακύρωσε την προσβληθείσα απόφαση για έλλειψη νόμιμης αιτιολογίας. Ο εκκαλών ισχυρίστηκε επιπλέον ότι υπέστη ζημία εξ αιτίας των δαπανών στις οποίες προέβη προς της ανακλήσεως της χορηγηθείσας σε αυτόν άδειας εξαγωγής εντύπων στο εξωτερικό. Προς αποκατάσταση, λοιπόν, της ζημίας αυτής ασκεί την εν λόγω αγωγή ζητώντας το αναφερόμενο και προσδιοριζόμενο σε αυτή ποσό.

- Νομικά ζητήματα: Σύμφωνα με το αρ. 105 Ε16ΝΑΚ, «για παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του Δημοσίου κατά την ενάσκηση της δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί, το Δημόσιο ευθύνεται σε αποζημίωση, εκτός αν η πράξη ή παράλειψη έγινε κατά παράβαση διάταξης που κείται για χάρη του γενικού συμφέροντος». Το Εφετείο ανέτρεξε, στη συνέχεια, στο μοναδικό άρθρο του α.ν. της 28/28.5.1935 «περί κυκλοφορίας εφημερίδων» το οποίο ορίζει ότι η κυκλοφορία και μεταφορά στο εσωτερικό και στο εξωτερικό εφημερίδων και περιοδικών σε ποσότητα μεγαλύτερη των πέντε αντιτύπων επιτρέπεται μόνο στους εκδότες αυτών και σε όσα πρακτορεία έχουν το δικαίωμα της αποκλειστικής κυκλοφορίας εφημερίδων, ενώ για τους παραβάτες επιφυλάσσει την ποινή του εδαφίου 2 της διάταξης αυτής. Επιπλέον, το αρ. 16 του ν.δ. 4231/1962 «περί μέτρων αφορούντων εις την ανάπτυξιν του εξαγωγικού εμπορίου» ορίζει ότι «επιτρέπεται η εις το εξωτερικόν εξαγωγή προς κυκλοφορία εφημερίδων και περιοδικών και υπό ιδιωτών κατά τα καθοριζόμενα εκάστοτε δια κοινών αποφάσεων των Υπουργών Εμπορίου και Προεδρίας της Κυβερνήσεως». Επιπροσθέτως, το δικαστήριο σημείωσε και τη ρύθμιση του

υ.δ.346/1969 για την οποία όμως έκρινε ότι ρυθμίζει αποκλειστικά θέματα κυκλοφορίας εφημερίδων στο εσωτερικό της χώρας.

Το Εφετείο, συνεχίζοντας στο σκεπτικό του, έκανε λόγο για το Σύνταγμα του 1975, στο οποίο το δικαίωμα της εξαγωγής εντύπων στο εξωτερικό, αποτελεί συνταγματικά κατοχυρωμένο ατομικό δικαίωμα ελευθερίας και συγκεκριμένα το δικαίωμα της από τον ιδιώτη ελευθερίας επιλογής και ασκήσεως επαγγέλματος, το οποίο μπορεί να υπαχθεί σε ορισμένους αντικειμενικούς περιορισμούς για λόγους γενικότερου δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος.

Επιστρέφοντας στον α.ν. 28/28.5.1935 και στο υ.δ. 4231/1962 που συμπλήρωσε τον προαναφερθέντα α.ν., το δικαστήριο έκρινε ότι αυτός ερμηνευόμενος εν όψει του Συντάγματος, θεσπίστηκε όχι μόνο προς προστασία του γενικού συμφέροντος, δηλαδή για την ομαλή κυκλοφορία του ελληνικού τύπου στο αναγνωστικό κοινό του εξωτερικού και τη διάδοση σε αυτό του ελληνικού πνεύματος, αλλά και για το συμφέρον του ατομικού δικαιώματος τόσο των εκδοτών όσο και των ιδιωτών συμπεριλαμβανομένων των εξαγωγέων τύπου, πρακτόρων και άλλων στους οποίους επετράπη – από την κοινή Υπουργική Απόφαση – η εξαγωγή αυτή. Έτσι, λοιπόν, η Διοίκηση διαθέτει τη διακριτική ευχέρεια έκδοσης των εν λόγω αδειών. Μάλιστα το δικαστήριο προβαίνει σε ένα χαρακτηρισμό της άδειας αυτής ως άρσης του γενικού νόμιμου περιορισμού της άσκησης του δικαιώματος εξαγωγής του Τύπου. Στη συνέχεια αναφέρει ότι οι Υπουργικές Αποφάσεις μπορούν να επιβάλλουν όρους και περιορισμούς που μπορούν να φθάσουν και ως την πλήρη απαγόρευση ή την ανάκληση της ήδη χορηγηθείσας άδειας σε περίπτωση μη τήρησής τους, υπό την προϋπόθεση – βεβαίως – οι επιβαλλόμενοι όροι και περιορισμοί να αποβλέπουν στην εξασφάλιση της καλύτερης και ευρύτερης κυκλοφορίας των εντύπων στο εξωτερικό. Ωστόσο, τα ως άνω μέτρα πρέπει να συνοδεύονται από αιτιολογία, άλλως η κοινή υπουργική απόφαση δύναται να ακυρωθεί κατόπιν αιτήσεως στο ΣΤΕ και να οδηγήσει σε εκδίκαση αποζημίωσης δυνάμει του αρ. 105 ΕΙΣΝΑΚ.

- Συμπέρασμα: Η προαναφερθείσα διάταξη του α.ν. της 28/28.5.1935 έχει θεσπισθεί για χάρη του γενικού συμφέροντος ή του Δημοσίου αλλά και του ατομικού δικαιώματος του ενάγοντα ιδιώτη, στον οποίο χορηγήθηκε η άδεια εξαγωγών. Η άδεια παρανόμως ανακλήθηκε, γι' αυτό και

παρέχεται στον ενάγοντα δικαίωμα αποζημίωσης. Η ανάκληση της άδειας ακυρώθηκε από το ΣΤΕ, με συνέπεια η αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου να είναι νόμου βάσιμη και να θεμελιώνει το παραπάνω δικαίωμα για αποζημίωση. Το Εφετείο κρίνει ότι το Πρωτοδικείο έσφαλε στην εφαρμογή του νόμου και εξαφάνισε την απόφασή του.

Απόφαση Ολ. ΣτΕ 2400/1971: Υπόθεση δικαιώματος εξαγωγής Εφημερίδων Β'

- Εισηγητής: Δ. Καλλιβωκάς

Παρακάτω αναφέρονται τα μόνα ανευρεθέντα περί της οικείας αποφάσεως της Ολομέλειας, όπως μάλιστα παρατίθενται στο νομικό περιοδικό «Το Σύνταγμα» (το Σ., Νομολογία του Συμβουλίου Επικρατείας, ετών 1971-1972, σελ. 64-65): «Το δικαίωμα εξαγωγής εφημερίδων και περιοδικών εις το εξωτερικόν υπάγεται εις το δια του αρθρ. 9 του ισχύοντος συντάγματος κατοχυρούμενος ατομικόν δικαίωμα της προσωπικής ελευθερίας και ειδικώτερον εις το δικαίωμα την υπό του ιδιώτου ελευθερίας επιλογής και ασκήσεως επαγγέλματος, όπερ δύναται, κατά το αυτό ως άνω άρθρου, να υπαχθή εις ορισμένους περιορισμούς, καθοριζομένους όμως κατά τρόπον αντικειμενικόν και δικαιολογουμένους, εκ λόγων γενικοτέρου δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος. Ούτω, το άρθρ. 16 του υ.δ. 4231/1962, δι' ου επιτρέπεται η υπό ιδιωτών εξαγωγή εις το εξωτερικόν προς κυκλοφορίαν εφημερίδων και περιοδικών «κατά τα καθοριζόμενα δια κοινών αποφάσεων των Υπουργών Εμπορίου και Προεδρίας της Κυβερνήσεως», ερμηνευόμενα εν όψει της ανωτέρω συνταγματικής διατάξεως, δεν αποκλείει την δια των κοινών τούτων υπουργικών αποφάσεων επιβολήν όρων ή περιορισμών, εξικνουμένων και μέχρις ολοσχερούς απαγορεύσεως της υπό τινός ιδιώτου εξαγωγής των εν λόγω εντύπων, εφ' όσον οι όροι και οι περιορισμοί ούτοι αποβλέπουν εις την εξασφάλισιν της καλύτερας και ευρύτερας κυκλοφορίας των εν λόγω εντύπων εις το εξωτερικόν. Η θέσπισις όμως τοιούτων όρων και περιορισμών, χρήζει αιτιολογίας, περιεχομένης εν τη οικεία υπουργική απόφασει ή προκυπτούσης και εξ εγγράφων εις αύτη αναφέρεται, ένα καθίσταται εφικτός ο δικαστικός έλεγχος του εντός των ως είρηται πλαισίων περιορισμού του ατομικού τούτου δικαιώματος».

Απόφαση ΑΠ 794/1976, (Ολομέλεια): Υπόθεση απαγόρευσης δημοσίευσης στοιχείων ανάκρισης.

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αναίρεση υπέρ του νόμου επί τη βάσει του λόγου του άρθρου 510 παρ. 1 στοιχ. Ε' Κ.Π.Δ. για ψευδή ερμηνεία και εσφαλμένη εφαρμογή του άρθρου 39 παρ. 3 και 9 του α.ν. 1092/1938 (σύμφωνα με το οποίο ο αρμόδιος Εισαγγελέας ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Ανακριτή της υποθέσεως, μπορεί να διατάξει την απαγόρευση οποιασδήποτε δημοσιεύσεως σχετικής προς την ενεργούμενη ανάκριση επί ποινικής διώξεως) και των άρθρων 14 παρ.2 και 25 παρ.3 του Συντάγματος κατά της απόφασης του Εφετείου που υπήρξε αθωωτική για τους κατηγορούμενους. Ο Α.Π. αποφάσισε την αναίρεση της προσβαλλομένης απόφασης, κάτι το οποίο δεν θα έχει συνέπειες για τους αθωωθέντες κατηγορούμενους, καθότι η αναίρεση υπέρ του νόμου ασκείται για λόγους ενότητας της νομολογίας.

- Πραγματικά ζητήματα: Στις 3/12/1975 ξεκίνησε προεισαγωγική ανάκριση σχετικά με το φόνο του ειδικού συμβούλου της αμερικανικής πρεσβείας στην Ελλάδα Ρ. Ουέλς και εξεδόθη διάταξη από τον αρμόδιο Εισαγγελέα, η οποία απαγόρευε «κάθε δημοσίευση στον τύπο σχετική με τις ανακριτικές πράξεις της οικείας υποθέσεως ή με άλλες ενέργειες της ποινικής διαδικασίας, όπως και φωτογραφιών». Οι κατηγορούμενοι παραβίασαν την προαναφερθείσα εισαγγελική διάταξη μιας και προέβησαν σε δημοσιεύσεις σχετικές με την υπόθεση αυτή. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι ορισμένα ξένα πρακτορεία ειδήσεων παρουσίαζαν ως δράστες Έλληνες ή Κυπρίους, ενώ η ταυτότητα των εγκληματιών παρέμενε άγνωστη.

- Νομικά ζητήματα: Αρχικά πρέπει να αναφερθούν οι διατάξεις του Συντάγματος 14 παρ.1 και 2 σύμφωνα με τις οποίες ο καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, εγγράφως και δια του τύπου τους στοχασμούς του, τηρώντας τους νόμους του κράτους. Ο Τύπος είναι ελεύθερος. Η λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο απαγορεύεται. Σύμφωνα με την Σ14§3 η κατάσχεση εφημερίδων ή άλλων εντύπων, είτε πριν από την κυκλοφορία είτε ύστερα, επιτρέπεται μόνο στις εξαιρετικές περιπτώσεις που αναφέρονται, και μόνο μετά την κυκλοφορία της εφημερίδας ή εντύπου. Ωστόσο, και το δικαίωμα της ελευθερίας του τύπου υπόκειται σε περιορισμούς αφού, συνδυαζόμενες οι Σ14§§1,2,3 με την Σ25§3, η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος απαγορεύεται. Ο ΑΠ μάλιστα έκρινε ότι το εν λόγω δικαίωμα

αποτελεί την πεμπουσία κάθε δημοκρατικού πολιτεύματος και υπάρχει και λειτουργεί εντός των ορίων τα οποία χαράσσουν οι γενικοί νόμοι του κράτους, οι οποίοι με τη σειρά τους δεν επιτρέπεται να καθιερώνουν τη λογοκρισία ή οποιοδήποτε άλλο προληπτικό μέτρο, ενώ αντίθετα επιτρέπεται η θέσπιση απαγορεύσεων και κυρώσεων για την περίπτωση παράβασής των, για λόγους όμως κοινωνικού ή δημόσιου συμφέροντος, εφόσον δεν αποσκοπούν στο να πλήξουν την εκδήλωση ορισμένης γνώμης αυτής καθ' ευ αυτήν, δεν θίγουν τον πυρήνα του σχετικού δικαιώματος και δε δυσχεραίνουν υπέρμετρα την άσκηση του. Όσον αφορά στις κυρώσεις, τις επιβαλλόμενες σε περίπτωση παραβίασης των περιορισμών αυτών, αυτές είναι όπως χαρακτηριστικά αναφέρει το Δικαστήριο στην απόφασή του «δικαστικής φύσεως». Επιπροσθέτως το δικαστήριο προβαίνει σε μια άκρως σημαντική διευκρίνιση σχετική με τους νόμους γενικής ισχύος του κράτους. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι οι νόμοι αυτοί όταν δεν αποβλέπουν στην παρεμπόδιση της εκφράσεως και διαδόσεως μιας συγκεκριμένης γνώμης αλλά όταν κατατείνουν προεχόντως στην προστασία ορισμένου ατομική ή κοινωνικού αγαθού, δε βρίσκονται σε αντίθεση προς το Σύνταγμα και δεν αποτελούν προληπτικό μέτρο, εφόσον το οικείο ατομικό ή κοινωνικό δικαίωμα που θέλουν να προστατεύσουν έχει το προβάδισμα έναντι της ελευθερίας του τύπου. Το δικαστήριο συνεχίζει αναφέροντας ότι και από τη Σύμβαση της Ρώμης του 1950, προκύπτει ότι ως υπέρτερο αγαθό προστασία του οποίου δικαιολογεί τη θέση τέτοιων περιορισμών είναι και το συνιστάμενο στην «παρεμπόδιση της κοινολογήσεως ορισμένων εμπιστευτικών πληροφοριών καθώς και στη διασφάλιση του κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας και εν γένει του τελεσφόρου της λειτουργίας της δικαιοσύνης, της πολιτικής και της ποινικής αλλά και στην προστασία της υπολήψεως και των δικαιωμάτων των τρίτων».

- Απόφαση: Το δικαστήριο έκρινε ότι οι προαναφερθείσες νομοθετικές διατάξεις (δηλαδή το άρθρο 39 παρ.3 του α.ν. 1092/1938 και το άρθρο 39§9 όπως προσετέθη με το άρθρο 27 παρ.3 του ν.δ. 2493/1953) δεν αντιτίθενται στην ελευθερία του τύπου και ταυτόχρονα δεν αποτελούν προληπτικό διοικητικό μέτρο, αλλά μέτρο κατασταλτικό, το οποίο μάλιστα, τελεί υπό τις εγγυήσεις της δικαστικής εξουσίας. Εντούτοις, η σκοπιμότητα λήψης του μέτρου αυτού δεν εξετάζεται από το δικαστήριο. Ύστερα από αυτά κρίθηκε από το Εφετείο ότι οι κατηγορούμενοι παρέβησαν την εισαγγελική απαγόρευση για

μη δημοσίευση στον τύπο πληροφοριών σχετικών με τις ανακριτικές πράξεις ή με άλλες συναφείς πράξεις της ποινικής διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων και φωτογραφιών. Τόνισε όμως ότι δεν αρκεί η απλή διαπίστωση της παραβάσεως αυτής, αλλά απαιτείται και συνδρομή της Σ25 παρ.3, δηλαδή απαιτείται και καταχρηστική άσκηση του εν λόγω δικαιώματος. Κάτι τέτοιο, το Εφετείο δέχτηκε ότι δε συνέτρεχε εν προκειμένω διότι οι κατηγορούμενοι προέβησαν στις ενέργειες αυτές με σκοπό να «διασκεδάσουν τις πεπλανημένες εντυπώσεις» που είχαν δημιουργηθεί από ξένα δημοσιεύματα, τα οποία παρουσιάζουν ως δράστες του φόνου του Ρ. Ουέλς Έλληνες ή Κυπρίους, χωρίς ακόμη να έχει γίνει γνωστή η ταυτότητα των δραστών. Έτσι, το Εφετείο έκρινε τους κατηγορούμενους ως αθώους. Ο Άρειος Πάγος, με τη σειρά του, εκδικάζοντας την ασκηθείσα αναίρεση υπέρ του νόμου, ανήρесе την εφετειακή απόφαση επί τη βάσει του αναιρετικού λόγου της ψευδούς ερμηνείας και της εσφαλμένης εφαρμογής. Η αποδοχή της αιτήσεως αναιρέσεως από το δικαστήριο, όπως εξάλλου έχει ήδη αναφερθεί, δε θα έχει συνέπειες για τους διαδίκους.

Απόφαση ΣτΕ 2209/1977, (Τμ. Γ') : Υπόθεση κυκλοφορίας πάσης ιδεολογίας εφημερίδων.

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του ΣΤΕ με την οποία ζητείται η ακύρωση του από 21/1/1977 Πρακτικού του Δευτεροβάθμιου Ανακριτικού Συμβουλίου Χωροφυλακής, με το οποίο αποφασίστηκε η απόταξη από το Σώμα του χωροφύλακα ο οποίος προβαίνει στην άσκηση του οικείου ένδικου βοηθήματος.

- Πραγματικά ζητήματα: Το Δευτεροβάθμιο Ανακριτικό Συμβούλιο εξέδωσε την πράξη απόταξης του χωροφύλακα από το Σώμα, συνεκτιμώντας τις παρακάτω κατηγορίες σε βάρος του. Συγκεκριμένα ότι α) ενώ υπηρετούσε στη Χίο το Φεβρουάριο του 1975, προμηθεύτηκε και διάβαζε, εκτός της Λέσχης Χωροφυλακής την εφημερίδα «Ριζοσπάστης». Μάλιστα κατόπιν παρατηρήσεως βαθμοφόρου εκφράσθηκε υπέρ του καθεστώτος της Ρωσίας. Επιπλέον, άλλες δύο φορές τουλάχιστον προμηθεύτηκε και διάβαζε την εφημερίδα «Αυγή», β) συναναστρεφόταν συμμαθητές του από το Γυμνάσιο οι οποίοι ήταν γνωστοί για τις αριστερές τους απόψεις, γ) τον Ιούλιο του 1976 συνδέθηκε με ομάδα αλλοδαπών τουριστών, τους οποίους μετέφερε με το αυτοκίνητό του ενώ επίσης συνήψε ιδιαίτερη σχέση με αλλοδαπή, γεγονός το οποίο προκάλεσε δυσμενή

σχόλια εναντίον του, δ) συμμετείχε σε πολιτικές γραπτές ή προφορικές διενέξεις, σχετικές με δημόσιες συζητήσεις ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο δημόσιες εκδηλώσεις των πολιτικών φρονημάτων του ή συμμετοχή του ως μέλους σε οποιαδήποτε πολιτική οργάνωση.

Όπως φαίνεται τίθενται ζητήματα ελευθερίας εκφράσεως των φιλοσοφικών, θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεων του ατόμου και ελευθερίας του τύπου. Η τελευταία αυτή είναι που μας ενδιαφέρει εν προκειμένω. Το δικαστήριο, λοιπόν, σχετικά με αυτή, σημείωση ότι το Σύνταγμα την κατοχυρώνει μαζί με την ακώλυτη κυκλοφορία του τύπου, ανεξαρτήτως ιδεολογικού περιεχομένου των εντύπων ενώ επιπλέον τόνισε ότι η προμήθεια και η ανάγνωσή του δεν επιτρέπεται να εμποδισθεί με οποιονδήποτε τρόπο, όπως θα ήταν η διάκριση των εφημερίδων σε «εθνικόφρονες» και «κομμουνιστικές», με επιτρεπτή την ανάγνωση μόνο των πρώτων.

- Συμπέρασμα: Στην εξεταζόμενη υπόθεση, το δικαστήριο έκρινε ότι οι πράξεις του χωροφύλακα, οι οποίες συνίστανται στην προμήθεια και ανάγνωση του «Ριζοσπάστη» και της «Αυγής» δε συνιστούν πειθαρχικό παράπτωμα, με αποτέλεσμα το πρακτικό να είναι παράνομο προς την αιτιολογία του αυτή. Σχετικά με τις υπόλοιπες αποδιδόμενες πράξεις στο χωροφύλακα, αυτές δεν αποτελούν πειθαρχικό παράπτωμα μιας και δε συνδυάζονται με επιπρόσθετες πράξεις ή παραλείψεις, οι οποίες θα εξέθεταν το κύρος του Σώματος.

Απόφαση ΣτΕ 323/1978, (Ολομέλεια): Υπόθεση δικαιώματος πωλήσεως εφημερίδων.

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αίτηση αναιρέσεως κατά της υπ' αριθμ. 1849/1976 αποφάσεως του μονομελούς πλημμελειοδικείου Λιβαδειάς, η εκδίκαση της οποίας έγινε από την ολομέλεια του δικαστηρίου κατόπιν παραπομπής σε αυτή από το τμήμα του ΣτΕ.

- Νομικά ζητήματα – Απόφαση: Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ.1 του ν.δ. 2943/1954 «περί τόπου πωλήσεως προς το κοινό των οπωσδήποτε κυκλοφορουσών μέσω πρακτορείων εφημερίδων και περιοδικών έχουν μόνο: α) εφημεριδοπώλες, οι οποίοι έχουν αποκτήσει κατά τις ισχύουσες διατάξεις το

δικαίωμα ασκήσεως του επαγγέλματος του εφημεριδοπώλη και β) δικαιούχοι εκμεταλλεύσεως περιπτώρων οριζόμενοι με έγγραφη εντολή των οικείων ενώσεων ιδιοκτητών ημερησίων εφημερίδων». Μάλιστα στο άρθρο 5 του ίδιου νομοθετικού διατάγματος προβλέπονται ποινές για τους παραβάτες. Στη συνέχεια, α.ν. 1093/1938 προβλέπει ότι «κανένας εφημεριδοπώλης δεν μπορεί να ασκήσει το επάγγελμά του, αν δεν είναι εφοδιασμένος με δελτίο ταυτότητας το οποίο εκδίδεται από την Ένωση και θεωρείται από τον Υφυπουργό Τύπου και Τουρισμού και Εργασίας». Επιπλέον, το Σύνταγμα στο άρθρο 14 παρ.1 προβλέπει ότι «ο καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει τους στοχασμούς του, τηρώντας τους νόμους του κράτους». Στην Σ14 παρ.2 ορίζεται ότι «ο Τύπος είναι ελεύθερος. Η λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο απαγορεύονται». Το δικαστήριο με τη σειρά έκρινε ότι όλες αυτές οι αρχές που περιλαμβάνονται στις προαναφερόμενες διατάξεις θεωρείται ότι ισχύουν στα πλαίσια του υπόλοιπου νομικού συστήματος, ενώ πρέπει επίσης να προκύπτει ότι η ελευθερία του τύπου είναι πραγματική, οριστική, δηλαδή η συγκεκριμένη διάταξη που την προβλέπει να λειτουργεί αποτελεσματικά.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η ρύθμιση του ν.δ. 2943/54 και δη του άρθρου 1 παρ.1 δεν κρίθηκε ως αντισυνταγματική από το ΣτΕ, ούτε γενικότερα ως περιορίζουσα την ελεύθερη κυκλοφορία του Τύπου. Ωστόσο, υπήρξε μειοψηφία δώδεκα μελών του Δικαστηρίου η οποία υποστήριξε ότι «διατάξεις νόμων με τις οποίες επιβάλλονται περιορισμοί στην έκφραση και διάδοση της γνώμης και βάζουν εμπόδια στην κυκλοφορία των εφημερίδων δεν βρίσκονται σε αρμονία με το άρθρο 14 του Συντάγματος εκτός αν υπαγορεύονται από λόγους κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος και αποσκοπούν στην προστασία ορισμένου ατομικού ή κοινωνικού αγαθού, με αποτέλεσμα να είναι ευθέως αντισυνταγματική η απαγόρευση και αυτής ακόμη της μεταπωλήσεως στην ίδια τιμή εφημερίδων που αγοράστηκαν από επαγγελματία εφημεριδοπώλη, διότι δεν βλάπτονται με τον τρόπο αυτό τα συμφέροντα των εφημεριδοπωλών, αν στην προστασία και αυτών απέβλεπε ο νομοθέτης. Συνεπώς ο συγκεκριμένος τελευταίος λόγος αναιρέσεως γίνεται δεκτός από το Δικαστήριο.

Απόφαση ΣτΕ 2787/1980, (Τμ. Δ'): Υπόθεση οικονομικών εφημερίδων.

- Διαδικαστικά ζητήματα: Ενώπιον του ΣτΕ ασκήθηκε αίτηση ακυρώσεως, η εκδίκαση της οποίας ανελήφθη από την πενταμελή σύνθεση του Δ΄ Τμήματος του δικαστηρίου, κατόπιν πράξεως του Προέδρου και λόγω μείζονος σημασίας. Ο εκδότης της ημερήσιας πολιτική εφημερίδας της Αθήνας «Αυριανή», με την αίτησή του ζητεί την ακύρωση της υπ΄ αριθμ. 18821/Η/15.5.80 απόφασης του Υφυπουργού Προεδρίας της Κυβερνήσεως «περί καθορισμού τιμής πώλησεως των ημερησίων πολιτικών εφημερίδων Αθηνών και Θεσσαλονίκης» με την οποία καθορίστηκε η τιμή πώλησεως των οικείων εφημερίδων σε 15 δραχμές κατά φύλλο κατά το μέρος που ορίστηκε ότι η τιμή αυτή αποτελεί το κατώτατο όριο πώλησής τους.

Η «Ένωση Ιδιοκτητών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών» παρεμβαίνει παραδεκτώς υπέρ της διατηρήσεως σε ισχύ της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης.

- Πραγματικά ζητήματα: Ο εκδότης της ημερήσιας πολιτικής εφημερίδας «Αυριανή» ασκεί αίτηση ακυρώσεως κατά Υπουργικής Αποφάσεως η οποία εξεδόθη σε εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του αναγκαστικού νόμου 309/1968 «περί τύπου».

- Νομικά ζητήματα: Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ.2 του αναγκαστικού νόμου 582/1945 «περί του τρόπου χορηγήσεως χάρτου εις τον τύπον», «η συνολική επιφάνεια εκδόσεως και η τιμή πώλησεως των εφημερίδων και περιοδικών ορίζονται εκάστοτε με αποφάσεις του Υπουργού Προεδρίας της Κυβερνήσεως» ενώ στο έβδομο άρθρο του ίδιου νόμου προβλέπονται ποινές για τους παραβάτες. Οι διατάξεις αυτές, αφού καταργήθηκαν, επανήλθαν σε ισχύ από το νόμο 10/1975. Ο αναγκαστικός νόμος 582/1945 αποτελεί νομοθετική εξουσιοδότηση προς τον Υπουργό για έκδοση σχετικών αποφάσεων. Το Σύνταγμα στο άρθρο 14 κατοχυρώνει την ελευθερία του τύπου και το επικαλείται ο εκδότης.

Το δικαστήριο υποστηρίζει ότι η ελεύθερη διαμόρφωση της τιμής πώλησης από τους εκδότες συμβάλλει ζωτικά στην ανάπτυξη και προαγωγή της ελευθεροτυπίας χωρίς αυτό να σημαίνει ότι απαγορεύεται και η ρυθμιστική παρέμβαση του κράτους προς την ίδια κατεύθυνση.

- Απόφαση: Το ΣτΕ έκρινε ότι η νομοθετική διάταξη που εξουσιοδοτεί την έκδοση σχετικής υπουργικής απόφασης είναι αόριστη διότι δεν

καθορίζει τους όρους ή τα κριτήρια καθορισμού των τιμών εφημερίδων και περιοδικών. Επομένως, πρέπει να ακυρωθεί η εν λόγω Υπουργική Απόφαση.

Απόφαση ΣτΕ 4129/1980, (Τμ. Δ'): Υπόθεση τιμής εφημερίδων

Α'.

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του ΣτΕ, δια της οποίας ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθμ. 34860/Η/19.9.1980 αποφάσεως του Υφυπουργού Προεδρίας της Κυβερνήσεως, με την οποία (απόφαση) ορίσθηκε ενιαία κατώτατη τιμή πώλησης των ημερήσιων εφημερίδων των νομών Αττικής, Πειραιά και Θεσσαλονίκης (οι οποίες εκτυπώνονται σε κυλινδρικά ταχυπιεστήρια). Επίσης, έχει ασκηθεί παρέμβαση από την Ένωση Ιδιοκτητών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών. Συγκεκριμένα, ετέθη ζήτημα σχετικά με το έννομο συμφέρον της Ένωσης να παρέμβει στη δίκη, επί του οποίου το δικαστήριο έκρινε τα ακόλουθα: Η Ένωση συνεστήθη δια του νόμου 1798/1951 λόγω του ότι ο αριθμός των ιδιοκτητών των ημερήσιων εφημερίδων των Αθηνών ήταν κατώτερος του απαιτούμενου από τον Αστικό Κώδικα για τη σύσταση σωματείου. Ο σκοπός είναι επαγγελματικός, άρα μπορεί να παρέμβει εφόσον από την ακύρωση θίγεται το νομικό αυτό πρόσωπο ως τέτοιο ή αν θίγονται τα συμφέροντα του συνόλου των μελών του, όχι απλώς και μόνο τα συμφέροντα ορισμένων μελών, διότι σκοπός του είναι η εξυπηρέτηση των συμφερόντων όλων των μελών του. Εν προκειμένου, το δικαστήριο αποφάσισε την απόρριψη της παρέμβασης, διότι η Τυποεκδοτική Α.Ε.(η οποία είναι μέλος της παρεμβαίνουσας ένωσης) άσκησε αίτηση ακυρώσεως κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως υποστηρίζοντας ότι θίγεται από την τελευταία λόγω μείωσης της κυκλοφορίας της. Έτσι, η παρέμβαση της ένωσης υπέρ του κύρους της Υπουργικής Απόφασης υποστηρίζουσα ότι η πράξη προάγει την ελευθεροτυπία εκρίθη ως απαράδεκτη.

- Πραγματικά περιστατικά: «Επειδή, ο αιτών, εκδότης ημερησίας εφημερίδος (υπό τον τίτλον ΑΥΡΙΑΝΗ) εκδιδομένης εις τον νομόν Αττικής και εκτυπουμένης εις κυλινδρικών ταχυπιεστήριον, μετ' εννόμου συμφέροντος ζητεί την ακύρωσιν της ανωτέρω αποφάσεως. Επειδή, εις την δίκης παρεμβαίνει η Ένωσις Ιδιοκτητών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών. Η ένωσις αυτή συνεστήθη δια του νόμου 1978/1951, ως δε προκύπτει εκ της εισηγητικής εκθέσεως τούτου, η δια νόμου σύστασις της εν λόγω ενώσεως οφείλεται εις το γεγονός ότι, κατά

τον χρόνον της συστάσεως, ο αριθμός των ιδιοκτητών των ημερησίων εφημεριδών Αθηνών ήτο κατώτερος του κατά τον αστικόν κώδικα απαιτουμένου».

- Νομικά ζητήματα: Ένα πρώτο ζήτημα το οποίο ετέθη είναι το αν ο νόμος 1072/1980 βάσει του οποίου εξεδόθη η προσβαλλόμενη πράξη είναι ανίσχυρος ως αντισυνταγματικός, διότι ψηφίστηκε από τμήμα της Βουλής κι όχι από την Ολομέλεια κατά το άρθρο 72 παρ.1 και 93 παρ.4 του Συντάγματος. Ωστόσο, οι διατάξεις περί κατανομής της νομοθετικής αρμοδιότητας μεταξύ τμημάτων και Ολομέλειας αποτελούν διαδικαστικά θέματα και μάλιστα χαρακτηρίζονται ως *interna corporis*, τα οποία παραμένουν ανέλεγκτα. Σύμφωνα με αντίθετη γνώμη η οποία εξεφράσθη από μειοψηφία, πρόκειται για εξωτερικό στοιχείο του νόμου, το οποίο κατ' επέκταση θα ελεγχθεί από το δικαστήριο.

Συνεχίζει με το άρθρο 14 του Συντάγματος για το οποίο αναφέρει ότι όσον αφορά στην ενημέρωση και πληροφόρηση, η ελευθερία του τύπου λειτουργεί και ως πολιτικό δικαίωμα. Η πολιτεία, υποστηρίζει, πρέπει να απέχει από καταστρατηγικές ενέργειες αλλά να λαμβάνει και θετικά μέτρα, εξασφαλίζοντας την πολυμέρεια της πληροφόρησης, παρεμποδίζοντας τη δημιουργία ολιγοπωλίων, χωρίς να θίγει με τα σχετικά μέτρα «το ουσιώδες στοιχείο του θεσμού, δηλαδή το δικαίωμα κάθε μειοψηφίας να εκφράζει και να διαδίδει τις ιδέες της». Σκοπός, λοιπόν, του νόμου 1072/1980, είναι η εξασφάλιση της ελευθερίας του τύπου μέσω της προηγούμενης εξασφάλισης της πολυμέρειας αυτού. Αυτός ο σκοπός είναι σύμφωνος προς το Σύνταγμα, εναπόκειται δε στο δικαστήριο να ελέγξει και να κρίνει αν το σχετικό μέτρο είναι το κατάλληλο προς επίτευξη αυτού του σκοπού. Έτσι, το δικαστήριο σκέφθηκε ως εξής: Ο καθορισμός ενιαίας κατώτατης τιμής οδηγεί σε περιορισμό της κυκλοφορίας των μικρής επιφάνειας εφημερίδων, οι οποίες είναι συνήθως πολιτικές και δη εκδιδόμενες από τα διάφορα πολιτικά κόμματα με σκοπό όχι το κέρδος αλλά τη διάδοση της ιδεολογίας τους. Όταν λοιπόν ο πολίτης έχει να επιλέξει μεταξύ της μικρής πολιτικής και της μεγάλης ποικίλου περιεχομένου εφημερίδας η οποία έχει την ίδια κατώτερη τιμή με την πρώτη, τότε το πιθανότερο είναι ότι θα επιλέξει τη δεύτερη. Το εν λόγω λοιπόν μέτρο που θεσπίζεται με τον ν. 1072/1980 οδηγεί στη δημιουργία ολιγοπωλίων εννοώντας τις μεγάλες εφημερίδες, με αποτέλεσμα να αντιτίθεται προς τον ίδιο το δεδηλωμένο σκοπό του νόμου 1072/1980 και το

άρθρο 14 του Συντάγματος. Είναι μάλιστα επιβαρυντικό και το στοιχείο «του εύλογου κέρδους» που αναφέρει ο νόμος, διότι ο καθορισμός της ενιαίας κατώτατης τιμής βάσει εύλογου κέρδους των επιχειρήσεων που λειτουργούν με υψηλό κόστος υποχρεώνει τον εκδότη που δεν επιδιώκει κέρδος να προσαρμόσει την τιμή της εφημερίδας του έτσι ώστε να επιτυγχάνει κέρδος ο εκδότης του οποίου ο σκοπός είναι εμπορικός. Υπήρξαν, φυσικά, και μειοψηφούσες απόψεις, σύμφωνα με τις οποίες η πρακτική στη χώρα μας έχει δείξει ότι μικρές πολιτικές εφημερίδες έχουν κατορθώσει να επιβιώσουν εδώ και αρκετές δεκαετίες.

- Απόφαση: Έτσι η εν λόγω Υπουργική Απόφαση επικυρώνεται

Απόφαση ΣτΕ 903/1981, (Ολομέλεια): Υπόθεση τιμής εφημερίδων Β'.

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αίτηση ακυρώσεως κατά της υπ. αριθμ. 34860/19.9.1980 αποφάσεως του Υφυπουργού Προεδρίας της Κυβερνήσεως με την οποία ορίστηκε ενιαία κατώτατη τιμή πώλησης των ημερησίων εφημερίδων των εκδιδόμενων εις τους νομούς Αττικής, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης και εκτυπούμενων σε κυλινδρικά ταχυπρεστήρια. Η υπόθεση εισήχθη στην Ολομέλεια λόγω σπουδαιότητας κατόπιν παραπεμπτικής αποφάσεως του Δ' τμήματος.

Όσον αφορά στα υπόλοιπα ζητήματα, αυτά είναι όμοια με όσα ετέθησαν στις δύο προαναφερθείσες αποφάσεις του ΣτΕ.

Απόφαση Εφετείου Αθηνών 5280/1981, (Ποινική): Υπόθεση εσχάτης προδοσίας.

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί έφεση ενώπιον του Εφετείου Αθηνών κατά πρωτόδικης απόφασης που καταδίκασε τον εφεσιβάλλοντα.

- Πραγματικά περιστατικά: Ο εκκαλών καταδικάσθηκε στο πρώτο βαθμό για την πρόκληση της τέλεσης κακούργηματος της εσχάτης προδοσίας και δη της μεταβολής του πολιτεύματος του Κράτους, τελεσθείσης δια δημοσιευμάτων τα οποία απευθύνονταν σε ακαθόριστο αριθμό προσώπων.

- Νομικά ζητήματα: Σύμφωνα με την Σ14 παρ. 1,2 του 1975 «1) Έκαστος δύναται να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, εγγράφως και δια του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του κράτους. 2) Ο τύπος είναι ελεύθερος. Η λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο απαγορεύονται» και σε συνδυασμό με την Σ25 παρ.3 «Η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται», προκύπτει ότι η ελευθεροτυπία υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς οι οποίοι μπορούν να επιβάλλονται δια νόμων, με την προϋπόθεση ότι οι νόμοι αυτοί έχουν ως στόχο την προστασία τόσο του ατόμου όσο και της κοινωνίας εν γένει από την καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος. Μάλιστα αν οι νόμοι αυτοί προβλέπουν την επιβολή κυρώσεων στους παραβάτες, αυτές (οι κυρώσεις δηλαδή) πρέπει να επιβάλλονται από τη δικαστική εξουσία και ύστερα από δημοσίευση. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι και η Σύμβαση της Ρώμης του 1950 περί προασπίσεως των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών αναγνωρίζει την ανάγκη μη καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος. Έτσι η ΠΚ 191 καθιστά αξιόποινη τη διασπορά ψευδών ειδήσεων. Συγκεκριμένα, οι προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης αυτής είναι: α) διασπορά, δηλαδή ανακοίνωση προς διάφορα πρόσωπα κατ' επανάληψη ή μια φορά (αλλά έτσι ώστε η ανακοίνωση αυτή να κυκλοφορήσει στο κοινό) ειδήσεων ή φήμης. Ως είδηση νοούνται οι ανακοινώσεις για γεγονός που συνέβη πρόσφατα ή συμβαίνει στο παρόν και δεν αναφέρεται ούτε στο απώτερο παρελθόν ούτε και στο μέλλον, β) οι ειδήσεις ή οι φήμες πρέπει να είναι αντικειμενικώς ψευδείς και ικανές να προκαλέσουν ανησυχία ή να κλονίσουν τη δημόσια πίστη ή να διαταράξουν τις διεθνείς σχέσεις της χώρας, γ) δόλος (ακόμη και ενδεχόμενος) σε συνδυασμό με τη γνώση ότι οι ειδήσεις είναι ψευδείς και ικανές να επιφέρουν τα προαναφερόμενα αποτελέσματα. Τέλος, για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της ΠΚ186§1, αυτός που προκαλεί ή παροτρύνει κάποιον άλλο να διαπράξει ορισμένο κακούργημα, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Πρόκειται για ένα ιδιώνυμο έγκλημα, βασική προϋπόθεση του οποίου είναι το να απευθύνεται η πρόκληση προς ορισμένο ή ορισμένα πρόσωπα

- Απόφαση: Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το δικαστήριο έκρινε ότι οι πράξεις του πρωτοδίκως καταδικασθέντος δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του ως άνω εγκλήματος, αφού η παρότρυνση στην οποία προέβη μέσω των δημοσιευμάτων του δεν απευθύνονταν σε «ατομικώς ορισμένα πρόσωπα». Για το

λόγο αυτό έκρινε ότι ο Σ.Κ. πρέπει να αθωωθεί για τα εγκλήματα για τα οποία κατηγορήθηκε και καταδικάστηκε στον πρώτο βαθμό της διαδικασίας.

Απόφαση ΣτΕ 562/1980, (Τμ. Δ'): Υπόθεση «Οικονομική Πατρίς».

- Διαδικαστικά ζητήματα – Πραγματικά περιστατικά: Ασκείται αίτηση ακυρώσεως κατά της υπ. αριθμ. Κ3.1301/18.4.1979 αποφάσεως Υπουργού Εμπορίου κατά το μέρος εκείνο που η εκδιδόμενη από την αιτούσα εφημερίδα «Οικονομική Πατρίς» δεν περιελήφθη στις εφημερίδες εκείνες που χαρακτηρίστηκαν ως οικονομολογικές και ορίσθηκαν ως εκείνες στις οποίες θα γίνεται η δημοσίευση των προσκλήσεων των γενικών συνελεύσεων των ανώνυμων εταιριών και των ισολογισμών των εταιριών αυτών καθώς και των εταιριών περιορισμένης ευθύνης.

- Νομικά ζητήματα: Σύμφωνα με το ν. 2190/1920, «η γενική συνέλευση των ανωνύμων εταιριών πρέπει να καλείται είκοσι τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συνεδρίασή της. Στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι η πρόσκληση της γενικής συνέλευσης τοιχοκολλάτε σε εμφανή θέση του καταστήματος της εταιρίας και δημοσιεύεται στο Δ.Α.Ε. και Ε.Π.Ε. της εφημερίδας της Κυβερνήσεως, σε μία εφημερίδα των Αθηνών ή και ευρύτερης περιοχής κατά την κρίση του Δ.Σ. και σε μία ημερήσια ή εβδομαδιαία εφημερίδα από τις χαρακτηριζόμενες ως οικονομολογικές από τον Υπουργό Εμπορίου, οι οποίες πρέπει α) να εκδίδονται ανελλιπώς, κάθε ημέρα ή εβδομάδα, τα τελευταία τουλάχιστον τρία χρόνια, β) να έχουν κυκλοφορία τουλάχιστον 5000 φύλλων, γ) να απασχολούν μονίμως 10 τουλάχιστον συντάκτες».

Με την παρούσα αίτηση ακυρώσεως προβάλλεται ως λόγος το ότι η διάταξη του ν. 876/1979 βάσει του οποίου εξεδόθη η διοικητική πράξη είναι ανίσχυρη και ότι συγκεκριμένα τα στοιχεία β', γ' αντιτίθενται στις συνταγματικά κατοχυρωμένες αρχές της ισότητας και ελευθερίας του τύπου. Η αρχή της ισότητας επιβάλλοντας την ίση μεταχείριση όμοιων περιπτώσεων, δεν αποκλείει τη θέσπιση διακρίσεως, αρκεί αυτές να υπαγορεύονται από λόγους γενικότερου δημόσιου συμφέροντος.

- Απόφαση: Το δικαστήριο κρίνει ότι οι οικείες διατάξεις του νόμου, των οποίων το ανίσχυρο επικαλείται ο αιτών, δεν αντίκεινται στην αρχή

της ισότητας ευνοώντας δηλαδή τις οριζόμενες από τον Υπουργό εφημερίδων, διότι πρόκειται για διακρίσεις επιτρεπόμενες. Επιπροσθέτως, δεν γίνονται ούτε την ελευθερία του τύπου, διότι η επιβολή των ως άνω προϋποθέσεων δεν ανάγεται σε απαγόρευση ή περιορισμό της δημοσίευσης των στοιχείων αυτών στις οριζόμενες οικονομολογικές εφημερίδες, οι οποίες δε διαθέτουν τα απαιτούμενα από το νόμο γνωρίσματα, δεν καλύπτουν την επιβαλλόμενη από το νόμο σχετική υποχρέωση. Ούτε και το προαπαιτούμενο της έκδοσης των 5000 φύλλων τουλάχιστον αντιτίθεται στα Σ4 παρ.1 και 14 παρ.2.

Εν προκειμένω βεβαιώθηκε από το Υπουργείο Προεδρίας της Κυβερνήσεως, ότι η εφημερίδα έχει κυκλοφορία 2200 φύλλων, άρα κατώτερη των 5000 φύλλων που αποτελούν προϋπόθεση βάσει του ν.876/1979. Για το λόγο αυτό, η αίτηση απορρίφθηκε από το δικαστήριο.

Απόφαση ΑΠ 66/1982, (Τμ. Γ'): Υπόθεση εγγραφής μέλους ΕΣΗΕΑ.

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Αρείου Πάγου κατά αποφάσεως του Εφετείου Αθηνών (υπ' αριθμ. 2446/1981) με την οποία είχαν απορριφθεί οι λόγοι εφέσεως που είχε επικαλεσθεί ο αιτών.

- Πραγματικά ζητήματα: Όπως δέχθηκε το Εφετείο Αθηνών κατόπιν ασκήσεως εφέσεως υπό τον ήδη αναιρεσιόνοτο, τον Ιανουάριο του 1979, ο αναιρεσιών υπέβαλε στο αναιρεσιβλήτο σωματείο «Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών» αίτηση με την οποία ζητούσε να εγγραφεί ως δόκιμο μέλος του σωματείου αυτού. Το σωματείο δεν έκανε δεκτή την αίτησή του και αυτός προσέφυγε στο Εφετείο, το οποίο επίσης απέρριψε τα αιτήματά του, και τέλος στον Άρειο Πάγο.

- Νομικά ζητήματα: Το δικαστήριο ξεκινά αναφερόμενο στο άρθρο 14 παρ.8 («Νόμος ορίζει τις προϋποθέσεις και τα προσόντα ασκήσεως του δημοσιογραφικού επαγγέλματος»), στο άρθρο 112 παρ.1 (επί του θέματος των προσόντων των ασκουμένων το δημοσιογραφικό επάγγελμα, οι υφιστάμενοι - κατά την έναρξη ισχύος του Συντάγματος - νόμοι εξακολουθούν να ισχύουν ως την έκδοση του κατά περίπτωση νόμου), στο άρθρο 12 του Συντάγματος («οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα να συνιστούν ενώσεις και σωματεία μη

κερδοσκοπικού σκοπού, τηρώντας τους νόμους, οι οποίοι δεν μπορούν να υπαγάγουν την άσκηση του δικαιώματος αυτού σε προηγούμενη άδεια».) Συνάγει, λοιπόν, το δικαστήριο ότι άλλο είναι το θέμα του καθορισμού των προσόντων ασκήσεως του δημοσιογραφικού επαγγέλματος και άλλο το θέμα της συμμετοχής σε ήδη συνεστημένη ένωση ή σωματείο δημοσιογράφων. Όπως προαναφέρθηκε, εξάλλου, ως την έκδοση του προβλεπόμενου από το Σύνταγμα νόμου για τον καθορισμό των προσόντων, θα ισχύει ο νόμος ο υφιστάμενος κατά την έναρξη ισχύος του Συντάγματος. Ωστόσο, η έκδοση του νόμου αυτού προβλέφθηκε από το συντακτικό νομοθέτη ως δυνητική. Επομένως, ο κοινός νομοθέτης μπορεί είτε να θεσπίσει τον οικείο νόμο είτε να ορίσει ως ελεύθερη την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, πράγμα το οποίο συνάγεται από το γεγονός ότι κατήγησε με το ν. 780/78 το υ.δ. 1004/1971 «περί δημοσιογραφικού επαγγέλματος» χωρίς να θεσπίσει άλλο νόμο προς αντικατάστασή του.

Ο αιτών προβάλλει τους παρακάτω λόγους αναιρέσεως: 1.2. Θα έπρεπε να γίνει δεκτή η αίτησή του για εγγραφή στο σωματείο. Άρα, το Εφετείο παραβίασε ευθέως και εκ πλαγίου τις διατάξεις του ν. 1004/1971 που ορίζει τα σχετικά προσόντα, 3. Το εφετείο παραβίασε ευθέως τους παρακάτω ουσιαστικού δικαίου νόμους, οι οποίοι έχουν επικυρώσει διεθνείς συμβάσεις: α) το ν.δ. 2329/1953 που επικύρωσε τη διεθνή Σύμβαση της Ρώμης της 4.11.1956, β) το ν.δ. 4204/1961 που επικύρωσε την υπ' αριθμ. 87 διεθνή σύμβαση περί συνδικαλιστικής ελευθερίας, γ) το ν.δ. 4205/1961 που επικύρωσε την υπ' αριθμ. 98 διεθνή σύμβαση εργασίας. 4. Εφαρμοστέος δεν είναι ο ν. 780/1978, αλλά το ν.δ. 1004/1971 και 5. Το Εφετείο προέβη σε αδικαιολόγητη εξαίρεση κι έτσι παραβίασε ευθέως και εκ πλαγίου την Σ4 παρ.2.

- Απόφαση: Επί των λόγων 1. και 2. : Είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι διότι όταν ο αναιρεσείων υπέβαλε στο σωματείο αίτηση εισδοχής (Ιανουάριος 1979) ίσχυε ο ν. 780/1978, ο οποίος κατήγησε το ν.δ. 1004/1971 και όρισε ότι το σχετικό θέμα θα ρυθμίζεται από το καταστατικό του. Μεταξύ των προϋποθέσεων, λοιπόν, ήταν και η μη υπέρβαση του 45^{ου} έτους της ηλικίας του αιτούντος. Ο αναιρεσείων είχε ξεπεράσει το χρονικό αυτό όριο, κι έτσι η αίτησή του απερρίφθη.

Επί του λόγου 3.: Σύμφωνα με τις Σ12 και Σ23 παρ.1, η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι περιλαμβάνει την ευχέρεια είτε να αφεθεί ελεύθερη η είσοδος νέων μελών στο σωματείο είτε να ορισθούν τα πρόσωπα των συνεταιριζομένων και τα προσόντα τους για την εγγραφή τους ως μελών σύμφωνα με τα ισχύοντα στον ΑΚ και υπό ν. 330/1976. Άρα το Εφετείο ορθώς απεφάνθη.

Επί του λόγου 4.: Ο εν λόγω ισχυρισμός αποτελεί νομική άποψη κι όχι πράγμα, άρα απορρίπτεται ως απαράδεκτος ο λόγος 4.

Επί του λόγου 5.: Το Εφετείο δε δέχθηκε ότι συνέβη κάτι τέτοιο. Επιπλέον, ο ισχυρισμός αυτός είναι επουσιώδης αφού η εγγραφή ατόμων δίχως τα απαιτούμενα προς το σκοπό αυτό προσόντα βάσει του καταστατικού δε σημαίνει ότι θα πρέπει να επαναληφθεί για άλλα. Δεν υπάρχει δηλαδή ισότητα στην παρανομία.

Απόφαση ΑΠ 546/1983, (Τμ. Ε'): Υπόθεση άσεμνων περικοπών βιβλίου.

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως του Εφετείου Αθηνών υπ' αριθμ. 4030/22.5.1981 με την οποία ο αναιρεσείων καταδικάσθηκε.

- Πραγματικά ζητήματα: Ο αναιρεσείων έθεσε σε κυκλοφορία μέσω βιβλιοπωλείων μεγάλο αριθμό αντιτύπων βιβλίου με τον τίτλο «ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΚΛΕΦΤΗ» το οποίο κρίθηκε από το δικαστήριο ως άσεμνο εξ αιτίας ορισμένων και μόνο τμημάτων του, στα οποία γίνεται περιγραφή των τρόπων εκδήλωσης και συμπεριφοράς ατόμων που βρίσκονται έγκλειστα σε φυλακές, η οποία (περιγραφή) πραγματοποιείται με την ακριβή μεταφορά της φρασεολογίας και πράξεων των εγκλείστων. Το Εφετείο έκρινε ότι τα παραπάνω αυτοτελώς εκλαμβανόμενα μπορούν να θίξουν την αιδώ, χωρίς όμως να εξετάζεται από το δικαστήριο το αν η χρήση τους ήταν αναγκαία για την απόδοση του περιεχομένου του βιβλίου από το συγγραφέα του.

- Νομικά ζητήματα: Ένα πρώτο ζήτημα είναι το αν η αίτηση αναιρέσεως είναι εμπρόθεσμα ή όχι. Η διάταξη ΚποινΔ 592§1 που ρυθμίζει τα σχετικά με την άσκηση αναιρέσεως ζητήματα προβλέπει ότι διατηρούνται – κατ' εξαίρεση – σε ισχύ οι ειδικές δικονομικές διατάξεις του ν. 5060/1931 «περί

τύπου» κλπ., στο άρθρο 69 του οποίου ορίζεται ότι θα εφαρμόζεται ο ΚποινΔ για όσα θέματα δεν ρυθμίζονται από τον οικείο νόμο. Για τα θέματα ασκήσεως αναίρεσης προβλέπει ειδικώς ο νόμος στο άρθρο 65, σύμφωνα με το οποίο: «1. Επί των δια του τύπου τελουμένων αξιοποιώνων πράξεων δικαίωμα προς αναίρεση έχουν ο Εισαγγελέας, ο καταδικασθείς και ο πολιτικός ενάγων, για των ιδιωτικών τους απαιτήσεων. 2. Η περί αναιρέσεως αίτηση γενομένη εντός τριών ημερών από την έκδοση της αποφάσεως αποστέλλεται από το Γραμματέα του αρμοδίου δικαστηρίου, εντός 24 ωρών το βραδύτερο προς τον παρά του ΑΠ Εισαγγελέα. 3. Η κατά το άρθρο 486 Ποιν. Δικονομία κλήσις μετ' αντιγράφου των προς αναίρεσιν λόγων εγχειρίζεται τέσσαρις τουλάχιστον ημέρες προ της δικασίμου, η δε απόφασις του ΑΠ εκδίδεται εντός μηνός το βραδύτερον από της υπό του Εισαγγελέως κατά την προηγουμένη παράγραφον παραλαβής των εγγράφων». Σκοπός του παρόντος νόμου είναι η επιτάχυνση της διαδικασίας εκδίκασης των σχετικών αδικημάτων. Η αναίρεση διέπεται από τις διατάξεις του ν. 5060/1931 κι όχι του ΚποινΔ μιας και αν σκόπευε να συμπληρώσει με τις νέες διατάξεις του δεύτερου νομοθετήματος το πρώτο, θα εκφραζόταν ρητά προς την κατεύθυνση αυτή.

Ένα άλλο ζήτημα αφορά στην οροθέτηση κάποιων εννοιών περιλαμβανόμενων στον ν. 5060/1931 κατά τον οποίο τιμωρείται «όστις...καθ' οιονδήποτε τρόπον τίθησιν εις κυκλοφορίας έγγραφα, έντυπα, συγγράμματα... ή άλλα αντικείμενα άσεμνα οιουδήποτε είδους». Ως άσεμνα θεωρούνται τα «χειρόγραφα, έντυπα, εικόνες και λοιπά αντικείμενα, οσάκις συμφώνως προς το κοινόν αίσθημα προσβάλλουσι την αιδώ. Δεν θεωρείται άσεμνον το έργον τέχνης ή επιστήμης και ιδίως αυτά που ανήκουν στην πολιτιστική δημιουργία της ανθρώπινης γνώσεως...πλην καθ' ην περίπτωσιν προσφέρεται προς πώλησιν, πωλείται ή παρέχεται ειδικώς εις προσώπου ηλικίας κάτω των 18 ετών και προς σκόπους άλλους εκτός της σπουδής». Μάλιστα όταν πρόκειται για βιβλίο, τμήματα του οποίου προσβάλλουν αυτοτελώς την αιδώ, θα πρέπει εξετάζεται αν η παράθεσή των ήταν απαραίτητη για την απόδοση του περιεχομένου και του σκοπού του.

- Απόφαση: Κατά πρώτον, το δικαστήριο έκρινε ότι ο αναιρεσείων άσκησε την αίτησή του σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚποινΔ ενώ – όπως προεξετέθη – θα έπρεπε να την ασκήσει βάσει του νόμου 5060/1931, δηλαδή

μέσα σε τρεις ημέρες από τη δημοσίευση της απόφασης και γι' αυτό το λόγο είναι απορριπτέα ως απαράδεκτη.

Επιπλέον έκρινε ότι η απόφαση του Εφετείου είναι απορριπτέα ως απαράδεκτη διότι στερείται νομίμου βάσεως αφού στο σκεπτικό της δεν αναφέρει τίποτε σχετικά με το περιεχόμενο και το σκοπό του βιβλίου.

Απόφαση Α.Π. 669/1985, (Τμ. Στ'): Υπόθεση Ιππικού Ομίλου.

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αίτηση αναίρεσης από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου ενώπιον της αποφάσεως του Εφετείου της 10^{ης} Ιουλίου 1984, με δήλωσή του ενώπιον του Γραμματέως του Τμήματος αυτού στη 14.8.1984.

- Πραγματικά ζητήματα: Οι κατηγορούμενοι απηύθυναν στα μέλη του αθλητικού σωματείου «Ιππικός Όμιλος Τ» επιστολή με ημερομηνία 19.3.1979 η οποία γράφτηκε με γραφομηχανή και στη συνέχεια αναπαρήχθη με φωτοτυπικό μηχάνημα σε ικανό αριθμό αντιτύπων (50-60) τα οποία στάλθηκαν με επιστολές στα μέλη του ως άνω σωματείου. Από τις επιστολές αυτές διαφαίνεται ότι οι κατηγορούμενοι γνώριζαν ότι διέδιδαν για τον εκκαλούντα ψευδή περιστατικά δυνάμενα να βλάψουν την τιμή και την υπόληψή του.

- Νομικά ζητήματα: Και σε αυτή την απόφαση γίνεται λόγος για το άρθρο 65 του ν. 6060/1931 βάσει του οποίου η προθεσμία για την άσκηση αναίρεσης κατά αποφάσεων για αδικήματα τελούμενα δια του τύπου είναι πάντοτε τριήμερη (από την επίδοση της αποφάσεως). Ως τύπος και έντυπον χαρακτηρίζεται «παν, ότι εκ τυπογραφίας ή οιουδήποτε άλλου μηχανικού ή χημικού μέσου, παράγεται εις όμοια αντίτυπα και χρησιμεύει εκ πολλαπλασιασμόν ή διάδοσιν χειρογράφων, εικόνων, παραστάσεων μετά ή άνευ σημειώσεων, ή μουσικών έργων μετά κειμένου ή επεξηγήσεων ή φωνογραφικών πλακών. Τα του κινηματογράφου διέπονται υπό ειδικού νόμου». Ως δημοσίευση εντύπου θεωρείται «η διανομή, πώλησις, καθώς και η εις δημόσιον μέρος ή εν δημοσία συνεδρίαση ή εις μέρος προσιτόν εις το κοινόν τοιχοκόλλησις ή έκθεσις παντός τύπου. Αδίκημα τύπου υπάρχει όταν λάβει χώραν κατά την προηγούμενη παράγραφον δημοσίευσις». (Τα παραπάνω προβλέπονται από τον α.ν. 1092/1938 περί τύπου).

- Απόφαση: Εν προκειμένω, οι κατηγορούμενοι προέβησαν σε συκοφαντική δυσφήμιση τελούμενη δια του τύπου αφού αναπαρήγαγαν την επιστολή με χημικό μέσο (γραφομηχανή) και προχώρησαν σε διανομή μέσω αποστολής, άρα και σε δημοσίευση. Ωστόσο, δεν τηρήθηκε η τριήμερη προθεσμία άσκησης της αναιρέσεως κατά το νόμο 5060/1930, με αποτέλεσμα η αναίρεση να κριθεί ως απαράδεκτη και να απορριφθεί.

Σύμφωνα με αντίθετη άποψη ενός μέλους του δικαστηρίου, το έγκλημα δεν τελέστηκε δια του τύπου και επομένως ως προθεσμία ασκήσεως της αναιρέσεως είναι η προβλεπόμενη από το άρθρο 502§2 του ΚΠΔ, η οποία δεν είχε παρέλθει.

**Απόφαση Πρωτοδικείου Αθηνών υπ' αριθμ. 124/1985, (Ασφ.μ.):
Υπόθεση «ΜΠΙΝΓΚΟ».**

- Διαδικαστικά ζητήματα: Οι ενάγοντες ασκούν αγωγή δυνάμει των διατάξεων περί αθέμιτου ανταγωνισμού του ν. 146/1914 κατά ημερήσιας εφημερίδας, εβδομαδιαίας εφημερίδας και περιοδικού.

- Πραγματικά περιστατικά: Οι ενάγοντες με την αγωγή την οποία έχουν υποβάλει ως εκδότες ημερήσιων, εβδομαδιαίων εφημερίδων και εβδομαδιαίου περιοδικού, άρχισαν να διοργανώνουν μέσω των εφημερίδων τους τα παιχνίδια «ΜΠΙΝΓΚΟ», «ΣΟΥΠΕΡ ΜΠΙΝΓΚΟ», «ΕΞΤΡΑ ΜΠΙΝΓΚΟ».

Σύμφωνα με όσα αναφέρουν οι ενάγοντες, τα παιχνίδια αυτά βασίζονταν στην τύχη και μόνο, ενώ διενεργούνταν κληρώσεις ανάμεσα σε εκείνους που φέρονταν σαν επιτυχόντες σε κάθε κύκλο παιχνιδιού και προσφέρονταν δώρα πολύ μεγαλύτερης αξίας (όπως ηλεκτρικά είδη, τηλεοράσεις, ραδιόφωνα, εξοχική κατοικία) από εκείνης των πωλούμενων προϊόντων τύπου, τα οποία για να αποκτήσει κάποιος έπρεπε να αγοράζει συστηματικά τα έντυπα των εναγομένων, εφ' όσον σ' αυτά και μάλιστα στις εσωτερικές τους σελίδες δημοσιεύονταν κάθε φορά οι αριθμοί που κέρδιζαν. Με τα παιχνίδια αυτά τα έντυπα των εναγομένων εμφάνισαν πρώτη στον αριθμό πωλούμενων αντιτύπων με αντίστοιχη άνοδο εκείνων που εκδίδονταν από τους εναγομένους, με αποτέλεσμα τη ζημία των πρώτων. Οι ενάγοντες υποστηρίζουν ότι οι πράξεις αυτές συνιστούν αθέμιτο ανταγωνισμό και ζητούν α) να παύσουν οριστικά και να παραλείψουν να διενεργούν στο

μέλλον τα παραπάνω τυχερά παιχνίδια, β) να απειληθεί σε βάρος τους χρηματική ποινή ως 100.000 Δρχ. για κάθε ενάγοντα και γ) να κηρυχθεί η απόφαση προσωρινά εκτελεστή.

- Νομικά ζητήματα: Το δικαστήριο ασχολήθηκε με δύο ζητήματα νομικού χαρακτήρα. Πρώτον, κατά την ΚπολΔ 696§3 «το διατάξαν τα ασφαλιστικά μέτρα δικαστήριον» μέχρι της πρώτης συζητήσεως της αγωγής περί κύριας υποθέσεως δικαιούται τη αιτήσκει του έχοντος έννομον συμφέρον να μεταρρυθμίση ή ανακαλέση εν όλω ή εν μέρει την απόφασίν του, εφ' όσον επήλθε μεταβολή των πραγμάτων δικαιολογούσα την ανάκλησιν ή μεταρρυθμισιν, επί τέλει προσαρμογής της δια της αποφάσεως επελεύσεως εις την υφισταμένην πραγματική κατάστασιν μεταβολής προς τα προβαλλόμενα νέα πραγματικά περιστατικά». Έτσι συνάγεται ότι η ανάκληση ή μεταρρύθμιση αποφάσεως ασφαλιστικών μέτρων από το δικαστήριο της κύριας δίκης δεν απαιτεί μεταβολή των πραγμάτων που δικαιολογεί την ανάκληση κ.α.

Άλλο θέμα είναι εκείνο της εφαρμογής του ν. 146/14. Εν προκειμένω συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του νόμου αυτού, δηλαδή α) η πράξη γίνεται κατά τις εμπορικές, βιομηχανικές και γεωργικές συναλλαγές, β) υπάρχει σκοπός ανταγωνισμού, γ) υπάρχει αντίθεση στα χρηστά ήθη. Το δικαστήριο επέμεινε ιδιαιτέρως στην ερμηνεία του νόμου περί αθέμιτου ανταγωνισμού, κάτι το οποίο δεν αφορά άμεσα την παρούσα εργασία και το αντικείμενο το οποίο πραγματεύεται. Αυτό όμως που αφορά είναι η ελευθερία του τύπου στα πλαίσια της οποίας όμως τίθενται περιορισμοί και συγκεκριμένα εδώ η υποχρέωση των εκδοτών να μην προβαίνουν σε ενέργειες αθέμιτου ανταγωνισμού.

- Απόφαση: Το δικαστήριο έκανε δεκτή την αγωγή και ως βάσιμη στην ουσία της ενώ υποχρέωσε τους εναγόμενους να παύσουν και να παραλείψουν στο μέλλον να οργανώνουν από τις σελίδες των εντύπων τους τέτοια παιχνίδια. Επιπλέον, απειλήθηκε σε βάρος ενός εκ των εναγομένων χρηματική ποινή 50.000 Δρχ., για καθέναν εξ αυτών προσωπική κράτηση (1) μηνός για κάθε παράβαση της υποχρέωσης παράλειψης και κήρυξε την απόφαση του ως προσωρινά εκτελεστή, κάτι το οποίο έκρινε ως αναγκαίο το δικαστήριο για να μην προκληθεί στους ενάγοντες σημαντική ζημιά από τυχόν αναδημοσίευση των εντύπων με τα σχετικά παιχνίδια.

**Απόφαση Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών 8064/1986,
(Ασφ.μ.): Υπόθεση ασέμων περικοπών βιβλίου Β'.**

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αίτηση ασφαλιστικών μέτρων για βιβλίο για προσβολή της προσωπικότητας του αιτούντος κατ' ΑΚ 57.
- Πραγματικά περιστατικά: Το βιβλίο, το οποίο περιέχει στιοχεία τα οποία προσβάλλουν τον αιτούντα σύμφωνα με τους ισχυρισμούς αυτού του ιδίου, έχει ήδη τεθεί σε κυκλοφορία.
- Νομικά ζητήματα: Σύμφωνα με την Σ14, ο τύπος είναι ελεύθερος, ενώ επίσης η λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο απαγορεύονται. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η κατάσχεση, μετά παραγγελία του Εισαγγελέα, μετά την κυκλοφορία: α) λόγω προσβολής της χριστιανικής και κάθε γνωστής θρησκείας, β) λόγω προσβολής του Προέδρου της Δημοκρατίας, γ) λόγω δημοσιεύματος, το οποίο αποκαλύπτει πληροφορίες σχετικά με τη σύνθεση, εξοπλισμό και διάταξη των ένοπλων δυνάμεων ή την οχύρωση της χώρας ή το οποίο αποσκοπεί στη βίαιη ανατροπή του πολιτεύματος ή στρέφεται κατά της εδαφικής ακεραιότητας του κράτους, δ) λόγω ασέμων δημοσιευμάτων, τα οποία προσβάλλουν έκδηλα τη δημόσια αιδώ, κατά τις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος. Με νόμο ορίζεται ο τρόπος της πλήρους επανόρθωσης δια του τύπου ανακριβών δημοσιευμάτων. Τέτοιος είναι ο ν. 192/1938 «περί τύπου», ο οποίος προβλέπει ως τρόπο επανόρθωσης την καταχώρηση κειμένων για την αποκατάσταση της αλήθειας στην εφημερίδα ή το περιοδικό που δημοσίευσε την είδηση.

Ως μία αποστολή του τύπου θεωρείται η ενημέρωση, πληροφόρηση του κοινού. Κατά την επιτέλεση αυτής της αποστολής όμως, ο τύπος προβαίνει σε προσβολή της προσωπικότητας ατόμων τα οποία μπορούν να αξιώσουν όσα προβλέπονται στις ΑΚ57, 59, 914 (δηλαδή άρση της προσβολής, παράλειψή της στο μέλλον, αποζημίωση, ικανοποίηση ηθικής βλάβης του προσβληθέντα από το δημοσίευμα).

Όπως προαναφέρθηκε, η κατάσχεση των εντύπων απαγορεύεται, ενώ επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές και περιοριστικά αναφερόμενες στο Σύνταγμα περιπτώσεις. Στην έννοια των εντύπων περιλαμβάνονται και τα βιβλία που έχουν ήδη εκδοθεί και κυκλοφορήσει. Σε περίπτωση προσβολής της προσωπικότητας από το περιεχόμενο κυκλοφορηθέντος βιβλίου, οι διορθωτικές κινήσεις που προαναφέρθηκαν δεν είναι δυνατόν να εφαρμοσθούν εδώ. Επιπλέον, απαγορεύεται και η κατάσχεσή του. Έτσι, δεν

είναι δυνατή ούτε η άρση της προσβολής ούτε η παράλειψή της στο μέλλον, αφού αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο με κατάσχεση ή με απαγόρευση κυκλοφορίας του, κάτι το οποίο είναι συνώνυμο της κατάσχεσης.

Απόφαση ΣτΕ 1802/1986, (Τμ. Γ'): Υπόθεση Σμηναγού

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί έφεση με την οποία ο εκκαλών ζητεί την εξαφάνιση της απόφασης υπ' αριθμ. 1314/1984 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, η οποία ακύρωσε την από 21.12.1982 γνωμοδότηση του Δευτεροβάθμιου Ανακριτικού Συμβουλίου Αξιωματικών Αεροπορίας περί επιβολής στον εφεσίβλητο της ποινής της αργίας δια προσωρινής απολύσεως, διάρκειας τεσσάρων μηνών, λόγω δημοσίευσης χωρίς άδεια της υπηρεσίας «ανοικτής επιστολής προς τον ΥΕΘΑ», η οποία αφορούσε σε θέμα υπηρεσιακής κατάστασης των αξιωματικής της Πολεμικής Αεροπορίας.

- Πραγματικά ζητήματα: Ο εφεσίβλητος Σμηναγός παραπέμφθηκε με την 9151/310ΛΠ 213677/82 πράξη του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας στο Πρωτοβάθμιο Ανακριτικό Συμβούλιο με το ερώτημα της θέσεως αυτού σε αργία δια προσωρινής απολύσεως (κατά το αρ.32 παρ.1 ζ του ν.δ. 1400/1973) εξ αιτίας του ότι, αν και του επιβλήθηκαν κατ' επανάληψη πειθαρχικές ποινές λόγω των δημοσιευμάτων στον ημερήσιο τύπο ανοιχτών επιστολών προς τον ΥΕΘΑ επί υπηρεσιακού θέματος και κατά παράβαση του αρ. 7 παρ. 1β του κανονισμού πειθαρχίας της Πολεμικής Αεροπορίας, δεν συμμορφώθηκε και προέβη σε ανάλογες ενέργειες στην εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ» της 30.6.1982. Έτσι, το πρωτοβάθμιο Ανακριτικό Συμβούλιο επέβαλε την ως άνω ποινή για 6 μήνες με τη συγκεκριμένη αιτιολογία. Την απόφαση αυτή επικύρωσε και το Δευτεροβάθμιο Ανακριτικό Συμβούλιο, αλλά για 4 μήνες. Έτσι, ο εφεσίβλητος τιμωρήθηκε για το πειθαρχικό παράπτωμα του αρ. 7 παρ. 1β του κανονισμού πειθαρχίας της Πολεμικής Αεροπορίας.

- Νομικά ζητήματα: Σύμφωνα με το ν.δ. 1400/1973, η «ποινή της προσωρινής απολύσεως επιβάλλεται εις τους μόνιμους εν ενεργεία αξιωματικούς δια πάσαν εν γένει πράξιν, αποτελούσαν παράπτωμα δια το οποίο ήθελε κριθή ανεπαρκής και ουχί τελεσφόρος η ποινή της προσκαιρού παύσεως, δι' αποφάσεως του Υπουργού Εθν. Αμύνης η οποία στηρίζεται επί γνωμοδοτήσεως του Ανακριτικού Συμβουλίου». Επίσης, σύμφωνα με τον κανονισμό πειθαρχίας

της Ελληνικής Αεροπορίας, «απαγορεύεται εις τους στρατιωτικούς να προβαίνουν εις δημοσίας δηλώσεις προς τον τύπον ή να δημοσιεύουν οτιδήποτε εν αυτού, άνευ αδείας του Υπουργού Εθνικής Αμύνης, εξαιρέσεις των δημοσιευμάτων εις τον στρατιωτικόν τύπον...».

Επιπροσθέτως, η ελευθερία του τύπου όπως κατοχυρώνεται στις Σ14 παρ.1, Σ28 και στη Σύμβαση της Ρώμης, υπόκεινται σε περιορισμούς ενώ όταν πρόκειται για πρόσωπα που βρίσκονται ηθελημένως σε σχέση εξουσίας προς το κράτος, όπως οι στρατιωτικοί, επιβάλλονται και άλλοι ειδικότεροι περιορισμοί, οι οποίοι φυσικά δε θα πρέπει να αναιρούν τον πυρήνα του σχετικού δικαιώματος.

- Απόφαση: Το δικαστήριο έκρινε ότι η σχετική διάταξη του κανονισμού πειθαρχίας είναι ανίσχυρη λόγω του ότι αναιρεί κι αυτόν τον πυρήνα, την ουσία της ελευθεροτυπίας και της ελευθερίας εκφράσεως του ατόμου. Όσον αφορά στους υπόλοιπους λόγους περί ψευδούς ερμηνείας και εφαρμογής της Σ14 παρ.1 και ν.δ. 53/1974 (Σύμβαση Ρώμης), περί κακής εκτίμησης των στοιχείων του φακέλου και περί μη εφαρμογής των αρ. 24 και 25ΚΠΠΑ απορρίφθηκαν από το ΣτΕ ως αβάσιμοι ο μεσαίος ως απαράδεκτος.

Απόφαση ΑΠ 980/1987, (Τμ. Ε'): Υπόθεση δημοσιογράφου – μάρτυρα.

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αίτηση αναιρέσεως και όσον αφορά στην ελευθερία του τύπου, αίτηση του αναιρεσείοντος προς το δικαστήριο να απαγορευθεί η εξέταση επ' ακροατηρίου (λόγω ΚΠΔ 212§1) ως μαρτύρων κατηγορίες των δημοσιογράφων ΝΠ και ΙΦ.

- Πραγματικά περιστατικά: Υπήρξε ιδιοποίηση από μέρος του πλοιάρχου κατά την εκτέλεση των διαχειριστικών του καθηκόντων κινητών πραγμάτων της περιουσίας του πλοιοκτήτη.

- Νομικά ζητήματα – Απόφαση: Σύμφωνα με την ΚΠΔ 212 παρ. 1 «Η διαδικασία ακυρώνεται, αν εξετασθούν στην προδικασία ή στην κύρια διαδικασία: α) οι κληρικοί σχετικά με όσα έμαθαν στην εξομολόγηση, β) οι συνήγοροι, οι τεχνικοί σύμβουλοι και οι συμβολαιογράφοι σχετικά με όσα τους εμπιστεύθηκαν οι πελάτες τους. Οι συνήγοροι και οι τεχνικοί σύμβουλοι κρίνουν σύμφωνα με τη συνείδησή τους αν και σε ποιο μέτρο πρέπει να καταθέσουν όσα

άλλα έμαθαν με αφορμή την άσκηση του λειτουργήματός τους...». Το δικαστήριο συνδύασε αυτές τις διατάξεις με την ΠΚ 371 και συνήγαγε ότι για να επέλθει στις περιπτώσεις της ΚΠΔ 212 παρ. 1 ακυρότητα της διαδικασίας, απαιτείται τα πρόσωπα αυτά να εξετάζονται παρά το ότι έχουν δηλώσει ότι με την κατάθεσή τους παραβιάζεται το επαγγελματικό απόρρητο. Πάντως οι δημοσιογράφοι δεν αναφέρονται μεταξύ των ως άνω προσώπων, άρα μπορούν να καταθέτουν ως μάρτυρες και μάλιστα αν κληθούν σε μαρτυρία δεν μπορούν να την αρνηθούν (βλπ. ΚΠΔ 209). Έτσι, ο ΑΠ απέρριψε την αίτηση αναιρέσεως του Δ.Γ. για απόλυτη ακυρότητα λόγω 171 παρ.15 και ΚΠΔ 212.

**Απόφαση ΣτΕ 2109/1988, (Ολομέλεια): Υπόθεση εισφοράς στο
ΤΑΤΤΑ.**

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί προσφυγή και αίτηση αναιρέσεως από ανώνυμη εταιρία κατά αποφάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου του Τ.Α.Τ.Τ.Α. υπ' αριθμ. 5115 της 3^{ης} Απριλίου 1985 με την οποία επεβλήθη στην εταιρία εισφορά ποσοστού 5% επί τη βάσει του άρθρου 8 παρ.1 του ν. 1436/1984.

- Πραγματικά περιστατικά: Ο ν. 1186/1981 όρισε το ποσοστό της εισφοράς του ν.δ. 3572/1958 σε 7%, το οποίο όμως κρίθηκε ως αντισυνταγματικό με απόφαση της ολομέλειας του δικαστηρίου κι έτσι μειώθηκε σε 5% με το άρθρο 8 παρ.1 του ν. 1436/1984. Στην εισηγητική έκθεση του νόμου εξηγείται η μείωση αυτή με το ότι μετά το ν. 1186/1981 αυξήθηκε τόσο η τιμή των εφημερίδων όσο κι ο αριθμός πωλούμενων φύλλων, δίχως παράλληλη αύξηση των παροχών, πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα τη συσσώρευση αποθεματικών σε βάρος των εφημερίδων σε μία μάλιστα περίοδο δυσχερειών. Έτσι, και η μείωση των εισφορών σε 5% δεν έφερε την επιθυμητή ελάφρυνση επί της τιμής των εφημερίδων.

- Νομικά ζητήματα: Σύμφωνα με το άρθρο 14 του Συντάγματος, ο καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, εγγράφως και δια του τύπου τους στοχασμούς του, τηρώντας τους νόμους του κράτους καθώς επίσης ο τύπος είναι ελεύθερος και η λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο απαγορεύονται. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει, σύμφωνα με το δικαστήριο, και το δικαίωμα ελεύθερης έκδοσης, κυκλοφορίας και διάδοσης εφημερίδων καθώς και την υποχρέωση της Πολιτείας να απέχει από κάθε ενέργεια που μπορεί να

αναιρέσει ή να παρεμποδίσει ουσιωδώς, άμεσα ή έμμεσα, την άσκηση του δικαιώματος αυτού, αλλά και να λαμβάνει τα απαραίτητα (θετικά) μέτρα για τη διευκόλυνση ασκήσεως του. Για το λόγο αυτό, δεν επιτρέπεται ο καθορισμός της τιμής των εφημερίδων από την Πολιτεία, μιας και η τιμή αυτή διαδραματίζει σημαντικότατο ρόλο στη διάθεση και διάδοση των εφημερίδων ώστε να μπορεί να καταλήξει ως παρεμποδίζουσα την πραγμάτωση της συνταγματικώς κατοχυρωμένης ελευθερίας του τύπου.

- Απόφαση: Σύμφωνα με την πλειοψηφούσα γνώμη, η εισφορά ποσοστού 5% συνεπάγεται «υπέρμετρον επιβάρυνσιν της τιμής των εφημερίδων θίγουσαν ουσιωδώς την ελευθερίαν της εκδόσεως και διαδόσεως αυτών και συνεπώς το άρθρον 8§1 του ν. 1436/1984 δια του οποίου καθωρίσθη εις το ρηθέν ποσοστόν 5% η υπέρ του αναιρεσιβλήτου Ταμείου ως άνω εισφορά είναι ανίσχυρον ως αντικείμενον εις το άρθρον 14 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος». Σύμφωνα με μειοψηφούσα γνώμη, υποστηρίχθηκε η αντίθετη άποψη, για λόγους κοινωνικής ασφαλίσεως των εργαζομένων.

Έτσι, έγινε δεκτή η προσφυγή της ήδη αιτούσης ανώνυμης εταιρίας και ακυρώθηκε η με αυτή προσβληθείσα υπ' αριθμ. 5115/1985 απόφαση του Δ.Σ. του αναιρεσιβλήτου Ταμείου κατά το μέρος που αφορούσε στην επιβολή στην εταιρία αυτή της εισφοράς.

**Απόφαση ΑΠ 611/95, (Β' Πολ.Τμ.): Υπόθεση
«ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ».**

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αίτηση αναιρέσεως.
- Πραγματικά περιστατικά: Το πραγματικό της υποθέσεως έτσι όπως έγινε δεκτό από το Εφετείο είναι το παρακάτω: «Στην εφημερίδα «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ» της Αθήνας, ιδιοκτήτρια της οποίας είναι η εναγόμενη και ήδη αναιρεσίβλητη ανώνυμη εταιρία, καταχωρίσθηκαν τρία διαδοχικά δημοσιεύματα (στις 28.7.1988, 27.5.1989 και 29.12.1989), στα οποία αναγράφονται μεταξύ άλλων ότι η μήνυση για πλαστογραφία, υπεξαίρεση, απάτη σε δικαστήριο και απιστία, που κατέθεσαν στην Εισαγγελία Αθηνών στις 27.7.1988 οι αδελφές του αποβιώσαντος σχεδιαστή μόδας Βασίλη Κουρκουμέλη, γνωστού ως «Μπίλυ Μπο», απευθύνεται και κατά του ήδη ενάγοντος και αναιρεσειόντος συμβολαιογράφου Παναγιώτη Κουτσιλαίου και ότι η μήνυση αυτή μελετάται από τον μνημονευόμενο εισαγγελία (α' δημοσίευμα ανώνυμου συντάκτη), ότι για τις καταμηνυόμενες πράξεις ασκήθηκε ποινική δίωξη και ότι

η γραφολογική πραγματογνωμοσύνη που διεξήχθη στο πλαίσιο της κύριας ανακρίσεως για το αδίκημα της πλαστογραφίας απέδειξε ότι οι φερόμενες ως υπογραφές του Μπίλυ Μπο είναι πλαστές και ότι αναμένεται η έκδοση του βουλεύματος «που θα ξεκαθαρίσει σε μεγάλο βαθμό την υπόθεση» (β' δημοσίευμα με συντάκτη τον Γ. Γκουριώτη) και, τέλος, ότι με βούλευμα του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου παραπέμπονται να δικαστούν ο μεν Γεράσιμος Τσέλιος για πλαστογραφία με χρήση, υπεξαίρεση, απάτη σε δικαστήριο και απιστία (βάσει αναφερομένων στο δημοσίευμα πραγματικών περιστατικών), οι δε από τους συγκατηγορούμενους Φιλομήλα Μουταφτσή για συνέργεια σε κακουργηματική πλαστογραφία πρακτικών του Δ.Σ. της ανώνυμης εταιρίας «Μπίλη Μπό Α.Ε.» (με αυτουργό το Γ. Τσέλιο) και οι Παν. Χανιαλίδης και Μόσχα Κόνιαρη για απλή συνδρομή στην παραπάνω πλαστογραφία (γ' δημοσίευμα ανώνυμου συντάκτη). Δέχεται ακολούθως το Εφετείο ότι τα δύο πρώτα δημοσιεύματα: α) δεν είναι αναληθή, αφού αναφέρουν απλώς το πραγματικό γεγονός της υποβολής της ανωτέρω μηνύσεως και το ακριβές περιεχόμενό της, καθώς και το διαδικαστικό περιστατικό της διεξαγωγής και του πορίσματος της παραπάνω γραφολογικής πραγματογνωμοσύνης και β) πραγματοποιήθηκαν, χωρίς σκοπό εξυβρίσεως του αναιρεσείοντος, από εύλογο δημοσιογραφικό ενδιαφέρον και κατ' ενάσκηση του δικαιώματος μεταδόσεως πληροφοριών δημοσίου ενδιαφέροντος, ενώ εξάλλου οι συντάκτες τους δεν βαρύνονται με οποιαδήποτε υπαιτιότητα κατά την έννοια των άρθρων 914, 919 και 920 του ΑΚ, αφού δεν μπορούσαν, καταβάλλοντας την προσήκουσα επιμέλεια, να διαπιστώσουν την ύπαρξη ή μη ευθύνης του αναιρεσείοντος για τις προαναφερόμενες αξιόποινες πράξεις, ειδικότερα δε ως προς το δεύτερο δημοσίευμα, το οποίο έγινε πριν από την περάτωση της κύριας ανακρίσεως, ο συντάκτης του δεν ήταν δυνατό να γνωρίζει ότι αυτή θα έληγε χωρίς κλήση του αναιρεσείοντος προς απολογία λόγω ανυπαρξίας αποχρωσών ενδείξεων ενοχής».

- Νομικά ζητήματα: Το άρθρο 919 του ΑΚ αναφέρει ότι «όποιος με πρόθεση ζημίωσε άλλον κατά τρόπο αντίθετο στα χρηστά ήθη έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει». Το άρθρο 920 του ΑΚ αναφέρει ότι «όποιος, γνωρίζοντας ή υπαίτια αγνοώντας, υποστηρίζει ή διαδίδει αναληθείς ειδήσεις που εκθέτουν σε κίνδυνο την πίστη, το επάγγελμα ή το μέλλον άλλου, έχει την υποχρέωση να τον αποζημιώσει». Τέλος, κατά το αρ. 1 του ν. 1178/1981, η υποχρέωση προς αποζημίωση για την παράνομη περιουσιακή ζημία και χρηματική ικανοποίηση

για την ηθική βλάβη που προξενήθηκαν υπαιτίως με δημοσίευμα το οποίο θίγει την τιμή ή την υπόληψη παντός ατόμου, βαρύνει τον ιδιοκτήτη του εντύπου, έστω κι αν η κατά το άρθρο 914 ΑΚ υπαιτιότητα, η κατά το άρθρο 919 ΑΚ πρόθεση και η κατά το άρθρο 920 ΑΚ γνώση ή υπαίτια άγνοια συντρέχει στο συντάκτη του δημοσιεύματος ή, αν αυτός είναι άγνωστος, στον εκδότη ή το διευθυντή συντάξεως του εντύπου.

- Απόφαση: Το Εφετείο δευτεροβαθμίως είχε καταλήξει στο ότι με τα δημοσιεύματα δεν επήλθε παράνομη προσβολή της τιμής ή της υπόληψης του αναιρεσειόντος κι έτσι (το Εφετείο) δεν παραβίασε ευθέως ή εκ πλαγίου ουσιαστικές διατάξεις και δεν υπέπεσε στην πλημμέλεια του αρ. 559 αριθμ. 8 του ΚΠολΔ. Το ότι στο δημοσίευμα υπήρξε η προαναφερθείσα παράλειψη, το δικαστήριο το αποδίδει στο ότι το βούλευμα δεν παρέπεμψε τον αναιρεσειόντα. Μάλιστα έκρινε ότι η μη διαμνημόνευση του ενάγοντος σημαίνει αναμφίβολα ότι υπάρχει στο βούλευμα απαλλακτική διάταξη για τον τελευταίο, ενώ επίσης έκρινε ότι δεν υφίσταται υπαιτιότητα (ως δόλος) του συντάκτη, αφού δεν αφήνει αμφιβολίες για τη μη παραπομπή του εκκαλούντος στο ακροατήριο. Έτσι, το Εφετείο έκρινε ότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της ΑΚ 919 και με το να μην επιδικάσει την αιτουμένη αποζημίωση δεν παραβίασε ουσιαστική διάταξη νόμου. Άρα, η απόφασή του δεν κρίνεται αναιρετέα από τον Άρειο Πάγο.

Υπήρξε και μειοψηφούσα άποψη, βάσει της οποίας η προσβαλλόμενη απόφαση έπρεπε να αναιρεθεί μιας και το Εφετείο παραβίασε ιδίως την ΑΚ 919 ενώ με την κρίση του ότι δεν συντρέχει δόλος παραβίασε ξανά την ΑΚ 919 εκ πλαγίου, αφού για την αιτιολόγηση της κρίσεως του παραθέτει την υποκειμενική παραδοχή ότι «η μη αναφορά του εκκαλούντος στο δημοσίευμα σημαίνει... ότι δεν παραπέμπεται στο ακροατήριο», χωρίς να εκτίθενται πραγματικά περιστατικά που θα δικαιολογούσαν αυτό το συμπέρασμα.

Απόφαση Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών 22338/1996

(Ασφ.μ.): Υπόθεση άσεμνου βιβλίου.

Η συγκεκριμένη απόφαση πραγματεύεται τα ίδια νομικά ζητήματα με εκείνα της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών υπ' αριθμ. 8064/1986 (Ασφ.μ.), δηλαδή το ότι δεν μπορεί να διαταχθεί ως ασφαλιστικό μέτρο η απαγόρευση κυκλοφορίας βιβλίου που περιέχει ανακριβείς ειδήσεις και προσβάλλει την προσωπικότητα κατ' άρθρο 57 του Αστικού Κώδικα,

αφού ένα τέτοιο μέτρο είναι ταυτόσημο εξ αποτελέσματος με την κατάσχεση η οποία κατ' αρχήν απαγορεύεται.

Όσον αφορά στο πραγματικό της υπόθεσης αυτό μπορεί να παρουσιασθεί ως εξής:

Την 1.6.1996 κυκλοφόρησε το ένατο τεύχος του περιοδικού «Δ» στην όγδοη σελίδα του οποίου περιλαμβάνεται δημοσίευμα το οποίο τιτλοφορείται ως «Μελωδίες από άλλες εποχές». Το δημοσίευμα αυτό, κατά τους ισχυρισμούς του αιτούντος περιγράφει τελείως ανακριβή περιστατικά και μάλιστα εν γνώσει της αναλήθειάς τους εν όψει της παρουσιάσεως έργων του αιτούντος στο Φεστιβάλ Αθηνών στις 4 και 5 Σεπτεμβρίου 1996, σε περιφερειακά Φεστιβάλ και σε προγραμματισμένες εκδηλώσεις στην Ευρώπη. Ο αιτών έκρινε ότι προσβάλλουν την ηθικοκοινωνική του υπόσταση και, γενικά, την προσωπικότητά του λόγω της αναλήθειάς τους και ζήτησε να διαταχθεί η κατάσχεση του τεύχους, την απαγόρευση κυκλοφορίας του και την επιβολή δημοσίευσης περίληψης της εκδοθηνομένης δικαστικής αποφάσεως στο επόμενο τεύχος απ' απειλή χρηματικής ποινής.

Τελικώς, το δικαστήριο, απέρριψε - σύμφωνα με όσα εξετέθησαν στην απόφαση ΜονΠρ.Αθ 8064/1986 (Ασφ.μ.) – την αίτηση ως αβάσιμη.

Απόφαση ΣτΕ 3037/1988, (Τμ. Δ', 7μελής σύνθεση): Υπόθεση ΕΛΤΑ.

Όπως η απόφαση αυτή περιελήφθη στη «Διοικητική Δικαιοσύνη», φαίνεται πως έθιξε τα παρακάτω νομικά ζητήματα:

A. Ο Υπουργός Οικονομικών είναι συναρμόδιος για το καθορισμού ειδικού τιμολογίου και περιορισμών ως προς τον αριθμό των διακινούμενων με το μειωμένο τιμολόγιο εντύπων (ν. 2469/1997).

B. Η Διοίκηση, δρώσα κανονιστικά, μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς ως προς τον αριθμό αντιτύπων κάθε έκδοσης εντύπων που διακινούνται με το μειωμένο τιμολόγιο βάσει κριτηρίων όπως τα διαθέσιμα κονδύλια του προϋπολογισμού, η συνολική δαπάνη από την υποβολή αιτήσεων για υπαγωγή στο νέο τιμολόγιο κ.α. Ωστόσο, οι περιορισμοί αυτοί θα πρέπει να είναι αντικειμενικοί, πρόσφοροι και να αναφέρονται σε όλα τα

έντυπα που έχουν την ίδια συχνότητα έκδοσης και ανήκουν στην γ' κατηγορία του αρ. 13 παρ. 15 του ν. 2325/1995 (σύμφωνα με αρ. 68 παρ. 4 του ν. 2065/1992, 13 παρ. 15 του ν. 2328/1995 σε συνδυασμό με αρ. 14 παρ. 1 και 4 παρ. 1 του Συντάγματος).

Απόφαση Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών 5208/2000

(Ασφ.μ.): Υπόθεση ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗ «Μ'».

- Διαδικαστικά ζητήματα: Οι ενάγοντες ζητούν με αιτήσεις τους στο ακροατήριο του δικαστηρίου την προσωρινή απαγόρευση κυκλοφορίας του βιβλίου, την προσωρινή απόσυρση του και την απειλή επιβολής ποινής και προσωπικής κράτησης, ως μέσου αναγκαστικής εκτέλεσης της μελλούσης να εκδοθεί αποφάσεως. Λόγω συνάφειας περιεχομένου και αιτημάτων, οι αιτήσεις συνεκδικάσθηκαν και συγκεκριμένα κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Νόμιμες είναι η πρώτη και η τρίτη, ενώ η δεύτερη απορρίφθηκε ως μη νόμιμη. Και αυτό γιατί «αιτούσα είναι η Ιερά Μονή Εσφιγμένου Αγίου Όρους – Άθω, η οποία είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου. Τα νομικά πρόσωπα απολαμβάνουν την προστασία της προσωπικότητας, όχι όμως, κατά το άρθρο 62 ΑΚ και στις σχέσεις που προϋποθέτουν ιδιότητα φυσικού προσώπου, όπως στην προκειμένη περίπτωση, κατά την οποία σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην αίτηση αυτή το υβριστικό και πορνογραφικό περιεχόμενο του ως άνω βιβλίου προσβάλλει την πίστη της αιτούσης Ιεράς Μονής, στο πρόσωπο του Ιδρυτή της Εκκλησίας μας Ιησού Χριστού...η οποία (πίστη) προϋποθέτει ιδιότητα φυσικού προσώπου... ενώ το δίκαιο δεν αναγνωρίζει δικαίωμα του νομικού προσώπου για την άσκηση ατομικών αγωγών των μελών του, στις οποίες νομιμοποιούνται κατ' αρχήν μόνο τα μέλη αυτού ατομικά».

Ένα άλλο ζήτημα τέτοιας φύσης ήταν και η άσκηση πρόσθετης παρέμβασης από το Σωματείο «Ελληνική Ένωση υπέρ των δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη». Το Ε.ΚΕ.ΒΙ. («ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΒΛΙΟΥ», νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου) και το νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία «Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών». Απαραίτητη προϋπόθεση άσκησης της είναι η ύπαρξη ειδικού έννομου συμφέροντος του παρεμβαίνοντα τρίτου. Τέτοιο υπάρχει όταν με την πρόσθετη παρέμβαση μπορεί να «προστατευθεί δικαίωμα του προσθέτως παρεμβαίνοντος ή να αποτραπεί η σε βάρος του δημιουργία νομικής

υποχρέωσης και αν ακόμη το προστατευτέο δικαίωμα ή η αποφευκτέα νομική υποχρέωση δεν έχουν περιουσιακό χαρακτήρα, πρέπει όμως αυτά να απειλούνται από τη δεσμευτικότητα ή την εκτελεστότητα της αποφάσεως που θα εκδοθεί, ή από την προσβολή τούτων από τις αντανακλαστικές συνέπειές της».

- Πραγματικά περιστατικά: Ο καθ' ου συγγραφέας ονόματι Μίμης Ανδρουλάκης συνέγραψε βιβλίο το οποίο τιτλοφορείται ως «Μ^Υ Γυναικείο αντιμυθιστόρημα», το οποίο εξέδωσε και έθεσε σε κυκλοφορία σε όλη τη χώρα τον Οκτώβριο του 1999 η ανώνυμη εταιρία «ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ Α.Ε.». Το βιβλίο περιλαμβάνει φανταστικά πρόσωπα γυναικών της σημερινής εποχής, μία από τις οποίες είναι η Μαρία η Μαγδαληνή, οι οποίες επικοινωνούν μέσω του διαδικτύου. Στο βιβλίο παρουσιάζονται οι μισογυνικές αντιλήψεις εδώ και χιλιάδες χρόνια, οι οποίες ακολουθήθηκαν από μεγάλες προσωπικότητες. Ο μόνος και πρώτος φίλος των γυναικών όλα αυτά τα χρόνια ήταν ο Ιησούς Χριστός.

- Νομικά ζητήματα – Απόφαση: Σύμφωνα με την Σ16 παρ. 1 εδ. 1 «η τέχνη είναι ελεύθερη, η δε ανάπτυξη και προαγωγή της αποτελεί υποχρέωση του κράτους». Ως τέχνη νοούμε κάθε δημιουργική έκφραση της ανθρώπινης φαντασίας. Στην ελευθερία της τέχνης περιλαμβάνονται η ελευθερία δημιουργίας, κυκλοφορίας έργων τέχνης και πρόσβασης του κοινού στα έργα τέχνης. Φορείς της εν λόγω ελευθερίας είναι φυσικά πρόσωπα και δη τόσο οι καλλιτεχνικοί δημιουργοί όσο και το κοινό τους. Το ίδιο το άρθρο 16 του Συντάγματος δε θέτει κάποιο περιορισμό της ελευθερίας της τέχνης. Άρα, ισχύουν οι γενικοί περιορισμοί δηλαδή οι γενικοί νόμοι. Επομένως, τα έντυπα που περιέχουν κυρίως έργα τέχνης εξαιρούνται από την κατάσχεση και μετά την κυκλοφορία τους, στην οποία υπόκεινται τα έντυπα στις περιοριστικές περιπτώσεις της Σ14 παρ. 3, μεταξύ των οποίων προβλέπεται η προσβολή της Χριστιανικής και κάθε άλλης γνωστής θρησκείας καθώς και τα άσεμνα δημοσιεύματα που προσβάλλουν τη δημόσια αιδώ.

Το δικαστήριο έκρινε ότι το βιβλίο «Μ^Υ» είναι λογοτεχνικό, σκοπός και κίνητρο του συγγραφέα υπήρξε η καλλιτεχνική δημιουργία ενώ το ίδιο το βιβλίο κινείται στο χώρο του παραδόξου και της ονειροφαντασίας, με αποτέλεσμα να κατατάσσεται ως έργο της αντιμυθιστορίας και μετα-λογοτεχνίας ώστε να θεωρείται έργο τέχνης, κατά την Σ16. Έτσι, σύμφωνα με

όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως, δεν επιτρέπεται η κατάσχεση του βιβλίου μετά την κυκλοφορία του ούτε κατ' εξαίρεση. Εξάλλου οι σχετικές περικοπές που προκάλεσαν τους ενάγοντες στο να προσφύγουν στο δικαστήριο, εφόσον συνδυαστούν με το σκοπό του συγγραφέως και δεν ληφθούν υπ' όψη μόνον αυτοτελώς, δεν αποκαλύπτουν κακοβουλία του συγγραφέα ούτε και πρόθεση του να θίξει την Ορθόδοξη Εκκλησία ή να προκαλέσει τη δημόσια αιδώ.

Στο δικαίωμα της προσωπικότητας (ΑΚ 57) περιλαμβάνεται και η θρησκευτική και συναισθηματική ελευθερία. Προσβολή όμως αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υπήρξε διότι πρόκειται για μυθοπλασία, για ένα περιεχόμενο εδραζόμενο στο χώρο της φαντασίας όπου οι όποιες εκφράσεις δεν πρέπει να λαμβάνονται «τοις μετρητοίς».

Το δικαίωμα προσωπικότητας των αιτούντων συγκρούεται με το δικαίωμα του συγγραφέα προς ελεύθερη καλλιτεχνική έκφραση και ελεύθερη έκφραση των στοχασμών του.

Το πρώτο, εφόσον δε συνοδεύεται και από προσβολή της αξίας του ανθρώπου κάμπτεται, υποχωρεί έναντι των άλλων δύο ελευθεριών. Εξάλλου η σύγκρουση υφίσταται και προς το δικαίωμα του κοινού στην ελεύθερη ανάγνωση του βιβλίου.

Επιπλέον, δεν πιθανολογήθηκαν γεγονότα συνιστώντα επείγουσα περίπτωση που να δικαιολογεί ασφαλιστικά μέτρα, μιας και το βιβλίο έχει κάνει 28 εκδόσεις με συνέπεια τώρα να βρίσκεται σε φθίνουσα πορεία. Έτσι, το δικαστήριο απέρριψε τις παραπάνω αιτήσεις ως αβάσιμες.

Απόφαση ΑΠ 1177/2002, Α' (Πολιτικό) Τμήμα: Υπόθεση ΨΕΥΔΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ.

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αναίρεση κατά αποφάσεως του Εφετείου από την ιδιοκτήτρια εφημερίδα, τη συντάκτρια του επίμαχου δημοσιεύματος και από το διευθυντή της σύνταξης της εφημερίδας.
- Πραγματικά περιστατικά: Τα πραγματικά περιστατικά, όπως αυτά έγιναν δεκτά από το Εφετείο, έχουν ως εξής: Στις 5.1.1998 το Αυτόφωρο Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών ανέβαλε, λόγω απουσίας μαρτύρων, την εκδίκαση της υπόθεσης των ευρισκομένων με πενθήμερη άδεια εκτός

Δικαστικών Φυλακών Κορυδαλλού καταδίκων αδελφών Π. και Κ.Β. και διέταξε ταυτόχρονα την άρση της προσωρινής κράτησής τους. Ο Εισαγγελέας εκτέλεσης ποινών διέταξε να αφεθούν ελεύθεροι ενώ δε γνώριζε ότι η άδειά τους είχε λήξει βασιζόμενος στην αντίθετη διαβεβαίωση που του έδωσαν οι αστυνομικοί συνοδείας. Έτσι οι ως άνω κατάδικοι δεν επέστρεψαν στη φυλακή αλλά μάλιστα στις 21.3.1998 συνεπλάκησαν με αστυνομικές δυνάμεις στην Καλλιθέα Αττικής, με αποτέλεσμα να σκοτωθεί το Κ.Β. και να τραυματισθεί σοβαρά ένας αρχιφύλακας. Ο Π.Β. κατάφερε να διαφύγει. Όλα αυτά τα γεγονότα προκάλεσαν το ενδιαφέρον του τύπου και των Μ.Μ.Ε. έτσι ώστε στις 23.3.1998 να εμφανιστούν δημοσιεύματα στον τύπο. Συγκεκριμένα, στην εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ» (24.3.1998) που εκδίδεται στην Αθήνα, περιελήφθη άρθρο της συντάκτριας αναιρεσείουσας – εναγόμενης, η οποία άσκησε αυστηρή κριτική στο θεσμό χορήγησης αδειών με τίτλο «ΜΠΑΛΑΚΙ ΟΙ ΕΥΘΥΝΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΜΑΚΕΛΑΡΗΔΕΣ» με υπέρτιτλο «για κακή συνεννόηση μεταξύ Δικαιοσύνης και Αστυνομίας μιλάει η Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών, σχετικά με τους αδελφούς Β. καμία αλλαγή στο σύστημα αδειών». Επιπλέον, το δημοσίευμα ανέφερε: «Ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Ε.Γ. κάνει λόγο για λάθος, διατάσσει πειθαρχικό έλεγχο των εμπλεκόμενων δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργιών και τονίζει ότι καμία αλλαγή στο σύστημα αδειών δεν πρόκειται να γίνει, αφήνοντας πάντως ανοικτό το ενδεχόμενο για αυστηρότερη χορήγησή τους». Επίσης, έγραφε ότι «και ουδείς σκέφτηκε να πάρει τηλέφωνο τους πλέον αρμόδιους, Εισαγγελέα Πειραιά και την διεύθυνση των Φυλακών Κορυδαλλού, ώστε να μάθουν επιτέλους πότε έληγε η περιβόητη άδεια. Ειδικότερα χθες ο Υπουργός Δικαιοσύνης χαρακτήρισε ως ατυχές το γεγονός και τόνισε ότι παρήγγειλε να ασκηθεί πειθαρχικός έλεγχος τόσο για τους δικαστές του αυτόφωτου που έδωσαν την αναβολή όσο και για τους Εισαγγελείς της έδρας και του Τμήματος Εκτέλεσης Ποινών Αθηνών». Επίσης «η Πρόεδρος κ. Α.Κ. και τα άλλα δύο μέλη της σύνθεσης του Αυτόφωρου Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών την 5.1.1998, ο Εισαγγελέας της έδρας κ. Κ. καθώς και ο Εισαγγελέας εκτέλεσης ποινών κ. Μ. (αναιρεσίβλητος – ενάγων) είναι οι δικαστικοί λειτουργοί που θα ελεγχθούν πειθαρχικά σύμφωνα με την εντολή του Υπουργού Δικαιοσύνη επειδή αφέθηκαν ελεύθεροι οι αδελφοί Β.». Το εφετείο δέχθηκε ότι τα σχόλια, τα γεγονότα και οι πληροφορίες αυτές ήταν ψευδή όσον αφορά στον αναιρεσίβλητο - ενάγοντα Εισαγγελέα Πρωτοδικών, αφού αυτός δεν εκτελούσε

υπηρεσία στις 5.1.1998 στο Τμήμα Εκτέλεσης Ποινών. Επίσης δέχθηκε ότι ο Υπουργός δε διέταξε έλεγχο του Εισαγγελέα αυτού, με αποτέλεσμα να θιγεί από το ψευδές αυτό δημοσίευμα η τιμή και η υπόληψή του τελευταίου. Ότι η προσβολή αυτή έγινε με υπαιτιότητα (αμέλεια) της αναιρεσείουσας – εναγόμενης συντάκτριας. Έτσι το Εφετείο έκρινε ότι η τρίτη αναιρεσείουσα, ως υπαίτια συντάκτρια, η πρώτη αναιρεσείουσα, ως ιδιοκτήτρια της εφημερίδας και αντικειμενικά ευθυνόμενη λόγω της υποκειμενικής ευθύνης της συντάκτριας, και ο δεύτερος αναιρεσείων, ως διευθυντής, υποχρεούνται – εις ολόκληρον ο καθένας – να πληρώσουν την καθορισθείσα χρηματική ικανοποίηση των 12.000.000 Δρχ.

- Νομικά ζητήματα: Η ελευθερία διάδοσης των στοχασμών και η ελευθερία πληροφόρησης μπορούν να περιορισθούν με νόμο. Πρόκειται όμως για τους γενικούς νόμους, ως περιορισμούς, οι οποίοι (περιορισμοί) δεν επιτρέπεται να επιβάλλονται προληπτικά ούτε και να θίγουν τον πυρήνα της ελευθεροτυπίας. Σύμφωνα, μάλιστα, με τη Σύμβαση της Ρώμης, καθιερώνεται η δυνατότητα περιορισμού της ελευθερίας του τύπου με μέτρα επιβαλλόμενα με νόμο, τα οποία να κρίνονται αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια τάξη, την προστασία της υπόληψης και των δικαιωμάτων των τρίτων, καθώς και για την εξασφάλιση του κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας.

Επιπροσθέτως, η ευθύνη του ιδιοκτήτη εντύπου να καταβάλλει πλήρη αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση σε περίπτωση ηθικής βλάβης για δημοσίευμα που θίγει με υπαιτιότητα του συντάκτη του την τιμή και την υπόληψη προσώπου είναι αντικειμενική. Επιπλέον, από την ΠΚ 367 προκύπτει ότι ο άδικος χαρακτήρας της εξύβρισης (ΠΚ 361) και της απλής δυσφήμισης (ΠΚ 362) αίρεται, έτσι ώστε να μην υφίσταται και παρανομία, ως στοιχείο των ΑΚ 914 και ΑΚ 57, όταν οι σχετικές εκδηλώσεις γίνονται προς διαφύλαξη νόμιμου δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον. Τέλος, η κρίση του δικαστηρίου για το ύψος της εύλογης ικανοποίησης είναι ανέλεγκτη από τον Άρειο Πάγο.

- Απόφαση: Το δικαστήριο απέρριψε την αναίρεση ως προς την πρώτη και τρίτη αναιρεσείουσες (δηλ. την ιδιοκτήτρια και την συντάκτρια), ενώ την έκανε δεκτή ως προς τον δεύτερο αναιρεσείοντα (δηλαδή το διευθυντή σύνταξης) και παρέπεμψε την υπόθεση κατά το μέρος αυτό προς περαιτέρω

εκδίκαση στο ίδιο Εφετείο που εξέδωσε την αναιρεθείσα απόφαση, με διαφορετική σύνθεση.

Απόφαση ΑΠ 899/2001, (Τμ. Α')

Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του μοναδικού άρθρου του ν.

1178/1981 «ο ιδιοκτήτης παντός εντύπου υποχρεούται εις πλήρη αποζημίωσιν δια την παράνομον περιουσιακήν ζημίαν, ως και εις χρηματικήν ικανοποίησιν δια την ηθικής βλάβην, αι οποίαι υπαιτίως επροξενήθησαν δια δημοσιεύματος, θίγοντος την τιμήν ή την υπόληψιν παντός ατόμου...».

Σύμφωνα με την παράγραφο 2, η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης του ΑΚ 932 που τελέστηκε δια του τύπου καθορίζεται από το δικαστή σε ύψος όχι κατώτερο από το καθοριζόμενο από τον παραπάνω νόμο, εκτός αν ο ίδιος ο ενάγων ζήτησε μικρότερο ποσό. Αυτός ο δια νόμου καθορισμός γίνεται προς παροχή μιας ελάχιστης προστασίας και δεν αποτελεί επέμβαση στο έργο του δικαστή, αφού ο νομοθέτης βάσει της Σ 26 παρ.1 δικαιούται να θέτει ελάχιστα ή ανώτατα όρια κατά τρόπο αφηρημένο, εντός των οποίων ο δικαστής προβαίνει κάθε φορά σε εξειδίκευση βάσει ορισμένων κριτηρίων. Εντούτοις, το δικαστήριο οφείλει να ερευνά μήπως στη συγκεκριμένη περίπτωση, η ελάχιστη κατά το νόμο αποζημίωση παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας μέτρου και σκοπού. Έτσι κι εδώ που το δικαστήριο επιδίκασε 19.900.000 Δρχ. ως χρηματική ικανοποίηση δεν παραβίασε την αρχή αυτή, ούτε την ΕΣΔΑ, ούτε το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα.

Απόφαση Εφ.Αθ. 5594/2001: Υπόθεση δικηγόρου – σταρ.

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί έφεση ενώπιον του Εφετείου Αθηνών για εξαφάνιση της πρωτόδικης απόφασης η οποία είχε απορρίψει την αγωγή της ήδη εκκαλούσης ως αβάσιμη ουσιαστικά.
- Πραγματικά περιστατικά: Στο υπ' αριθμ. 28 τεύχος του εβδομαδιαίου περιοδικού «C.», ιδιοκτησίας της πρώτης εφεσίβλητης, με διευθυντή τον δεύτερο, και διευθυντές έκδοσης, σύνταξης και αρχισυντάκτη και υπεύθυνο έκδοσης τον τρίτο, τέταρτο και πέμπτο από τους εφεσιβλήτους αντίστοιχα, δημοσιεύτηκε κατά την πιο πάνω ημερομηνία ανυπόγραφο ρεπορτάζ

με τίτλο «δικηγόροι – σταρ», «οι ντίβες της Θέμιδος» και υπότιτλο το «Life Style, τα γούστα, οι προτιμήσεις και τα χόμπι τους». Στο δημοσίευμα αυτό, του οποίου έλαβε γνώση μεγάλος αριθμός αναγνωστών του περιοδικού στην Ελλάδα και το εξωτερικό, μεταξύ άλλων πέντε γνωστών δικηγόρων της Αθήνας, περιελήφθη και το όνομα της ενάγουσας και ήδη εκκαλούσας δικηγόρου, το οποίο συνοδεύεται με καλαίσθητη φωτογραφία της. Το κείμενο αυτό η ενάγουσα θεωρεί στο σύνολό του προσβλητικό, μειωτικό, ονειδιστικό, αναληθές, άηθες, μειωτικό και συκοφαντικό, διότι, κατ' αυτήν, αλλοιώνει τη δημόσια εικόνα της, την υποτιμά ως επιστήμονα, γυναίκα και συνδικαλίστρια, την εμφανίζει φιλάρεσκη, υπερκαταναλωτική, με θυελλώδη ερωτικό δεσμό, και προβληματική με τις νεότερες συναδέλφους της, αποδίδει δε πρόθεση στο συντάκτη του δημοσιεύματος αλλά και τους λοιπούς εφεσιβλήτους να την πλήξουν επαγγελματικά και ηθικά. Ειδικότερα το εν λόγω κείμενο έχει ως ακολούθως: «Ε.Κ. Στα 43 της παραμένει ένα από τα γοητευτικότερα μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου της Αθήνας, με τον οποίο μάλιστα ασχολείται και συνδικαλιστικά (είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου). Εντυπωσιακή γυναίκα, είχε τραβήξει τα βλέμματα των συναδέλφων της από τότε που πρωτοεμφανίστηκε στο επάγγελμα. Σήμερα ωστόσο λένε ότι δεν διατηρεί αρμονικές σχέσεις με τις γυναίκες συναδέλφους της, ιδιαίτερα τις νεότερες. Παραλίγο να την κερδίσουν τα φώτα του θεάματος, αφού ξεκίνησε την καριέρα της ως ηθοποιός, έπαιξε μάλιστα και σε κάποιες ελληνικές ταινίες της δεκαετίας του '80. Όταν όλοι έλεγαν ότι θα κάνει λαμπρή καριέρα στο θέατρο, εκείνη προχωρούσε τις σπουδές της και σκεφτόταν τις αίθουσες των δικαστηρίων. Ξάφνιασε τους πάντες όταν απέδειξε ότι «η ξανθιά έχει και μυαλό». Η πρώτη εμφάνιση. Η πρώτη επιτυχία της στα δικαστήρια ήταν η υπόθεση της Ο.Τ., της γυναίκας που ήταν κατηγορούμενη για τη δολοφονία του συζύγου της και αθωώθηκε. Παρά την επιτυχία της, δεν ασχολήθηκε έκτοτε ιδιαίτερα με τα ποινικά δικαστήρια, αλλά κυρίως με τα διαζύγια. Εξάλλου την είχε κερδίσει και ο συνδικαλισμός. Επανεμφανίστηκε στα ποινικά στην υπόθεση του Σορίν Ματέι, του μακελάρη της Νιόβης, όπου ήταν συνήγορος της μητέρας του. Σε αυτήν την υπόθεση η Β. βρέθηκε μάλλον από ... σπόντα, αφού η μόνη σχέση της με την οικογένεια του Ματέι ήταν οι αστικές υποθέσεις που χειριζόταν για τη μητέρα του Ελληνορουμάνου. Σχολιάστηκε μάλιστα τότε η αμηχανία της στο χειρισμό της υπόθεσης. Τη βλέπουμε συχνά στα τηλεοπτικά κανάλια, με προτίμηση στα

ριάλιτο σόου, με αποτέλεσμα να «κατηγορείται» ότι συχνάζει περισσότερο εκεί παρά στις αίθουσες των δικαστηρίων. Είναι κοινωνική και αρκετά κοσμική, ενώ κάνει παρέα με πολλές κυρίες της Αθηναϊκής υψηλής κοινωνίας. Στα δικαστήρια προκαλεί πάντα αίσθηση με την εντυπωσιακή της παρουσία, καθώς προτιμά το ακριβό και επώνυμο ντύσιμο. Μένει στην Αγία Παρασκευή, αλλά συχνάζει στο Κολωνάκι, πάντα κοντά στις μπουτίκ «Εσκάντα» και της Νίτσας Σαπουντζή, όπου λένε ότι έχει «επενδύσει» σημαντικά ποσά. Ο πρώτος της γάμος ήταν με τον ψυχίατρο Μ., με τον οποίο ωστόσο δεν έμεινε πολύ καιρό. Έπειτα από μια θυελλώδη σχέση με γνωστό Αθηναίο δικηγόρο και πολιτικό, παντρεύτηκε το σημερινά της άνδρα, ο οποίος είναι Κύπριος επιχειρηματίας. Ο σύζυγός της, λόγω επαγγελματικών υποχρεώσεων, ζει μόνιμα στην Κύπρο, με αποτέλεσμα η Ε., που τον υπεραγαπά, να πηγαиноέρχεται με το αεροπλάνο Αθήνα – Κύπρο κάθε Σαββατοκύριακο». Από τη συνολική διατύπωση του εν λόγω άρθρου προκύπτει ότι περιέχει πράγματι ορισμένες ανακρίβειες, υπερβολές ή και ατυχείς εκφράσεις σε ορισμένα του σημεία.

- Νομικά ζητήματα:

Α. Για την εκδίκαση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης προϋπόθεση είναι να υπάρχει σημαντική προσβολή του θιγόμενου και πταίσμα του προσβάλλοντος.

Β. Ο ν. 1178/1981 καθιερώνει αντικειμενική ευθύνη του ιδιοκτήτη του εντύπου σε πλήρη αποζημίωση για την παράνομη περιουσιακή ζημία και σε χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη. Φυσικά, θα πρέπει να συντρέχει υπαιτιότητα του συντάκτη του επιλήψιμου δημοσιεύματος ή, αν αυτός είναι άγνωστος, του εκδότη ή του διευθυντή σύνταξης του εντύπου, οι οποίοι εξακολουθούν και τότε να ευθύνονται βάσει των γενικών διατάξεων του ΑΚ και την ΠΚ 361 επ. Ο ίδιος (παραπάνω) νόμος καθορίζει ελάχιστο όριο χρηματικής ικανοποίησης 10.000.000 Δρχ. για τις ημερήσιες εφημερίδες Αθηνών και Θεσσαλονίκης και για τα περιοδικά που κυκλοφορούν μέσω των πρακτορείων εφημερίδων, κάτι το οποίο πρέπει να αποδεικνύεται από τον ενάγοντα.

Γ. Η ελευθερία του τύπου περιλαμβάνει και το δικαίωμα της ελευθεροτυπίας και της ελεύθερης δημοσιογραφίας. Σε κάθε περίπτωση απαγορεύεται η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος. Το δικαίωμα στην ελεύθερη έκφραση δεν προστατεύεται αν το δημοσίευμα είναι αναληθές.

Τέλος η δημοσιοποίηση γεγονότος του ιδιωτικού βίου προσώπου απαγορεύεται χωρίς τη συγκατάθεση του ιδίου, ακόμη κι αν πρόκειται για πρόσωπο που βρίσκεται στο επίκεντρο της δημοσιότητας.

- Απόφαση : Το Εφετείο έκρινε ότι οι δύο περικοπές περί τεταμένων σχέσεων της εκκαλούσης με νεότερες συναδέλφους της αλλά και τα περί «θυελλώδους» δεσμού με συνάδελφό της γνωστό δικηγόρο των Αθηνών δεν αποδεικνύονται. Επί αυτού το δικαστήριο έκρινε ότι παρά το ότι η εν λόγω δικηγόρος περιελήφθη στο δημοσίευμα ως μία εκ των έξι «αστέρων» των δικαστηρίων, των δικηγόρων «σταρ», των «πρωτοκλασάτων» του δικανικού λόγου και παρά το ότι ο συντάκτης δε φείδεται κολακευτικών κοσμητικών επιθέτων, ωστόσο στην πραγματικότητα υποβόσκει μια δηκτική διάθεση να την υποβιάσει με μειωτικά ατεκμηρίωτα στοιχεία. Έτσι, το Εφετείο έκρινε ότι η εκκαλούμενη απόφαση έσφαλε όταν απέρριψε στο σύνολό της ως ουσία αβάσιμη την αγωγή. Γι' αυτό και εξαφάνισε την εκκαλούμενη και έκανε δεκτή ως ουσία βάσιμη την έφεση.

Απόφαση Εφ. Αθ. 5593/2001: Υπόθεση «Ν.Μ.»

- Διαδικαστικά ζητήματα: Πρόκειται για έφεση η οποία ασκείται για εξαφάνιση της πρωτοβάθμιας απόφασης.
- Πραγματικά περιστατικά: Στα δημοσιεύματα του εβδομαδιαίου περιοδικού υπό τον διακριτικό τίτλο «Χ. ...», που εκδίδεται στην Αθήνα και κυκλοφορεί σε όλη την επικράτεια, ιδιοκτησίας της πρώτης εναγόμενης και ήδη εκκαλούσας εταιρίας, με εκδότη και διευθύντρια σύνταξης την τρίτη των εναγομένων και σύμβουλο έκδοσης τον τέταρτο των αρχικά εναγομένων, ο οποίος δεν περιέχεται στο δικόγραφο της έφεσης, περιέχονται λεζάντες φωτογραφιών και κείμενα, το περιεχόμενο ορισμένων εκ των οποίων είναι σαφώς καταφρονητικό και ονειδιστικό για το πρόσωπο του ενάγοντος ως ατόμου, δημοσιογράφου και ανθρώπου των τηλεοπτικών μέσων και υπερβαίνει κάθε όριο αυστηρής κριτικής και δυσμενών κρίσεων και χαρακτηρισμών. Ειδικότερα, σε φωτογραφία του τεύχους της 20^{ης} Ιανουαρίου 1998, όπου εικονίζεται ο ενάγων με τις Ν.Δ. και Ι.Δ., στη λεζάντα για τον τελευταίο μεταξύ των άλλων περί αποτυχίας του στην Αμερική, που αποτελεί επιτρεπτή αξιολογική κρίση, προστίθεται ότι «... ανακαλύψαμε τα βίτσια του. Μετά την

προπέρσινη μισ Ευρώπη (πήδηξε) στη φετινή». Σε ενυπόγραφο άρθρο του τέταρτου των εναγομένων Δ.Π. της 15^{ης} Απριλίου 1997 υπό τον τίτλο «Φτύνουν εκεί που έγλειφα», αναγράφεται «Αναφέρομαι βέβαια στον κ. Ν.Μ., ο οποίος από εμπνευστής, αρχιτέκτονας και καθοδηγητής των στημένων διανομών τίτλων ομορφιάς, όταν αυτός είχε την ευθύνη της διοργάνωσης των καλλιστείων, εμφανίζεται σήμερα έξοχος υποκριτικός αυτών. Φτάνοντας μάλιστα να διερωτάται δημόσια «για ποιο θεσμό μιλάμε;». Για το θεσμό που διαμορφώσατε εσείς κύριε Ν.Μ. με τις στημένες επιλογές σας. Ξεχνάτε ότι η παρέμβαση του κ. Μ.Κ., για την αποτροπή της εκλογής αυτής της κοπέλας που είχατε προεπιλέξει, αποτέλεσε και την αιτία της παραίτησής σας από τον ANT1;». Επίσης, σε ανυπόγραφο δημοσίευμα του τεύχους της 14^{ης} Ιανουαρίου 1997 αναγράφεται κατά τρόπο υποτιμητικό και χλευαστικό για τον ενάγοντα, «Α ΝΑ μην ξεχάσω. Ελπίζω το γραφείο εθιμοτυπίας της προεδρίας να καλέσει στη δεξίωση του Προέδρου Κωστή προς τιμή των δικαστικών και την πρόεδρο του «Ερωτοδικείου». Εδώ κάλεσε το Ν.Μ. προς τιμή των δημοσιογράφων...». Επίσης, σε άλλο δημοσίευμα της 7^{ης} Ιανουαρίου, αναγράφεται κατά τρόπο επίσης περιφρονητικό για τον ενάγοντα «Μεγάλη παράλειψη του Γραφείου τύπου της προεδρίας θεωρώ επίσης το γεγονός ότι έχει δεκαπέντε ημέρες να καλέσει στο προεδρικό μέγαρο το Ν.Μ. και ειλικρινά φίλτατοι απορώ και εξανίσταμαι. Πώς μπορεί να πάει μπροστά αυτός ο τόπος, εάν ο Κωστής δεν ανταλλάξει απόψεις με τον Ν.; Θα μου πείτε βέβαια τι να κάνει ο φουκαράς ο πρόεδρος; Αφού δεν τον παίζουν Σημίτης και οι υπουργοί του, αναγκάζεται να καταφεύγει στο Ν.Μ. Διότι όλο με τον Έβερτ μπορεί να τεμπελιάζει κιόλας... Πάντως παραμένω με την απορία και περιμένω απάντηση, αν και γνωρίζω ότι δεν μπορώ να την πάρω. Ο Ν.Μ. υπό ποίαν ιδιότητα εκλήθη στο προεδρικό μέγαρο στη δεξίωση προς τιμήν των δημοσιογράφων; Εκτός εάν με το νέο πρωτόκολλο των εκσυγχρονιστών θεωρούνται δημοσιογράφοι και οι ιδιοκτήτες νυχτερινών κέντρων». Η τελευταία αυτή φράση, ότι δηλαδή ο ενάγων φέρεται ως ιδιοκτήτης νυχτερινών κέντρων, κρίθηκε με την εκκαλούμενη απόφαση ότι, ανεξάρτητα από την αναλήθεια ή όχι, δεν κρίνεται ικανή να βλάψει την τιμή και την υπόληψη του ενάγοντος.

- Νομικά ζητήματα: Αυτά τα οποία επεξεργάσθηκε το δικαστήριο ως νομικά ζητήματα, ήταν τα ίδια ακριβώς με εκείνα τα οποία παρουσιάστηκαν

στην προηγούμενη απόφαση, όπως άλλωστε και η κρίση του δικαστηρίου επ' αυτών.

- Απόφαση: Το δικαστήριο έκρινε ότι από τα τελευταία δημοσιεύματα δεν αποδεικνύεται σκοπός εξύβρισης με αποτέλεσμα να αίρεται ο άδικος χαρακτήρας των πράξεων στα πλαίσια της 367 ΠΚ και να μη δικαιολογείται η καταβολή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης. Γι' αυτό το λόγο έκρινε ότι έπρεπε να αντικατασταθεί η αιτιολογία της εκκαλουμένης απόφασης.

Από τα πρώτα όμως δημοσιεύματα (20 Ιουνίου 1998, 15 Απριλίου 1997, 14 Ιανουαρίου 1997, 7 Ιανουαρίου 1997, 18 Μαρτίου 1997) προκύπτει ο σκοπός προσβολής της προσωπικότητας του ενάγοντος. Ο ενάγων δικαιούταν να λάβει χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης από τους εναγομένους (πρώτο και τρίτο), η ευθύνη των οποίων είναι εις ολόκληρον. Η χρηματική αυτή ικανοποίηση ενόψει του είδους και της βαρύτητας της προσβολής, της έκτασης της βλάβης της τιμής του ενάγοντος, του πταίσματος της τρίτης εναγομένης και της οικονομικής κατάστασης, ανέρχεται στα 10.000.000 Δρχ.

Απόφαση Πολ. Πρωτ. Ρόδου 279/2001 : Υπόθεση «Τύπος της Κυριακής»

- Διαδικαστικά ζητήματα: Πρόκειται για αγωγή, η οποία έχει ασκηθεί ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ρόδου για επιδίκαση πλήρους αποζημίωσης και χρηματική ικανοποίηση επί τη βάση ποινικών διατάξεων και διατάξεων του Αστικού Κώδικα.

- Πραγματικά περιστατικά: «Στην υπό κρίση αγωγή ο ενάγων εκθέτει ότι στην αθηναϊκή εφημερίδα «Τύπος της Κυριακής» την 12.12.1999 περιελήφθη δημοσίευμα, αναφερόμενο σε υποβληθείσα μηνυτήρια αναφορά του πρώτου εναγομένου, κατά του Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας, Αντιστρατήγου Ι.Γ., το οποίο περιέγραφε παράνομες πράξεις που τέλεσε ο ίδιος (ενάγων), όταν αυτός (πρώτος εναγόμενος) υπηρετούσε στη Ρόδο ως Αστυνομικός Διευθυντής Δωδεκανήσου. Ότι, ειδικότερα, στην από 8.12.1999 μηνυτήρια αναφορά του ο πρώτων των εναγομένων περιέλαβε επί λέξεις τις εξής περικοπές: α) «Τόσον για την υπόθεση αυτή όσο και για μια άλλη υπόθεση

αρχαιοκαπηλίας για την οποία ενεργούσα προανάκριση (271/94 παραγγελία κ. Εισαγγελέα Ρόδου) τον Μάρτιο του έτους 1994 για την οποία παρεμποδίστηκα από τον Γ. να ενεργήσω τα νόμιμα, επειδή στην υπόθεση αυτή προέκυπταν ενοχές για Αστυνομικό της Υποδ/νσης Ασφαλείας Ρόδου, που κατείχε τη θέση του Υποδ/ντή, το όνομα του οποίου προκύπτει από την ένορκη κατάθεση του μάρτυρα Σ.Σ. (δευτέρου των εναγομένων) ενώπιον του κ. Εισαγγελέα Ρόδου την 8.6.1994 (φωτοαντίγραφο της απλό σας υποβάλλω) υπέβαλα αναφορά στον τότε Υπουργό Δημόσιας Τάξης, η οποία είχε χαρακτηριστεί ως ΑΠΟΡΡΗΤΗ – ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ. Επί των καταγγελλομένων ουδεμία έρευνα διεξήχθη και διατάχθηκε η μετάθεσή μου από τη Ρόδο στην Αθήνα», β) «Τον προαναφερόμενο Διευθυντή Ασφαλείας Ρόδου, αργότερα, αντικατέστησε ο ως άνω αναφερόμενος Αστυνόμος Α' Χ.Χ., για τον οποίο κατέθεσε επιβαρυντικά στοιχεία ο ιδιώτης Σ. ενώπιον του κ. Εισαγγελέα Ρόδου». Ότι κατά τα ως άνω ιστορούμενα, οι εναγόμενοι τέλεσαν σε βάρος του τα αδικήματα της ψευδούς καταμηνύσεως, της ψευδορκίας και της συκοφαντικής δυσφήμισης δια του τύπου. Κατόπιν τούτων δε ζητεί, αφενός λόγω προσβολής της προσωπικότητάς του εκ των άνω παρανόμων και υπαιτίων πράξεων των εναγομένων και αφετέρου λόγω διαπράξεως εις βάρος του από εκείνους των προαναφερομένων ποινικών αδικημάτων της ψευδούς καταμηνύσεως, της ψευδορκίας και της συκοφαντικής δυσφήμισης δια του τύπου, να του καταβάλουν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον έκαστος τούτων το ποσό των 100.000.000 Δρχ. νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής μέχρις ολοσχερούς εξοφλήσεως, να διαταχθεί ως μέσο αναγκαστικής εκτέλεσης των καταψηφιστικών διατάξεων της εκδοθησομένης αποφάσεως, η προσωπική κράτηση ενός έτους για καθέναν από αυτούς, να κηρυχθεί προσωρινώς εκτελεστή η εκδοθησομένη απόφαση και να καταδικαστούν ου εναγόμενοι στην εν γένει δικαστική του δαπάνη».

- Νομικά ζητήματα: Το δικαστήριο παραθέτει τις προϋποθέσεις των άρθρων 229 παρ.1 του ΠΚ για την ψευδή καταμηνύση, 224 παρ.2 του ΠΚ για την ψευδορκία μάρτυρα και 362 και 363 του ΠΚ για συκοφαντική δυσφήμιση, όπως επίσης και των 57 και 59 του Α.Κ. Το δικαστήριο εμμένει ιδίως στο ότι σε περίπτωση έγερσης αγωγής αποζημίωσης που στηρίζεται σε συκοφαντική δυσφήμιση δια του τύπου, θα πρέπει να προκύπτει από το ίδιο το κείμενο του εντύπου για τον αναγνώστη του, κατά τρόπο ορισμένο και αναμφισβήτητο, το πρόσωπο του ενάγοντος, κυρίως όταν για την παθητική νομιμοποίηση των

εναγομένων δεν προκύπτει οποιαδήποτε σχέση τους με το δημοσίευμα ή έχουν ιδιότητα σχετική με την εφημερίδα κατά τη διάταξη του μοναδικού άρθρου του ν. 1178/81. Επίσης, σε περίπτωση ψευδορκίας πρέπει αναφέρεται η αρχή ενώπιον της οποίας πρέπει να δοθεί η ένορκη κατάθεση, ενώ σε περίπτωση ψευδούς καταμήνυσης η έλλειψη αναφοράς προθέσεως κινήσεως πειθαρχικής ή ποινικής διώξεως.

- Απόφαση: Εν προκειμένου η αγωγή κρίθηκε ως αόριστη ελλείψει των απαραίτητων προαναφερομένων προϋποθέσεων.

Απόφαση Μονομ. Πρωτ. Λευκάδας 522/2002: Υπόθεση

«Ακαρνανία»

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αίτηση λήψεως ασφαλιστικών μέτρων για προστασία της προσωπικότητας των αιτούντων λόγω παράνομης προσβολής της από ανακριβή και προσβλητικά της τιμής και της υπολήψεως τους δημοσιεύματα.

- Πραγματικά περιστατικά: Στο 51-52/Αυγούστου-Σεπτεμβρίου 2002 φύλλο της μηνιαίας εφημερίδας της Βόνιτσας Αιτ/νίας «Ακαρνανία» συντάκτης, εκδότης και διευθυντής του οποίου είναι ο καθ' ου η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, περιελήφθησαν δημοσιεύματα, ανακριβή και προσβλητικά για την τιμή και την υπόληψη των αιτούντων.

- Νομικά ζητήματα: Ως τρόπος επανορθώσεως της αναγραφής ανακριβών ειδήσεων ορίζεται από τον α.ν. 1092/1938, η καταχώρηση στο δημοσιεύσαν την ανακριβή είδηση έντυπο, αποκαταστατικών της αληθείας κειμένων. Σε περίπτωση προσβολής της προσωπικότητας με την αναγραφή ανακριβών ειδήσεων σε εφημερίδα, η οποία έχει ήδη κυκλοφορήσει, είναι αδύνατη, εξαιτίας της απαγόρευσης κατάσχεσης αυτής, η προστασία του προσβληθέντος με την άρση της προσβολής και την παράλειψή της στο μέλλον, αφού αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με την κατάσχεση (η οποία όμως απαγορεύεται) ή με την ταυτόσημη αυτής απαγόρευση κυκλοφορίας της (που επίσης απαγορεύεται). Μόνη δυνατότητα προστασίας βάσει ΠΚ 361 επ. και αξιώσεων αποζημίωσης και ικανοποίησης ηθικής βλάβης.

- Απόφαση: Το δικαστήριο απέρριψε την αίτηση ως μη νόμιμη, διότι ζητείται η κατάσχεση της εφημερίδας, πράγμα το οποίο απαγορεύεται. Επίσης,

το αίτημα για μελλοντική παράλειψη προσβολής απορρίπτεται ως αόριστο, διότι δεν έγινε επίκληση επικείμενου κινδύνου επαναλήψεως της προσβολής.

Απόφαση ΑΠ 1672/2003, Τμ. Στ' .

«Κατά τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 362 και 363 του ΠΚ προκύπτει ότι, το έγκλημα της συκοφαντικής δυσφήμισης προϋποθέτει, είτε ισχυρισμό ενώπιον τρίτου ψευδούς γεγονότος, που μπορεί να βλάψει την τιμή ή την υπόληψη άλλου, είτε διάδοση σε τρίτον τέτοιου γεγονότος, το οποίο ανακοινώθηκε προηγουμένως στον υπαίτιο από άλλον. Ως γεγονός, κατά την έννοια των πιο πάνω διατάξεων θεωρείται, κάθε συγκεκριμένο περιστατικό του εξωτερικού κόσμου, που ανάγεται στο παρελθόν ή το παρόν, υποπίπτει στις αισθήσεις και είναι δεκτικό απόδειξης, καθώς και κάθε συγκεκριμένη σχέση ή συμπεριφορά, αναφερόμενη στο παρελθόν ή το παρόν, που υποπίπτει στις αισθήσεις και αντίκειται στην ηθική και την ευπρέπεια. Ο ισχυρισμός ή η διάδοση του δυσφημιστικού γεγονότος, μπορεί να γίνει και δια του τύπου, οπότε υπάρχει για τους υπεύθυνους του εντύπου, έγκλημα συκοφαντικής δυσφήμισης δια του τύπου, το οποίο μετά την κατάργηση, με το άρθρο μόνο του ν. 2243/1994, (ισχύοντος από της 3.10.1994), όλων των ειδικών περί τύπου ποινικών διατάξεων, συντελείται υπό τις ίδιες ακριβώς προϋποθέσεις που απαιτούνται και για την κοινή συκοφαντική δυσφήμιση. Για την υποκειμενική θεμελίωση του εγκλήματος, απαιτείται άμεσος δόλος συνιστάμενος, στην ηθελημένη ενέργεια του ισχυρισμού ή της διάδοσης ενώπιον τρίτου, του ψευδούς γεγονότος, εν γνώσει του δράστη ότι αυτό είναι ψευδές και δύναται να βλάψει την τιμή και την υπόληψη του άλλου».

Απόφαση Εφ. Αθ. 6234/2002

Ο άδικος χαρακτήρας τόσο της εξύβρισης, όσο και της απλής δυσφήμισης αίρεται όταν οι σχετικές ενέργειες γίνονται για διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον (ΠΚ 367). Συνδυαζόμενη η διάταξη αυτή με την Σ 14 παρ.1 και τη Σύμβαση της Ρώμης τέτοιο ενδιαφέρον έχουν και τα πρόσωπα που συνδέονται με τη λειτουργία του τύπου, όπως είναι οι δημοσιογράφοι οι οποίοι για το λόγο αυτό μπορούν να δημοσιεύουν ειδήσεις, σχόλια και να επιδίδονται ακόμη και σε οξεία

κριτική ή δυσμενείς χαρακτηρισμούς. Εντούτοις, η διάταξη ΠΚ 367 δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση της συκοφαντικής δυσφήμισης και στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία το δημοσίευμα δεν περιέχει μεν αναλήθειες, αλλά υπερβαίνει το αντικειμενικώς αναγκαίο μέτρο για την ικανοποίηση του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος του κοινού για ενημέρωση με βάση αληθινά γεγονότα, πράγμα το οποίο συμβαίνει ιδίως όταν ο δημοσιογράφος δεν εξακρίβωσε την αλήθεια δυσφημιστικών γεγονότων, οπότε και υφίσταται δυσαναλογία προφανώς μεταξύ αποστολής του τύπου και βλάβης της τιμής και υπόληψης του θιγομένου προσώπου.

Απόφαση Πρωτοδικείου Τριπόλεως 10/2003: Υπόθεση «πλαστή επιταγή»

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αγωγή για προσβολή της προσωπικότητας του ενάγοντος. Επίσης, ασκήθηκε και προσεπικλήση – αγωγή του Β.Κ. κατά της ανώνυμης εταιρίας με την επωνυμία «Α.Π. Ειδήσεων Α.Ε.».
- Πραγματικά περιστατικά: Εν περιλήψει, τα πραγματικά περιστατικά, όπως αυτά έγιναν δεκτά, ήταν τα κάτωθι: ο Ι.Τ., Οικονομολόγος στο επάγγελμα και ασχολούμενος με επιχειρηματικές δραστηριότητες, κατείχε νευραλγικές θέσεις σε τρεις οικογενειακές επιχειρήσεις καθεμία από τις οποίες εδραστηριοποιείτο σε διαφορετικό γεωγραφικό χώρο με το ίδιο όμως αντικείμενο (εμπορία και διακίνηση κτηνιατρικών τροφών, φαρμάκων κ.λ.π.), κατόπιν εκλογών από τις οποίες ανεδείχθη στις θέσεις αυτές. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το ότι οι επιχειρήσεις του επεδείκνυαν μια αξιόλογη οικονομική δραστηριότητα, καθιστούν τον ενάγοντα επιφανή οικονομικό παράγοντα και εύκολα αναγνωρίσιμο πρόσωπο στην τοπική κοινωνία Α.Α.Κ., του οποίου η δραστηριότητα ενδιαφέρει ιδιαίτερα τους ασκούντες κάποια οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή. Άρα, το ενδιαφέρον είναι εύλογο και δικαιολογημένο. Εξάλλου κι ο ίδιος στην αγωγή του παραδέχεται την αναγνωρισμότητα αυτού και το καλό όνομα της οικογενείας του. Στα πλαίσια της δραστηριότητας της ανώνυμης εταιρίας, με την επωνυμία «Τ.», η τελευταία απόκτησε με μεταβίβαση από οπισθογράφηση, τη με αριθμό _____ επιταγής της Γ. Τράπεζα, που εκδόθηκε, στην Αθήνα, στις 15 Σεπτεμβρίου 1998, ποσού 7.500.000 Δρχ., από τον Α.Π.Τ., ατομικά σε διαταγή της ανώνυμης εταιρίας, με

την επωνυμία «Χ.Α.Ε.», η οποία ήταν η λήπτρια αυτής, σε χρέωση του αρ. λογαριασμού _____, τον οποίο φέρεται να διατηρεί ο εκδότης στην πληρώτρια Τράπεζα. Την πιο πάνω επιταγή μεταβίβασε, με οπισθογράφηση, η λήπτρια εταιρία στη «Τ. Α.Ε.», την ίδια ημέρα. Η εταιρία αυτή αντιμετώπιζε, έντονες ταμειακές ανάγκες και γι' αυτό ο ενάγων ως νόμιμος εκπρόσωπός της αναγκάστηκε να πάει στο υποκατάστημα της πληρώτριας Τράπεζας. Όταν προσκόμισε την επιταγή για είσπραξη, διαπιστώθηκε ότι αυτή έφερε παραποιημένες τις σφραγίδες της πληρώτριας Τράπεζας, με την έννοια ότι δεν ανήκουν σε αυτή, με συνέπεια να υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι αυτή είναι πλαστή. Ο Διευθυντής του υποκαταστήματος ενημέρωσε το κατά τόπου αρμόδιο Αστυνομικό Τμήμα Μ. άνδρες του οποίου συνέλαβαν τον ενάγοντα, κατάσχασαν δε το σώμα της επίδικης επιταγής. Μετά, οδηγήθηκε στο Α.Τ. Μ., όπου σχηματίστηκε δικογραφία σε βάρος του και οδηγήθηκε στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Π. όπου και υποβλήθηκε η δικογραφία. Ο Αντιεισαγγελέας Πλημ/κών Π. Π.Δ., με παραγγελία του για διενέργεια προανάκρισης για τα ακόλουθα πλημμελήματα: 1. πλαστογραφία μετά χρήσεως (ΠΚ 216 παρ. 1), 2. χρήση πλαστού εγγράφου (ΠΚ 216 παρ. 2), άσκησε ποινική δίωξη.

«Η καθημερινή πολιτική εφημερίδα, με τον τίτλο «Α.**», η οποία εκδίδεται, στην Π.**, δημοσίευσε την είδηση αυτή στο με αριθμό **/1998 φύλλο, στη δεύτερη σελίδα της με τον ακόλουθο τίτλο «Συνελήφθη κάτοχος πλαστής επιταγής» και περιεχόμενο «Πειραιάς: Πλαστή επιταγή ** δραχμών προσπάθησε να εξαργυρώσει, χθες το μεσημέρι, στο κατάστημα της Γ.** Τράπεζας, (...), ο (...) 32 χρόνων. Όταν διαπιστώθηκε ότι η επιταγή ήταν πλαστή, ο Τ.** συνελήφθη και οδηγήθηκε στον Εισαγγελέα Π.**, ο οποίος διέταξε προανάκριση». Την ίδια ημέρα, η είδηση αυτή δημοσιεύθηκε και στην ημερήσια εφημερίδα επικαιρότητας, με τον τίτλο: «Κ.Ν.**», στο (...) η οποία εκδίδεται, στην Γ.** του νομού Α.**, από το Β.Κ.** (εναγόμενο), ως εξής: «Τίτλος: Προσπάθησε να εξαργυρώσει πλαστή επιταγή ο Τ.**» και ειδικότερο περιεχόμενο: «Πλαστή επιταγή ** δραχμών προσπάθησε να εξαργυρώσει χθες το μεσημέρι, στο κατάστημα της Γ.** Τράπεζας, στην (...), ο Ι.Η.Τ.** 32 χρόνων. Όταν διαπιστώθηκε ότι η επιταγή ήταν πλαστή, ο Τ.** συνελήφθη και οδηγήθηκε στον Εισαγγελέα Π.**, ο οποίος διέταξε προανάκριση». Η είδηση αυτή μεταδόθηκε στην ως άνω εφημερίδα από το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων, με βάση σύμβαση, η οποία έχει καταρτισθεί, στις

1.10.1995, (...), στα πλαίσια της οποίας το τελευταίο ανέλαβε την υποχρέωση να παρέχει ειδήσεις και πληροφορίες, έναντι ανταλλάγματος, στο Β.Κ.** ως εκδότη της εφημερίδας «Κ.Ν.**».

- Νομικά ζητήματα: Η ελευθερία του τύπου περιλαμβάνει την ελεύθερη έκφραση και διάδοση της γνώμης και εκδηλώνεται ειδικότερα ως ελεύθερη δημοσιογραφία, η οποία πρέπει να λειτουργεί προς όφελος του κοινωνικού συνόλου, με αποτέλεσμα να συνέχεται με άλλα θεμελιώδη συνταγματικά δικαιώματα, όπως είναι από τον Σ 5 παρ.1 περί ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας. Φυσικά, η ελευθεροτυπία υπόκειται σε περιορισμούς, όπως είναι οι γενικοί που επιβάλλονται με νόμο υπό την προϋπόθεση να είναι γενικής φύσεως, να λειτουργούν μόνο κατασταλτικά και να μη θίγουν τον πυρήνα του δικαιώματος. Ανάλογες διατάξεις περιλαμβάνονται και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και στο Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, κείμενα σύμφωνα με τα οποία ιδιαίτερη θέση μεταξύ των προαναφερόμενων περιορισμών έχει το δικαίωμα της προσωπικότητας, του οποίου η προσβολή είναι παράνομη κατά τις οικείες διατάξεις του ΑΚ και του ΠΚ., παρανομία η οποία αίρεται για γενικό ή ειδικό λόγο, όπως είναι η ενέργεια κατ' ενάσκηση δικαιώματος ή για διαφύλαξη δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον ή σε ανάλογες περιπτώσεις (ΠΚ 367 παρ.1). Το δικαστήριο προκειμένου να κρίνει χρησιμοποιεί ορισμένα κριτήρια όπως είναι η έκφανση της προσωπικότητας που προσβάλλεται, η βαρύτητα της προσβολής, ο τόπος, ο τρόπος, ο χρόνος, η διάρκεια αυτής, το επάγγελμα, η περιουσιακή κατάσταση των μερών.

Έτσι, οι δημοσιογράφοι μπορούν να προβαίνουν σε δημοσίευση των ειδήσεων και των γεγονότων για πληροφόρηση, ενημέρωση και κατατόπιση του κοινού ακόμη και ασκώντας οξεία κριτική και μετερχόμενοι δυσμενείς χαρακτηρισμούς, αρκεί να μην υπερβαίνουν το αντικειμενικώς αναγκαίο μέτρο για την ικανοποίηση του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος μέτρου της ενημέρωσης του κοινού.

- Απόφαση: Η δραστηριότητα του ενάγοντος σε εμπορικό και οικονομικό επίπεδο καθώς και το έννομο αγαθό που απειλείται, δηλαδή η αξιοπιστία του αξιόγραφου της επιταγής, υπερτερούν σαφώς της τιμής και υπόληψης του ενάγοντος, μιας και αφορούν ευρύτερο αριθμό προσώπων. Ο ισχυρισμός ότι η φράση «προσπάθησε να εξαργυρώσει» ενέχει απαξίωση και

περιφρόνηση δεν είναι βάσιμος, αφού χρησιμοποιήθηκε προκειμένου να γίνει αντιληπτή η ενέργεια, η οποία με νομικούς όρους θα αποδιδόταν ως «προσκόμισε προς είσπραξη». Στην υπόθεση προείχε ο αστυνομικός χαρακτήρας, γεγονός που δε συνηθίζεται, με συνέπεια να καθίσταται δεκτικό δημοσίευσης και να παρουσιάζεται ως ενδιαφέρον – δικαιολογημένα μάλιστα – για τον τύπο. Επιπλέον, το ότι το γεγονός δημοσιεύθηκε την επομένη της σύλληψης του ενάγοντα χωρίς έκτοτε να επαναληφθεί, υποδηλώνει ότι δεν υπήρχε σκοπός προσβολής. Γι' αυτούς του λόγους, η κρινόμενη αγωγή του ενάγοντος Ι.Τ. απορρίφθηκε ως ουσία αβάσιμη, ενώ η προσεπίκληση – αγωγή του Β.Κ. κατά της Α.Ε. «Α.Π. Ειδήσεων Α.Ε.» απορρίφθηκε επίσης ως άνευ αντικειμένου.

Απόφαση Πρωτοδικείου Πειραιώς 4100/2002: Υπόθεση εφημερίδας «Κ.»

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αγωγή από δύο πρόσωπα για αποκατάσταση της προσβολής της προσωπικότητας τους από δημοσιεύματα στον Τύπο.
- Πραγματικά περιστατικά: Στις 15.12.2001 στην εφημερίδα «Η Κ.», ιδιοκτήτρια της οποίας είναι η πρώτη εναγόμενη, εκδότης ο δεύτερος και διευθυντής ο τρίτος εκ των εναγομένων, η τέταρτη των εναγομένων δημοσιογράφος συνέταξε άρθρο το οποίο δημοσιεύθηκε στην πρώτη και τέταρτη σελίδα με τίτλο «Δάνειο «Μαμούθ» ζητεί η Ι.» και με υπότιτλο «Ενώ έχει προκύψει «εμπλοκή» με τη μεταφορά τεχνογνωσίας από ΗΠΑ για οπλικά συστήματα», στο κείμενο του οποίου αναφέρεται: «Σε φάση ευρύτατης αναδιοργάνωσης ευρίσκεται ο όμιλος Ι., ενώ την ίδια στιγμή, που ο Πρόεδρος της Σ.Κ. ψάχνει να ανακαλύψει «εχθρούς» αποκρύπτοντας τις πραγματικές συνθήκες που επικρατούν εντός των τειχών, στα σκαριά βρίσκεται μια νέα μαμούθ-δανειακή σύμβαση. Σύμφωνα με αξιόπιστες τραπεζικές πηγές διερευνάται η πιθανότητα εκδόσεως μετατρέψιμου ομολογιακού δανείου, ύψους δεκάδων δισεκατομμυρίων δραχμών με σκοπό την αναδιάρθρωση των χρεών της εταιρίας και κυρίως των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων της που αγγίζουν τα 214 δις. Δρχ.», «Άλλες πηγές αναφέρουν ότι ήδη έχει καταστεί ληξιπρόθεσμο μεγάλο δάνειο του κ. Σ.Κ. που έχει συνάψει με την Α. Όπως λέγεται, προκειμένου για «μέτοχο-δάνειο» που εξυπηρετήθηκε όπως ανέμενε η τράπεζα

... πάντως, δεδομένου ότι τα μετοχοδάνεια ή οι λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις πολλών εισηγμένων επιχειρήσεων συνιστούν πλέον τον εφιάλτη πολλών τραπεζών, και για την περίπτωση της Ι. δείχνουν να είναι θορυβημένα πολλά πιστωτικά ιδρύματα...». Και τέλος «Πάντως, πέραν των δανειακών βασάνων που αντιμετωπίζει η Ι.**, φαίνεται ότι η εμπλοκή έχει ανακύψει και σε θέματα μεταφοράς τεχνογνωσίας από αμερικανική εταιρία, οπλικών συστημάτων. Πηγές του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας μεταδίδουν ότι ο υπουργός Γ.Π.**, ζήτησε από ειδικούς συνεργάτες του αναλυτική έκθεση για τις αμυντικές προμήθειες και τα προγράμματα στα οποία η Ι.** εμπλέκεται ως υπανάδοχος. Άλλες πηγές αναφέρουν ότι με πολιτική παρέμβαση, έχει κολλήσει στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ η αναγκαία έγκριση ΤΑΑ (Technical Assistance Agreement) έτσι ώστε να είναι δυνατή η συνεργασία αμερικανικής αμυντικής βιομηχανίας με την Ι.** και κυρίως να είναι δυνατή η μεταφορά τεχνογνωσίας. Η απαγόρευση αυτή μεταφοράς τεχνογνωσίας προς την Ι.**, αν δεν αρθεί, αξιολογείται ως σοβαρή, κυρίως γιατί δείχνει μεταστροφή των πολιτικοδιπλωματικών κέντρων ως προς την εταιρία που έτσι και αλλιώς τελεί υπό υπερατλαντική κηδεμονία». Η τέταρτη των εναγομένων συνέταξε και δημοσίευσε στην προαναφερθείσα εφημερίδα το παραπάνω δημοσίευμα με βάση πληροφορία, που περιήλθε στην εφημερίδα την 14.12.2001 ότι δάνειο της Ι.** δεν εξυπηρετείται και υπάρχει κινητικότητα στην τράπεζα C.** Για τη διασταύρωση της πληροφορίας η υπεύθυνη συντάκτρια του ρεπόρτερ του τραπεζικού ρεπορτάζ Κ.Κ.**, επικοινωνήσε με υψηλόβαθμο στέλεχος της C.** και ρώτησε αν η πληροφορία είναι αληθής. Το στέλεχος αυτό δήλωσε ότι δεν είναι αληθής η πληροφορία περί μη εξυπηρετούμενου δανείου στη C.**, αντιθέτως υπάρχει κινητικότητα στην Τράπεζα για την οργάνωση μεγάλου κοινοπρακτικού δανείου προς την Ι.** Έτσι στο επίμαχο άρθρο και σε αντιστοιχία με τις παραπάνω πληροφορίες αναφέρεται ότι «διερευνάται η πιθανότητα εκδόσεως μετατρέψιμου ομολογιακού δανείου, ύψους δεκάδων δισεκατομμυρίων Δρχ. με σκοπό την αναδιάρθρωση των χρεών της εταιρίας και κυρίως των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεών της, που αγγίζουν τα 214 δις Δρχ.».

- Νομικά ζητήματα: Το δικαστήριο επεξεργάζεται τα άρθρα 914, 919, 920 του ΑΚ και το μόνο άρθρο του ν. 1178/1981 «περί αστικής ευθύνης του τύπου και άλλων τινών διατάξεων», το αρ. 14 του Συντάγματος, καταλήγοντας στα ίδια συμπεράσματα με εκείνα προηγούμενων ήδη παρουσιασθεισών αποφάσεων. Τονίζει ότι τα όρια μεταξύ ελεύθερης ασκήσεως και καταχρηστικής

ασκήσεως του δικαιώματος της ελευθεροτυπίας και της ελεύθερης δημοσιογραφίας είναι δυσδιάκριτα, αλλά προσδιορίζονται αρκετά από τις ΠΚ 361-396, ΑΚ 281, Σ 25 παρ.3. Μάλιστα ιδιαίτερη σημασία έχει η ΠΚ 367 κατά την οποία δεν αποτελούν άδικη πράξη α) οι δυσμενείς κρίσεις για επιστημονικές, καλλιτεχνικές ή επαγγελματικές εργασίες, β) δυσμενείς εκφράσεις που περιέχονται σε έγγραφο το οποίο ανάγεται στον κύκλο υπηρεσίας, γ) εκδηλώσεις που γίνονται για την εκτέλεση νόμιμων καθηκόντων, την άσκηση νόμιμης εξουσίας, ή για τη διαφύλαξη δικαιώματος ή από δικαιολογημένο ενδιαφέρον και δ) ανάλογες περιπτώσεις. Στη δεύτερη παράγραφο, ορίζεται ότι η πρώτη παράγραφος δεν τυγχάνει εφαρμογής αν οι παραπάνω κρίσεις και εκδηλώσεις περιέχουν τα συστατικά στοιχεία της πράξης του άρθρου ΠΚ 363 (συκοφαντικής δυσφήμισης) ή όταν από τον τρόπο της εκδήλωσης ή της περιστάσεως προκύπτει σκοπός εξύβρισης. Δικαιολογημένο ενδιαφέρον έχουν οι δημοσιογράφοι, γι' αυτό μπορούν να δημοσιεύσουν ειδήσεις και σχόλια, οξεία κριτική και δυσμενείς χαρακτηρισμούς. Όμως το άδικο δεν αίρεται κι έτσι παραμένει υποχρέωση αποζημιώσεως αν πρόκειται για συκοφαντική δυσφήμιση ή προκύπτει σκοπός εξυβρίσεως.

- Απόφαση: Το δικαστήριο έκρινε ότι δεν γίνεται λόγος για σύναψη αλλά για διαπραγμάτευση δανείου πράγμα το οποίο δεν διέψευσε η πρώτη ενάγουσα. Όμως η αναδιάρθρωση των δανειακών υποχρεώσεων μιας εταιρίας δε συνιστά αρνητικό γεγονός. Η αναφορά, στη συνέχεια, σε ληξιπρόθεσμο «μετοχοδάνειο» του δεύτερου ενάγοντος είναι ψευδής. Ως προς το τρίτο δημοσίευμα, οι εναγόμενοι δεν αρνούνται τη σχετική άδεια συνεργασίας η οποία υπάρχει από τον Ιούλιο 2001. Πρόκειται για άδειες που παρέχει το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ βάσει πολιτικών κριτηρίων σε διάφορες εταιρίες. Έτσι περιήλθε στην πρώτη εναγομένη η πληροφορία ότι το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ περί απαγόρευσης μεταφοράς τεχνογνωσίας προς την πρώτη ενάγουσα σχετικά με εφαρμογές λογισμικού οπλικών συστημάτων, η οποία πληροφορία μπορούσε να διασταυρωθεί και διασταυρώθηκε με το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας της Ελλάδος.

Η χρήση μειωτικών εκφράσεων για τους ενάγοντες συνδυαζόμενη με την όλη δομή και το περιεχόμενο των δημοσιευμάτων αυτών αποβάλλει το δυσφημιστικό χαρακτήρα καθόσον δεν καταφαίνεται πρόθεση προσβολής των

εναγόντων, ενώ επίσης δεν μπορεί να συναχθεί σκοπός εξύβρισης του δευτέρου ενάγοντος ως ατόμου.

Απόφαση Εφ. Δωδ. 116/2000: Υπόθεση Προέδρου Εφετών

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί έφεση κατά πρωτόδικη απόφαση με την οποία είχαν καταδικασθεί ο εκδότης και διευθυντής ημερήσιας εφημερίδας, ο διευθυντής σύνταξης και ο συντάκτης του επίμαχου δημοσιεύματος.
- Πραγματικά περιστατικά: «Ο πρώτος εναγόμενος (Γ.Δ.) είναι εκδότης και διευθυντής της «Π.», η οποία εκδίδεται στη Ρόδο και κυκλοφορεί στα Δωδεκάνησα. Ο δεύτερο εναγόμενος (Γ.Ζ.) είναι διευθυντής σύνταξης στην ίδια εφημερίδα, ενώ ο τρίτος εναγόμενος (Π.Κ.) είναι δημοσιογράφος και ασχολείται με το δικαστικό ρεπορτάζ στην εφημερίδα αυτήν. Στις 10.1.1999, στην πρώτη σελίδα του υπ' αριθμ. 15.011 φύλλου της παραπάνω εφημερίδας, δημοσιεύθηκε ένα άρθρο με τον τίτλο «Στο εδώλιο Πρόεδρος Εφετών για κλοπή κοσμημάτων! Σύντομα θα δικασθεί από το Εφετείο της Ρόδου». Ο τίτλος αυτός είναι γραμμένος με έντονα και μεγάλα μαύρα τυπογραφικά στοιχεία, ώστε να έλκει την προσοχή των αναγνωστών, καθόσον στο μέσο αναγνώστη αυτό που κυρίως εντυπώνεται είναι ο τίτλος του δημοσιεύματος. Στο κυρίως κείμενο του άρθρου αυτού, που αναγράφεται στην πρώτη και στην τέταρτη σελίδα της εφημερίδας, αναφέρονται κατά λέξη τα επόμενα: «Αντιμέτωπος με το εδώλιο του Εφετείου Ρόδου είναι πλέον ο άλλοτε Πρόεδρος Εφετών Σ.Α., αφού εξάντλησε όλα τα μέσα αποφυγής της δίκης του για αδικήματα όπως αποδοχή προϊόντων εγκλήματος, ηθική αυτουργία σε κλοπή και άλλα. Οι δοσοληψίες του δικαστή με τη Δικαιοσύνη, όχι ως λειτουργού, αλλά ως διωκομένου, άρχισαν το 1992, όταν η οικιακή του βοηθός κατηγορήθηκε από το φίλο του Κ.Γ., πολιτικό μηχανικό, κάτοικο Ρόδου, για κλοπή κοσμημάτων και άλλων αντικειμένων από το σπίτι του. Η κάλυψη που παρέσχε ο Σ.Α. στην Ε.Δ., όταν ο Κ.Γ. αντελήφθη την κλοπή, ενίσχυσε τις υποψίες του τελευταίου περί της ανάμιξης του Προέδρου των Εφετών στην εκμετάλλευση της φιλοξενίας και της φιλίας που επί 20 χρόνια έδενε τον πολιτικό μηχανικό με το δικαστή. Η Ε.Δ. καταδικάστηκε πρωτοδίκως σε φυλάκιση 2 ½ ετών, παρά το γεγονός ότι ο Σ.Α. κατέθεσε ως μάρτυρας υπεράσπισής της, χαρακτηρίζοντας την «αμνό του Θεού», που είχε ως

χόμπι να αγοράζει τιμαλφή με μισθό 20.000 Δρχ. που της έδινε. Στο Εφετείο η ποινή της γυναίκας μειώθηκε σε 7 μήνες. Το γεγονός ότι τελεσιδίκησε η υπόθεση της Ε.Δ. είχε ως αποτέλεσμα τον προσδιορισμό της δικής του δικαστή, αφού ο ίδιος είχε επιτύχει την αναστολή της δίωξής του μέχρι την ολοκλήρωση των διαδικασιών που αφορούσαν την οικιακή του βοηθό. Τότε ήταν που άρχισαν οι προσπάθειες του Σ.Α. ν' αναβάλει διαρκώς τη δίκη του και κάθε φορά το πετύχαινε. Όταν εξάντλησε όλα τα μέσα κατέφυγε, την τελευταία φορά πια, στην αίτηση εξαίρεσης όλων των Εφετών της Ρόδου, κρίνοντας πως δεν είναι ικανοί να τον δικάσουν! Η πρωτοφανής αίτηση εξαίρεσης κρίθηκε προχθές από το Β' Τριμελές Εφετείο της Αθήνας, αφού στη Ρόδο δεν υπήρχε άλλος Εφέτης να ανέβει στην έδρα. Η ατμόσφαιρα φορτίστηκε ιδιαίτερα όταν ο δικηγόρος του Κ.Γ., κ. Ν.Γ., περιέγραφε στο δικαστήριο την ταλαιπωρία που έχει προκαλέσει ο Σ.Α. στο Εφετείο Δωδεκανήσου, με τις αλληπάλληλες αιτήσεις αναβολής, τις μηνύσεις που είχε υποβάλει εναντίον όλων όσων έχουν ασχοληθεί με την υπόθεση (αστυνομικών, ανακριτών και άλλων) και, τέλος, με τις αιτήσεις εξαίρεσης όλων των δικαστών. Ο ίδιος, ο άλλοτε Πρόεδρος Εφετών, δεν κατόρθωσε προχθές να αιτιολογήσει τις αιτήσεις εξαίρεσης, με αποτέλεσμα να απορριφθούν όλες και να μην έχει πλέον άλλον τρόπο να αποφύγει τη δίκη, που θα γίνει προσεχώς στη Ρόδο». Το άρθρο αυτό, όπως είναι διατυπωμένο, δημιουργεί στο αναγνωστικό κοινό την εντύπωση ότι ο συνταξιούχος σήμερα Πρόεδρος Εφετών Σ.Α. είχε παραπεμφθεί στο Εφετείο Δωδεκανήσου για να δικασθεί για τα εγκλήματα της κλοπής κοσμημάτων του Κ.Γ., της αποδοχής προϊόντων εγκλήματος και της υπόθαλψης εγκληματία, εφόσον, ειδικά ως προς το τελευταίο, φέρεται ότι παρείχε κάλυψη στην οικιακή του βοηθό Ε.Δ. για την πράξη της κλοπής».

- Νομικά ζητήματα: Τα αναληθή δημοσιεύματα μπορούν να προσβάλλουν την τιμή και την υπόληψη του ατόμου με αποτέλεσμα να θίγουν την προσωπικότητα, της οποίας εκδηλώσεις αποτελούν οι προαναφερόμενες.

Ο νόμος 1178/1981 στο μοναδικό του άρθρο καθιερώνει την αντικειμενική ευθύνη του ιδιοκτήτη της εφημερίδας προς πλήρη αποζημίωση για την παράνομη περιουσιακή ζημιά και προς χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη, αρκεί η ύπαρξη υπαιτιότητας στο πρόσωπο του συντάκτη ή – αν αυτός είναι άγνωστος – τον εκδότη ή τον διευθυντή σύνταξης. Στη δεύτερη παράγραφο γίνεται καθορισμός ελάχιστου ορίου χρηματικής

ικανοποίησης για την περίπτωση ηθικής βλάβης (ΑΚ 932), ενώ για την αποκατάσταση αυτής προβλέπεται και η καταχώρηση περίληψης στην ίδια εφημερίδα της δικαστικής απόφασης.

- Απόφαση: Το δικαστήριο δέχθηκε ότι ο ενάγων δεν παραπέμφθηκε για κλοπή, αποδοχή προϊόντων εγκλήματος, υπόθαλψη εγκληματία. Γι' αυτό και τα σχετικά δημοσιεύματα που τον παρουσιάζουν ως δράστη αυτών είναι ψευδή και δυνάμεθα να θίξουν την τιμή και την υπόληψή του. Θα έπρεπε, λοιπόν, προηγουμένως να είχε εξακριβωθεί να ισχύει κάτι τέτοιο πραγματικά. Κατά το δικαστήριο, αποδείχθηκε ότι το άρθρο συντάχθηκε από τον Π.Κ., ότι το περιεχόμενο του είναι αναληθές και συκοφαντικό κάτι το οποίο γνώριζαν οι εναγόμενοι, αφού και οι ίδιοι δήλωσαν ότι η εφημερίδα τους παρακολουθεί τη διαμάχη των Κ.Γ., Ε.Δ. και ενάγοντος.

Εν τέλει το δικαστήριο απέρριψε την έφεση των εναγομένων και επικύρωσε την πρωτόδικη εκκαλουμένη απόφαση.

Απόφαση Εφ. Θεσ/κης 1625/2003: Υπόθεση Εφημερίδας «Ε.».

- Διαδικαστικά ζητήματα: Πρόκειται για την άσκηση έφεσης κατά πρωτόδικης απόφασης.

- Νομικά ζητήματα: Για άλλη μια φορά, το δικαστήριο ασχολείται με εξυβριστικά και δυσφημιστικά δημοσιεύματα. Η συνταγματικά προστατευόμενη ελευθερία του τύπου καθώς και η κοινωνική αποστολή αυτού και δη των εφημερίδων έχουν ως αποτέλεσμα να επιτρέπεται η δημοσίευση ειδήσεων φυσικά, αλλά και σχολίων για τη συμπεριφορά προσώπων τα οποία ενδιαφέρουν το κοινωνικό σύνολο. Ο άδικος χαρακτήρας της εξύβρισης και της απλής δυσφήμισης αίρεται στις περιπτώσεις του ΠΚ 367, όπως αυτές παρουσιάστηκαν λεπτομερώς στις προηγούμενες αποφάσεις. Τέτοια άρση, όμως, δεν επέρχεται αν προκύπτει σκοπός εξύβρισης ή αν πρόκειται για περίπτωση συκοφαντικής δυσφήμισης. Ως ειδική περίπτωση σκοπού εξύβρισης, το δικαστήριο αναφέρει την περίπτωση κατά την οποία ο τρόπος εκδήλωσης της ως άνω εξυβριστικής ή δυσφημιστικής εκδήλωσης δεν είναι αναγκαίος για να αποδώσει το περιεχόμενο της σκέψης εκείνου που ενεργεί από δικαιολογημένο ενδιαφέρον και που, ενώ το γνώριζε, τον χρησιμοποίησε για αν προσβάλει την τιμή του άλλου.

- Απόφαση: Το δικαστήριο έκρινε ότι το δημοσίευμα με τα ψευδή γεγονότα που περιέχει προσβάλλει την προσωπικότητα του Μητροπολίτη. Συγκεκριμένα, κανένα στοιχείο δεν επαληθεύτηκε από την αποδεικτική διαδικασία, μιας και ο ενάγων δεν αρνήθηκε να αγιάσει τα ύδατα, δεν απαγόρευσε τη ρίψη του Σταυρού, αλλά η τέλεση αγιασμού των υδάτων έγινε στο Μητροπολιτικό Ναό, με την παρουσία των αρχών της πόλης και πλήθους πιστών, λόγω των δυσμενών καιρικών συνθηκών που επικρατούσαν την ημέρα των Θεοφανίων και δη της χαμηλής θερμοκρασίας που ανερχόταν κατά την 10 π.μ. σε -2,6 βαθμούς Κελσίου.

Για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης το δικαστήριο απεφάνθη την καταβολή χρηματικής ικανοποίησης στον ενάγοντα ποσού 150.000,00 Ευρώ. Επίσης, την υποχρέωση καταχώρησης περίληψης της πρωτόδικης απόφασης στην ίδια εφημερίδα και στην ίδια θέση που είχε καταχωρηθεί το επίδικο δημοσίευμα εντός 15 ημερών από την επίδοση της τελεσίδικης απόφασης και να επιβληθεί στους εναγομένους χρηματική ποινή 1.000,00 Ευρώ για κάθε ημέρα καθυστέρησης της καταχώρησης. Άρα, η αγωγή πρέπει να γίνει δεκτή εν μέρει ως ουσία βάσιμη για το άνω ποσό. Το πρωτόδικο δικαστήριο, το οποίο δέχθηκε την αγωγή εν μέρει ως ουσία βάσιμη για μικρότερο ποσό (45.000,00 €) έσφαλε, γι' αυτό πρέπει, αφού απορριφθεί η έφεση των εναγομένων και γίνει δεκτός ο λόγος έφεσης του ενάγοντος ως και η έφεσή του εν μέρει ως ουσία βάσιμη, να εξαφανισθεί η εκκαλούμενη απόφαση.

Απόφαση Πολ Πρωτ. Θεσ/κης 18905/2002: Υπόθεση

Ραδιοφωνικού Σταθμού «Μ».

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί αγωγή για επιδίκαση αποζημίωσης και χρηματικής ικανοποίησης. Σύμφωνα με την ΚΠολΔ 681 Δ' παρ.1 ορίζεται ότι «Κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 666 παρ.1, 667, 671 παρ1-3, 672 και 673 – 676 δικάζονται από το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο οι πάσης φύσεως διαφορές που αφορούν σε αποζημιώσεις οποιασδήποτε μορφής περιουσιακής ζημίας ή ηθικής βλάβης, που προκλήθηκε δια του τύπου ή με ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εκπομπές ως και οι συναφείς προς αυτές αξιώσεις προστασίας της προσωπικότητας των προσβληθέντων».

- Πραγματικά περιστατικά: «Ο ενάγων είναι δημοσιογράφος διευθυντής του ραδιοφωνικού σταθμού «Μ.» και γενικός διευθυντής της ημερήσιας αθλητικής εφημερίδα της Θεσσαλονίκης «Μ.», που εκδόθηκε για πρώτη φορά το έτος 2000 και κυκλοφορεί με εμπορική επιτυχία έκτοτε σε όλη τη Βόρεια Ελλάδα, ασχολούμενη με τα αθλητικά δρώμενα στην περιοχή αυτή και κυρίως με όσα αφορούν τις ποδοσφαιρικές και καλαθοσφαιρικές ομάδες της πόλης της Θεσσαλονίκης, στα οποία και αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος της ύλης της. Από τα μέσα του έτους 2000 περίπου, στους ποδοσφαιρικούς και καλαθοσφαιρικούς κύκλους της πόλης της Θεσσαλονίκης υπήρχε έντονη φημολογία ότι ο κύριος μέτοχος των ομάδων της Θεσσαλονίκης «ΠΑΕ Π.» και «ΚΑΕ Π.», που είναι και οι δημοφιλέστερες της πόλης, Γ.Μ., λόγω των εντόνων οικονομικών προβλημάτων που αντιμετώπιζε, τα οποία αποτελούσαν εμπόδιο στην ανοδική αγωνιστική πορεία των εν λόγω ομάδων, θα μεταβίβαζε τσι μετοχές που κατείχε σε πρόσωπα με μεγάλη οικονομική επιφάνεια και ισχυρή παρουσία στην κοινωνική ζωή της Ελλάδος. Τις φήμες αυτές ενίσχυε με διάφορες αόριστες δηλώσεις ο άνω μεγαλομέτοχος, πλην όμως πολλακίς αυτές είχαν διαψευσθεί από τα πράγματα. Περί το τέλος 2000 έτους η εν λόγω φημολογία εντάθηκε και την 12.1.2001 η ως άνω εφημερίδα του ενάγοντος, που είχε εκδοθεί προ ολίγων μηνών κυνηγώντας την καθιέρωση και εμπορική επιτυχία δημοσίευση στην πρώτη σελίδα της , με μεγάλους τίτλους που καταλάμβαναν τα 4/5 αυτής, κατά λέξη «Πούλησε ο Μ. Αλλάζει χέρια ο Π. «πακέτο» ΠΑΕ και ΚΑΕ σε κονσόρτσιουμ τραπεζιτών και ασφαλιστών. Ένα μήνα κράτησαν οι διαπραγματεύσεις και ο Μ. συμφώνησε να κρατήσει ένα πολύ μικρό ποσοστό. Οι νέοι ιδιοκτήτες οραματίζονται τον Π. κυρίαρχο σε ποδόσφαιρο και μπάσκετ και φέρουν εντός των ημερών σπουδαίο βραζιλιάνο μεσοεπιθετικό, 7,5 δις.». Την είδηση αυτή, που παρουσίαζε ως αποκλειστική, ανάλυε στη σελίδα 58, όπου παρουσίαζε ως τελειωμένη την εν λόγω μεταβίβαση, επανέλαβε δε την επομένη με παρόμοιους τίτλους και δημοσίευμα και συντήρησε επιμένοντας σ' αυτήν με σχετικά δημοσιεύματα σχεδόν επί 10 ημέρες. Τελικά αυτή αποδείχθηκε αναληθής και καμία μεταβίβαση μετοχών των ως άνω ομάδων δεν έγινε από τον προαναφερθέντα μεγαλομέτοχο αυτών. Στην είδηση αυτήν προέβη η εφημερίδα του ενάγοντος χωρίς να διασταυρώσει, όπως όφειλε, την αλήθειά της και από την πλευρά των φερομένων ως αγοραστών ενόψει και της προηγούμενης αντιφατικής συμπεριφοράς του άνω

μεγαλομετόχου ως προς το γεγονός της μεταβίβασης των μετοχών του, και έτσι δεν τήρησε την επιβαλλόμενη από τη δημοσιογραφική δεοντολογία υποχρέωση του τύπου, που αποβλέπει στη σωστή και έγκυρη ενημέρωση του κοινού, και με σκοπό τη γρήγορη καθιέρωση και εμπορική επιτυχία, προέβη σε αυτήν αδιαφορώντας για το βάσιμό της. Προσέτι δε αν και από την αρχή δεν επιβεβαιώθηκε επέμεινε σε αυτήν, όπως προαναφέρθηκε, συντηρώντας την με συνεχή σχετικά δημοσιεύματα. Η δεύτερη των εναγομένων είναι ιδιοκτήτρια της ημερήσιας αθλητικής εφημερίδας της Θεσσαλονίκης «Αθλητική Μ. – Θ.», στην οποία και στη στήλη αυτής, που βρίσκεται στην τελευταία της σελίδα και έχει τον τίτλο «Προεδρικά», αρθρογραφεί ο πρώτος εναγόμενος. Μεταξύ της εφημερίδας αυτής και της β' εναγομένης και της άνω εφημερίδος που διευθύνει ο ενάγων υπήρχε, από την αρχή ακόμη εκδόσεως της τελευταίας, έντονος ανταγωνισμός, η κάθε μία δε χρησιμοποιούσε για την άλλη και για κάποιους δημοσιογράφους που εργάζονταν σε αυτές οξείς χαρακτηρισμούς, ως προς τον τρόπο που ενημέρωναν το κοινό. Στα πλαίσια του ανταγωνισμού αυτό και θέλοντας η παραπάνω εφημερίδα της εναγομένης να ασκήσει κριτική στην ως άνω εφημερίδα που διηύθυνε ο ενάγων, για την προαναφερθείσα είδηση, από την αρχή προέβη σε αλληπάλληλα δημοσιεύματα που στιγματίζουν και σατίριζαν την άνω συμπεριφορά της. Με την παραπάνω επιμονή της τελευταίας («Μ.») στην άνω είδηση ο πρώτος εναγόμενος, την 24.1.2001, δημοσίευσε στην άνω στήλη της εφημερίδος της β' εναγομένης που αρθρογραφούσε, όπου περιλαμβάνονται συνοπτικά, με σκωπτική διάθεση, διάφορες καταγγελίες «αποκαλύψεις» παραολητικές ειδήσεις αλλά και δηκτικά σχόλια για τα κακώς κείμενα στο χώρο του αθλητισμού, το παρακάτω κείμενο κατά λέξη: «Κλείνει. Για να μην ανακοινωθεί η πώληση του Π. στο κονσόρτσιουμ των τραπεζιτών και των ασφαλιστών αποκλείεται. Γιατί ο Π. είναι έγκυρος και έγκαιρος και δεν αντιμετωπίζει την πιθανότητα μία στο δισεκατομμύριο να μη δικαιωθεί και να πρέπει μετά να κλείσει το μαγαζί. Διασκέδαση. Μη φοβάστε ρε, δε θα κλείσει ο Π. Δεν θα τον αφήσουμε εμείς να κλείσει. Αυτός μπορεί να θέλει να το κλείσει λόγω ευθιξίας, αλλά δε θα τον αφήσουμε εμείς. Διότι άμα εκλείψει ο Π., ποιος θα μας διασκεδάζει μετά με τις ανοησίες που λέει και με τις βλακείες που γράφει στη φυλλάδα του;».

- **Νομικά ζητήματα:** τα ζητήματα που απασχόλησαν το δικαστήριο είναι εκείνα ακριβώς που συναντήσαμε στην αμέσως προηγούμενη καθώς και σε άλλες αποφάσεις.

- **Απόφαση:** Το δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα στοιχεία του δημοσιεύματος είναι αληθή. Αλλά ακόμη κι αν θεωρηθούν ως ψευδή, και τότε ακόμη η αγωγή θα πρέπει να απορριφθεί ως ουσία αβάσιμη εκ του γεγονότος ότι επέρχεται άρση του άδικου χαρακτήρα της εξυβρίσεως λόγω της ΠΚ 367 παρ. 10.

Απόφαση Εφ. Δυτ. Μακ. 44/2001: Υπόθεση εβδομαδιαίας εφημερίδας «Ε.».

- **Διαδικαστικά ζητήματα:** Έχει ασκηθεί έφεση κατά πρωτοβάθμιας αποφάσεως που επεδίκασε χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη από εξυβριστικό δημοσίευμα με διαπιστωμένο σκοπό εξύβρισης.

- **Πραγματικά περιστατικά:** Ο εναγόμενος είναι εκδότης και διευθυντής της εβδομαδιαίας εφημερίδας της Πτολεμαΐδας με την ονομασία «Ε.», ενώ η ενάγουσα είναι δημοσιογράφος. Στο 743^ο φύλλο της εφημερίδας της 20.11.1997 δημοσιεύθηκε στη στήλη «Της Εποχής» ένα έμμετρο ποίημα που ετιτλοφορείτο «Μία ακόμα Τσιτσιολίνα» και ένα άρθρο με τίτλο «Απρόσκλητη γλοιώδης ψευτοσυνήγορος». Απεδείχθη ότι το πρώτο δημοσίευμα αφορά στην ενάγουσα. Το δεύτερο αναφέρεται ξεκάθαρα στην ενάγουσα την οποία κατονομάζει και αποκαλεί ως «περιπλανώμενη χωρίς ίχνος ευαισθησίας και λογικής της πλάκας, περιπλανώμενη από ραδιόφωνο σε ραδιόφωνο» και άλλα παρόμοια.

Στις 27.11.1997 δημοσιεύθηκε ένα άρθρο του εναγομένου με τίτλο «Επιστολών συνέχεια», το οποίο αποτελεί συνέχεια των παραπάνω.

- **Νομικά ζητήματα:** Το δικαστήριο ασχολείται με το δικαίωμα και την προστασία της προσωπικότητας. Επιπλέον, κρίνει ότι για την υπαγωγή στη διαδικασία των ΚΠολΔ 681, είναι διάφορη η ιδιότητα του προσώπου που ευθύνεται. Επίσης, η ευθύνη του ιδιοκτήτη του εντύπου είναι αντικειμενική προϋποθέτοντας μόνο πταίσμα του συντάκτη του δημοσιεύματος ή αν αυτός είναι άγνωστο, του διευθυντή σύνταξης ή του διευθυντή της εφημερίδας (βλ. προηγούμενες αποφάσεις).

- Απόφαση: Οι φράσεις που χρησιμοποίησε ο εναγόμενος, ο οποίος γνώριζε τη σημασία τους, είχαν σκοπό να βλάψουν την τιμή και την υπόληψη της ενάγουσας – μιας και θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν λέξεις και φράσεις λιγότερο μειωτικές – γεγονός το οποίο συνδυαζόμενο με το σκοπό εξύβρισης, αποκλείει την άρση της παρανομίας λόγω δικαιολογημένου ενδιαφέροντος του συντάκτη (του υπαγορευόμενου από το καθήκον του τελευταίου ως δημοσιογράφου και την αποστολή του να πληροφορεί το κοινωνικό σύνολο). Πρόκειται, λοιπόν, για αδικοπραξία (ΠΚ 914, 932, 361) που προσέβαλε την προσωπικότητα της εναγούσας και θεμελίωσε δικαίωμα αυτής για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Η αγωγή λοιπόν έγινε δεκτή εν μέρει ως ουσία βάσιμη για το ποσό των 5.000.000 Δρχ. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δέχθηκε την αγωγή εν μέρει για το μεγαλύτερο ποσό των 6.000.000 Δρχ. οπότε έσφαλε, και γι' αυτό έγινε δεκτός από το Εφετείο ο λόγος έφεσης του εναγομένου.

Απόφαση Εφ. Θεσ/κης 2147/2001: Υπόθεση εφημερίδας «Ε.Β.».

- Διαδικαστικά ζητήματα: Έχει ασκηθεί έφεση από τους εναγομένους κατά της πρωτόδικης απόφασης για εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου και κακή εκτίμηση των αποδείξεων, με αίτημα την εξαφάνισή της, ώστε να απορριφθεί η αγωγή της εφεσίβλητης.

- Πραγματικά περιστατικά: «Στο φύλλο 748 της 21.2.1998 της εφημερίδας «Ε.Β.», που εκδίδεται στις Σέρρες, ιδιοκτησίας της πρώτη εναγομένης, υπεύθυνος ύλης της οποίας είναι ο δεύτερος εναγόμενος, στη δημοσιογραφική στήλη με τον τίτλο «Ειδήσεις», της οποίας την επιμέλεια έχει ο τρίτος εναγόμενος, δημοσιεύθηκε, επ' ευκαιρία της Αποκριάς του έτους αυτού, ένα άρθρο για τη «γιορτή της μάσκας», το οποίο διανθίστηκε και με πέντε φωτογραφίες, οι οποίες εικόνιζαν Σερραίους καρναβαλιστές. Από τις παραπάνω φωτογραφίες οι τρεις λήφθηκαν στο πλαίσιο καρναβαλικών εκδηλώσεων, ενώ οι άλλες δύο προέρχονταν από το στούντιο του φωτογραφείου των αδελφών Ζ. και Ν.μ., οι οποίοι προμήθευσαν στην πρώτη εναγομένη το υλικό αυτό, για να το χρησιμοποιήσει για τις ανάγκες της εφημερίδας της. Ειδικότερα, στη μία από τις δύο δημοσιευθείσες φωτογραφίες, διαστάσεων 5,5 x 10,5 εκ., εμφανίζεται ο ένας από τους συνιδιοκτήτες του φωτογραφείου Ζ.Μ., με καρναβαλική περιβολή (φορώντας γυναικεία γούνα) σε φιλικό εναγκαλισμό με την ενάγουσα, η οποία

όμως δεν είναι μεταμφιεσμένη. Η φωτογραφία αυτή ελήφθη στο στούντιο του παραπάνω φωτογράφου, αποκλειστικά για ιδιωτική χρήση, ως αναμνηστική της αποκριάς του έτους 1998, με τη συναίνεση της ενάγουσας, η οποία όμως ουδέποτε συνήνεσε στη χρησιμοποίηση της φωτογραφίας αυτής περαιτέρω για εμπορικούς σκοπούς. Παρά ταύτα ο παραπάνω φωτογράφος, αφού μόνταρε την επίμαχη φωτογραφία προσθέτοντας επ' αυτής την ένδειξη Φ.Κ., την ανάρτησε σε εμφανές σημείο του καταστήματός του, ώστε να την χρησιμοποιήσει για εμπορική αναπαραγωγή (πώληση). Έτσι, ο τρίτος εναγόμενος, δημοσιογράφος της παραπάνω εφημερίδας και υπεύθυνος σύνταξης της στήλης «Ειδήσεις», επιθυμώντας να επιλέξει φωτογραφικό υλικό προκειμένου να εμπλουτίσει το δημοσίευσμά του που τιτλοφορείται «Η γιορτή της μάσκας», αγόρασε για λογαριασμό της εφημερίδας του την επίμαχη φωτογραφία και στη συνέχεια τη δημοσίευσε στο πιο πάνω φύλλο».

- Νομικά ζητήματα: Έκφραση της προσωπικότητας του ανθρώπου αποτελεί και η εικόνα αυτού, η οποία παριστά την εξωτερική μορφή του. Η εικόνα του ατόμου δεν ανήκει στο κοινό αλλά μόνο σ' αυτόν που την παριστά. Γι' αυτό, απαγορεύεται η λήψη της εικόνας ενός προσώπου ολικώς ή μερικώς, πλαστικώς ή γραφικώς η παρουσίασή της σε τρίτους και η αναπαραγωγή ή η διάθεση στο κοινό (με έκθεση σε κοινή θέα ή δια του τύπου). Κατ' εξαίρεση, τα παραπάνω επιτρέπονται εφόσον υφίσταται συναίνεση του εικονιζόμενου, ρητή ή σιωπηρή. Αυτό κρίνεται βάση των ΑΚ 173 και 200.

Στα πλαίσια του άρθρου 14 Συντάγματος και της ελευθερίας του τύπου που καθιερώνει (και συγκεκριμένα της ελεύθερης δημοσιογραφίας), κάθε δημοσιογράφος ή εκδότης εντύπου μπορεί να συνοδεύει το σχετικό με οποιοδήποτε θέμα δημοσίευμα με φωτογραφίες οι οποίες εξάλλου προσελκύουν ιδιαίτερα το ενδιαφέρον του κοινού. Φυσικά, το δικαστήριο υπόκειται σε περιορισμού υπαγορευόμενους από το νόμο (βλπ. 25 παρ. 3 Σ, ΑΚ 281 κ.α.), όπως άλλωστε προβλέπει και η Σύμβαση της Ρώμης και το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα. Παρά το ότι τα όρια μεταξύ ελεύθερης και καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος αυτού είναι δυσδιάκριτα, εντούτοις οι διατάξεις των άρθρων 57, 58 του ΑΚ, 361 – 362 του ΠΚ, 281 ΑΚ και 25 παρ.3 του Συντάγματος. Το δικαστήριο συνήγαγε ότι επιτρέπεται η λήψη φωτογραφιών, χωρίς τη συναίνεση του εικονιζόμενου προσώπου, όταν απεικονίζονται τελετές, δημόσιες συναθροίσεις, τοπία με

καλλιτεχνικό ή άλλο γενικό ενδιαφέρον, στα οποία παρευρίσκονται πρόσωπα της σύγχρονης ιστορίας και της επικαιρότητας (βλ. Γεωργιάδη – Σταθόπουλου, Αστ. Κώδ. 7, στο άρθρο 57, λήμμα 9, σελ. 101). Και πάλι, όμως, το εν λόγω δικαίωμα περιορίζεται στο μέτρο που δεν εξυπηρετείται η από δικαιολογημένο ενδιαφέρον ανάγκη πληροφόρησης του κοινού. Όσον αφορά όμως στα υπόλοιπα πρόσωπα, δηλαδή εκείνα τα οποία δεν έχουν εκθέσει εαυτούς στα «φώτα της δημοσιότητας», η ανάγκη προστασίας τους είναι σίγουρα επιτακτικότερη. Η λήψη, λοιπόν, και δημοσίευση φωτογραφιών ενός προσώπου ως μέλους του συνόλου δεν προσκρούει στην προστασία της προσωπικότητας. Η εξατομίκευση, όμως, κάποιου προσώπου του συνόλου συνιστά προσβολή, υπό την προϋπόθεση ότι το πρόσωπο αυτό δε διαδραμάτισε κάποιον ιδιαίτερο ρόλο.

- Απόφαση: Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο με την απόφασή του δέχθηκε εν μέρει την αγωγή της ενάγουσας και υποχρέωσε τους εναγομένους να της καταβάλουν το ποσό των 2.000.000 Δρχ. έκαστος. Ορθά, λοιπόν, εκτίμησε τις αποδείξεις και εφάρμοσε το νόμο, αφού η ενάγουσα στην επίμαχη φωτογραφία δεν εμφανιζόταν με καρναβαλική περιβολή, πράγμα που καθιστά σαφές ότι δεν ήταν απαραίτητη η εμφάνιση του προσώπου της στο άρθρο ούτε καν για την ικανοποίηση του ενδιαφέροντος της κοινής γνώμης για το έθιμο της μάσκας των Σερρών. Επιπλέον, λόγω του ότι η ενάγουσα είναι καθηγήτρια επί 20ετία στο μουσικό Γυμνάσιο Σερρών και μέλος της Διεθνούς Αμνηστίας, η εν λόγω δημοσίευση προκάλεσε σχόλια στον περίγυρό της. Τέλος, η φωτογραφία ελήφθη στο φωτογραφείο των Α.Μ. κι όχι σε δημόσια εκδήλωση, οπότε προοριζόταν για ιδιωτική χρήση. Έτσι, οι λόγοι της κρινόμενης έφεσης πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

Παρακάτω παρατίθενται ορισμένες αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), μερικές ακριβώς έτσι όπως δημοσιεύθηκαν στο νομικό περιοδικό «Συνήγορος», ελλείψει περαιτέρω στοιχείων επ' αυτών.

**Υπόθεση Tammer κατά Εσθονίας, Προσφυγή Νο 41205/98,
Απόφαση 6.2.2001**

«ΑΡΘΡΟ 10: ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

Ο προσφεύγων είναι δημοσιογράφος και διευθυντής σύνταξης μιας εφημερίδας. Δημοσίευσε ένα άρθρο σχετικά με τον βίο της συζύγου ενός πολιτικού προσώπου, τέως Πρωθυπουργού. Στο άρθρο αυτό την αποκαλούσε «αντροχωρίστρα» και «γυναίκα που παράτησε το παιδί της». Για τις εκφράσεις αυτές καταδικάστηκε σε χρηματικό πρόστιμο για συκοφαντική δυσφήμιση. Το ΕΔΔΑ θεωρεί ότι δεν αποδείχθηκε ότι η χρήση αυτών των εκφράσεων σχετικά με τον ιδιωτικό βίο της θιγομένης δικαιολογείται από λόγους δημοσίου συμφέροντος ή επειδή συνεισέφεραν στον δημόσιο διάλογο σχετικά με ένα σημαντικό ζήτημα. Τα εθνικά δικαστήρια ορθώς στάθμισαν τα αντικρουόμενα, εν προκειμένω, συμφέροντα και δεδομένου του περιθωρίου εκτιμήσεως του καθ' ου κράτους, είχαν τη δυνατότητα να περιορίσουν το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης του προσφεύγοντος. Τέλος, το χρηματικό πρόστιμο που του επιβλήθηκε τελούσε σε αναλογία με τον νόμιμο σκοπό που επιδίωκε, εν προκειμένω, τον περιορισμό του δικαιώματός του. Μη παραβίαση του άρθρου 10».

Υπόθεση Κύπρου κατά Τουρκίας, Απόφαση 10.5.2001, Προσφυγή Νο 25781/1994.

Πρόκειται για διακρατική προσφυγή της Δημοκρατίας της Κύπρου κατά της Τουρκίας. Έλαβε χώρα επίκληση της ΕΣΔΑ 10 για παραβίαση αυτής λόγω του ότι οι «Αρχές» του κατεχόμενου βόρειου τμήματος υπέβαλαν σε συγκεκριμένο έλεγχο το περιεχόμενο σχολικών βιβλίων και εντύπων προτού εγκρίνουν τη διανομή τους. Το ΕΔΔΑ αποδέχθηκε τη θέση της επιτροπής περί υπάρξεως παραβίασης της ΕΣΔΑ 10. Με τον παραπάνω τρόπο, οι «Αρχές» στόχευαν στην απαγόρευση διακίνησης υλικού ικανού να διαταράξει τις ενδοκοινοτικές σχέσεις, μέθοδος η οποία κατ' αποτέλεσμα οδήγησε σε λογοκρισία και απαγόρευση μεγάλου αριθμού σχολικών βιβλίων, γι' αυτό και συνιστά προσβολή του δικαιώματος στην ενημέρωση.

Υπόθεση Vgt Verein Gegen Tierfabriken κατά Ελβετίας, Απόφαση 28.6.2001, Προσφυγή Νο 24699/1994.

«ΑΡΘΡΟ 10: ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

Τόσο η διοικητική αρχή, η οποία ελέγχει το περιεχόμενο των διαφημίσεων που προβάλλονται από την κρατική ραδιοτηλεόραση, όσο και τα εθνικά δικαστήρια επικαλέσθηκαν την απαγόρευση της «πολιτικής διαφήμισης» σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο, ως επαρκή αιτιολογία για το περιοριστικό μέτρο. Σημειωτέον ότι η προσφεύγουσα ήταν νομικό πρόσωπο με σκοπό την προστασία των ζώων. Η συγκεκριμένη τηλεοπτική διαφήμιση δεν είχε χαρακτήρα αμιγώς πολιτικό, με την έννοια ότι παρακινούσε το κοινό να αγοράσει ένα συγκεκριμένο προϊόν. Αναφερόμενη στην ανάγκη μείωσης της κατανάλωσης κρέατος, έθετε ζήτημα του τρόπου διαβίωσης στις σύγχρονες κοινωνίες, θέμα το οποίο βρίσκεται στο επίκεντρο των πολιτικών συζητήσεων. Σε ό,τι αφορά το περιθώριο της εκτίμησης του καθ' ου κράτους ως προς την αναγκαιότητα του μέτρου, αυτό, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του δικαστηρίου, είναι περιορισμένο, διότι εν προκειμένω πρόκειται για περιορισμό πολιτικού λόγου. Η απαγόρευση προβολής πολιτικών διαφημίσεων μόνο δια μέσου των μέσω μαζικής ενημέρωσης, λόγω του αντίκτυπου που αυτά έχουν στο κοινό, δεν φαίνεται να εξυπηρετεί κάποιο ιδιαίτερο δημόσιο συμφέρον. Εξάλλου, δεν αποδείχθηκε από το καθ' ου κράτος ότι η προσφεύγουσα ήταν ένας ισχυρός όμιλος επιχειρήσεων, ο οποίος επιδίωκε να περιορίσει την ανεξαρτησία κάποιου μέσου ενημέρωσης ή να επηρεάσει αθέμιτα την κοινή γνώμη. Αντιθέτως, ο αποκλειστικός σκοπός της προσφεύγουσας ήταν να συμμετάσχει στη δημόσια συζήτηση σχετικά με την προστασία των ζώων. Επί πλέον, το καθ' ου κράτος δεν απέδειξε ότι συγκεκριμένες φράσεις ή εικόνες της διαφήμισης δικαιολογούσαν ίσως τον περιορισμό της. Το γεγονός ότι το περιεχόμενό της, γενικά, ήταν προκλητικό, δεν δικαιολογεί από μόνο του την επιβολή του περιοριστικού μέτρου. Παραβίαση του άρθρου 10».

**Υπόθεση Maronek κατά Σλοβακίας, Προσφυγή 32686/96,
Απόφαση 19.4.2001, Συνήγορος 2002, 63.**

«ΑΡΘΡΟ 10: ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

Ο προσφεύγων, στο πλαίσιο εκκρεμούσας δικαστικής διαμάχης σχετικά με τη μίσθωση διαμερίσματος, συνέταξε ανοικτή επιστολή στην

οποία εξέθετε τις απόψεις του καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι παρανόμως ο αντίδικός του Α. δεν του επέτρεπε να κατοικήσει στο διαμέρισμά του. Τα εσωτερικά δικαστήρια έκριναν ότι η αλήθεια των ισχυρισμών του προσφεύγοντος δεν αποδείχθηκε και του επέβαλαν χρηματικό πρόστιμο για συκοφαντική δυσφήμιση.

Το δικαστήριο θεωρεί ότι η ανοικτή επιστολή του προσφεύγοντος δεν είχε ως αποκλειστικό σκοπό να εκθέσει το προσωπικό του πρόβλημα αλλά έθετε ένα ευρύτερο ζήτημα γενικού ενδιαφέροντος και, μάλιστα, καλούσε και άλλα άτομα που βρίσκονταν στην ίδια θέση να οργανωθούν ώστε να αναπτύξουν μια κοινή δράση. Τα περισσότερα από τα στοιχεία που παράθετε ο προσφεύγων είχαν δημοσιευθεί σε προηγούμενο άρθρο της ίδιας εφημερίδας. Τέλος, ως προς τον στενό έλεγχο της αναλογικότητας του περιοριστικού μέτρου, το δικαστήριο θεωρεί ότι η εν προκειμένω ανάγκη προστασίας των εννόμων αγαθών της τιμής και υπόληψης του αντιδίκου Α. δεν δικαιολογούσαν την καταδίκη σε τόσο υψηλά χρηματικά πρόστιμα. Παραβίαση του άρθρου 10».

Υπόθεση «Sunday Times»

Στις αρχές της δεκαετίας του '60, γεννήθηκαν στη Μεγάλη Βρετανία ανάπηρα παιδιά εξ αιτίας της χρήσης μίας φαρμακευτικής ουσίας με την ονομασία «Θαλιδομίδη». Οι γονείς που προσέφυγαν για λογαριασμό των τέκνων τους στα αγγλικά δικαστήρια αξιώνοντας την επιδίκαση σ' αυτά αποζημίωσης. Ορισμένες περιπτώσεις εξ αυτών οδηγήθηκαν σε συμβιβαστική λύση το 1968. Οι περισσότερες, όμως, παρέμειναν ως εκκρεμείς ως το 1971. Το έτος 1972 έκανε στον τύπο την εμφάνισή του ένα δημοσίευμα σχετικά με την εμπλοκή της φαρμακευτικής εταιρίας στην υπόθεση. Η εταιρία αυτή άσκησε μάλιστα προσφυγή στο αρμόδιο αγγλικό δικαστήριο, το οποίο απεφάνθη ότι η δημοσίευση του άρθρου, η οποία προανακοινωνόταν ως επακολουθούσε μέσα σε κάποιο χρονικό διάστημα από το παραπάνω δημοσίευμα, θα αποτελούσε ανεπίτρεπτη ανάμειξη σε εκκρεμείς δικές, προσπάθεια εξώθησης της κοινής γνώμης να ασκήσει πίεση, παρεμπόδιση – πιθανώς – της ορθής και ανεπηρέαστης απονομής της δικαιοσύνης. Γι' αυτό και διέταξε την απαγόρευση της δημοσιεύσεως. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο

διαφώνησε, υποστηρίζοντας ότι δε συντρέχει περίπτωση παρεμπόδισης της δικαιοσύνης. Το ανώτατο δικαστήριο (House of Lords), απεφάνθη ό,τι και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο.

Η εκδότρια εταιρία άσκησε προσφυγή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των δικαιωμάτων του ανθρώπου στις 19.1.1974. Υπέβαλε, δηλαδή, αναφορά κατά της Μ. Βρετανίας δυνάμει του άρθρου 25 της ΕΣΔΑ για παραβίαση της ΕΣΔΑ 10 και επακολούθησε παραπομπή στο ΕΔΔΑ. Στις 24.4.1979 απεφάνθη ότι: «Επρόκειτο για επέμβαση δημόσιας αρχής στην άσκηση της ελευθερίας έκφρασης (Σ10 παρ.1) : Κάθε άτομο έχει ελευθερία γνώμης και ελευθερία να δέχεται και να ανακοινώνει πληροφορίες ή ιδέες, χωρίς καμία επέμβαση των κρατικών αρχών και δίχως να λαμβάνονται υπ' όψιν τα σύνορα».

Στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, προβλέπονται περιορισμοί της ελευθερίας αυτής οι οποίοι πρέπει να προβλέπονται από το νόμο και να αποτελούν αναγκαία μέτρα για την εξασφάλιση του κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας. Το ΕΔΔΑ – μάλιστα – έκρινε ότι και το άγραφο δίκαιο της Μ. Βρετανίας που προβλέπει τέτοιους περιορισμούς αποτελεί «νόμο».

B' – B2 ΕΝΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τα ζητήματα, τα οποία απασχόλησαν τα δικαστήρια και τα οποία αφορούν στην ελευθερία του τύπου έτσι όπως αυτή κατοχυρώνεται συνταγματικά αλλά και με βάση νόμους που έχουν εκδοθεί με το σχετικό περιεχόμενο, είναι ποικίλα. Όπως συμβαίνει με τα συνταγματικά δικαιώματα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η σύγκρουση του εν λόγω δικαιώματος με άλλα τα οποία επίσης χρήζουν προστασίας, βάσει των οποίων εξάλλου τίθενται και οι περιορισμοί της ελευθεροτυπίας.

Συγκεκριμένα, οι δικαστικές αποφάσεις οι οποίες ήδη παρουσιάστηκαν διαπραγματεύονται την έννοια, το περιεχόμενο της ελευθερίας του τύπου, τους περιορισμούς οι οποίοι έχουν τεθεί στην άσκησή της, τη διάκριση και τα όρια ανάμεσα στην ελεύθερη άσκηση και στην καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος.

Γ' ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ, ΟΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΚΑΙ Η ΤΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Το άρθρο 14 του Συντάγματος ορίζει στην παρ. 1 ότι καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του, τηρώντας τους νόμους του Κράτους. Στην παρ. 2 ορίζεται ότι ο τύπος είναι ελεύθερος κι ότι η λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο απαγορεύονται. Η αποστολή του τύπου είναι η πληροφόρηση και η σύμπραξη στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, με αποτέλεσμα το χαρακτηρισμό αυτής (δηλαδή της αποστολής του τύπου) ως κοινωνικής. Φυσικά, η πραγμάτωση της ελευθερίας αυτής δεν πρέπει να συνεπάγεται τη θυσία άλλων έννομων αγαθών. Η διαπίστωση αυτή οδήγησε στη θέσπιση σχετικών περιορισμών, σύμφωνα μάλιστα και με την πρόβλεψη του συντακτικού νομοθέτη («τηρώντας τους νόμους του Κράτους»). Έτσι, νόμος

μπορεί να περιορίσει την προβλεπόμενη, στο άρθρο 14 του Συντάγματος, ελευθερία υπό την προϋπόθεση να είναι γενικός, να καθιερώνει κατασταλτικά κι όχι προληπτικά μέτρα και – τέλος – να μη θίγει τον πυρήνα του δικαιώματος. Εξάλλου, ανάλογες διατάξεις περιλαμβάνει και η Διεθνής Σύμβαση της Ρώμης και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα. Η πρώτη, ορίζει ότι οι όποιοι περιορισμοί της ελευθεροτυπίας θα πρέπει να προβλέπονται από το νόμο και ταυτόχρονα να αποτελούν «αναγκαία μέτρα σε δημοκρατική κοινωνία για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια τάξη, την προστασία της υπολήψεως και των δικαιωμάτων τρίτων, για την παρεμπόδιση κοινολογήσεως εμπιστευτικών πληροφοριών ή για την εξασφάλιση του κύρους ή της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας».

Μεταξύ των περιορισμών αυτών, κεφαλαιώδη θέση κατέχει το δικαίωμα της προσωπικότητας (ΑΚ 57), το οποίο ως τέτοιο αποτελεί και κριτήριο διάκρισης της ελεύθερης και καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος, όταν αυτή καθίσταται δυσχερής. Η τιμή και η υπόληψη του ατόμου είναι οι εκφάνσεις της προσωπικότητας που απασχόλησαν τα δικαστήρια.

Σημαντικά, λοιπόν, νομοθετήματα και διατάξεις στα οποία έδωσαν ιδιαίτερη βαρύτητα – ως φαίνεται από τις αποφάσεις – τα δικαστήρια, είναι τα κάτωθι:

- Ν. 1178/1981 «περί αστικής ευθύνης του τύπου», σύμφωνα με το άρθρο μόνο του οποίου: «παρ. 1: ο ιδιοκτήτης παντός εντύπου υποχρεούται εις πλήρων αποζημιώσιν δια την παρόνομον περιουσιακήν ζημίαν, ως και εις χρηματικήν ικανοποίησιν δια την ηθικήν βλάβην, αι οποίαι υπαιτίως επροξενήθησαν δια δημοσιεύματος, θίγοντος την τιμήν ή την υπόληψιν παντός ατόμου». Κατά την παρ. 2 η κατά το άρθρο 932 ΑΚ χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης του αδικηθέντος από πράξη που τελέστηκε δια του τύπου καθορίζεται, κατά την κρίση του δικαστή, όχι κατώτερη από τα αναφερόμενα στη διάταξη αυτή χρηματικά ποσά, εκτός αν ζητήθηκε από τον ενάγοντα μικρότερο ποσό.

Έτσι, λοιπόν, σε πολλές από τις υποθέσεις που παρουσιάστηκαν, όπως στις: Α.Π. 899/2001, Εφ.ΑΘ. 5594/2001, Εφ.ΑΘ. 5593/2001, Εφ.Δωδ. 116/2000 κ.α., ο εν λόγω νόμος αποτέλεσε έρεισμα για την επιδίκαση

χρηματικής ικανοποίησης η οποία μάλιστα θα έπρεπε να υπερβαίνει και ορισμένο κατώτατο ποσό.

- ΠΚ 361 – 369 και ιδίως η ΠΚ 367 βάσει της οποίας αίρεται ο άδικος χαρακτήρας των πράξεων της εξύβρισης και της απλής δυσφήμισης. Ιδιαίτερα το στοιχείο γ' που αναφέρεται στο δικαιολογημένο ενδιαφέρον διαδραματίζει σημαντικότερο ρόλο, λόγω ακριβώς της φύσης της αποστολής του τύπου που σχετίζεται με την παροχή πληροφόρησης, ενημέρωσης στο κοινό για θέματα τα οποία άπτονται της ζωής όλων μας. Τη συγκεκριμένη, λοιπόν, διάταξη συναντήσαμε στις: Πρωτ. Πειρ. 4100/2002, Α.Π. 1177/2002, Εφ. Δωδ. 116/2000 κ.α.

Οι ως άνω διατάξεις, μαζί βεβαίως με την Σ 14, εμφανίζονται με τη μεγαλύτερη συχνότητα στις παρουσιασθείσες δικαστικές αποφάσεις, αφού οι περισσότερες εξ αυτών αφορούν σε εξυβριστικά και δυσφημιστικά δημοσιεύματα, δηλαδή στο ίδιο το περιεχόμενο των προϊόντων του τύπου.

Ιδιαίτερη όμως είναι και η σημασία άλλων αποφάσεων περί έμμεσων περιορισμών της ελευθερίας του τύπου. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η ΣΤΕ 2109/1988 (Ολ.) η οποία έκρινε ως αντισυνταγματική τη διάταξη του άρθρου 8 παρ. 1 ν. 1436/84 με την οποία καθορίστηκε ποσοστό 5% υπέρ του Τ.Α.Τ.Α. ως θίγουσα την ελευθερία έκδοσης και διάδοσης εφημερίδων. Ακόμη, η ΣΤΕ 4129/1980 (Τμ. Δ') η οποία έκρινε ως αντισυνταγματικό το μέτρο που προβλέπεται από το ν. 1072/80 για καθορισμό ενιαίας κατώτατης τιμής πώλησεως εφημερίδων εν όψει του μέσου κόστους όλων των επιχειρήσεων τύπου και του εύλογου κέρδους ακόμη. Εντούτοις, συναντήσαμε και την αντίθετη τάση έτσι όπως αυτή αποτυπώνεται στην ΣΤΕ 323/1978 (Ολομ.), βάσει της οποίας το υ.δ. 2943/1954 που καθιερώνει δικαίωμα πώλησεως εφημερίδων και περιοδικών που κυκλοφορούν μέσα απ' τα σχετικά πρακτορεία έχουν μόνο α) οι εφημεριδοπώλες και β) οι δικαιούχοι εκμεταλλεύσεως περιπτέρων. Παραταύτα θα πρέπει να τονισθεί ότι υπήρξε ισχυρή μειοψηφία με μία μόνο ψήφο διαφορά, κάτι που καταδεικνύει την ούτως ή άλλως γενική και σταθερή τάση της νομολογίας της χώρας μας για προστασία – μέσα στα πλαίσια των νόμων – της ελευθεροτυπίας.

Δ' ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η νομολογιακή αντιμετώπιση του συνταγματικώς κατοχυρωμένου δικαιώματος της ελευθερίας του τύπου καταδεικνύει ότι στη χώρα μας, η οποία είναι μια χώρα που διέπεται από δημοκρατικές διαδικασίες, η ελευθερία του τύπου γίνεται ιδιαίτερα σεβαστή και κατέχει θέση κεφαλαιώδους σημασίας στη συνείδηση όλων. Επιπροσθέτως, απαγορεύεται η όποια ασυδοσία με το να προβλέπονται περιορισμοί, οι οποίοι με τη σειρά τους είναι γενικοί και δεν αναιρούν το δικαίωμα καταλύοντας τον πυρήνα αυτού. Αντιθέτως, όπως προαναφέρθηκε, είναι γενικής φύσεως και λειτουργούν μόνο κατασταλτικά, αφού κάθε προληπτικό μέτρο απαγορεύεται. Όσον αφορά, τέλος, στην πραγματικότητα, δηλαδή στην άσκηση της ελευθερίας από τους

φορείς, θα λέγαμε ότι πολλές είναι οι περιπτώσεις οι οποίες κινούνται στο μεταίχμιο της νομιμότητας, περιπτώσεις οι οποίες αντιμετωπίζονται από τα δικαστήρια με ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μη θίγονται άλλα δικαιώματα και έννομα αγαθά, αλλά και να μην αναιρείται η θεμελιώδης για τη δημοκρατική κοινωνία μας ελευθερία του τύπου.

Ε' ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η συγκεκριμένη εργασία παρουσιάζει την νομολογία των Ελληνικών Δικαστηρίων, του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου καθώς και ξένων δικαστηρίων όσον αφορά στην ελευθερία του Τύπου.

Τα δικαστήρια τείνουν να προστατεύουν το εν λόγω δικαίωμα από προσβολές μέσα στα πλαίσια περιορισμών, πάντοτε γενικής και προληπτικής φύσης.

ΣΤ' ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ

SYMMARY

This study presents the case law of the Greek courts, the European Court of Human Rights and also foreign courts, concerning the freedom of the press. The courts tend to protect this right against infringements by always applying the restrictions existed, which are of general and preventional nature.

Ζ' ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δαγτόγλου, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1991
2. Δημητρόπουλου, Συνταγματικά Δικαιώματα, Ειδικό Μέρος, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου Τομ. ΙΙΙ Ημ. Β', Αθήνα, 2005
3. Ζαχαρόπουλου, 30^ο Συμπλήρωμα Νομολογίας 2003
4. Ζαχαρόπουλου, 31^ο Συμπλήρωμα Νομολογίας 2004
5. Νομικό Περιοδικό «Συνήγορος» 2001, σελ. 341
6. Νομικό Περιοδικό «Συνήγορος» 2002, σελ. 135, 213, 788
7. Νομικό Περιοδικό «Αρμενόπουλος»
8. Νομικό Περιοδικό «Το Σύνταγμα»
9. Νομικό Περιοδικό «Νομικό Βήμα»
10. Νομικό Περιοδικό «Ελληνική Δικαιοσύνη»

* Οι περικοπές εντός παρενθέσεων στην παρουσίαση των αποφάσεων έχουν ληφθεί αυτούσιες από το σώμα των δικαστικών αποφάσεων όπως διατυπώθηκαν από το ίδιο το δικαστήριο